

Εντυπο κλειστό Αρ. Αδ. 1133/25.2.97 Κ.Δ.Α.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ετος 14ο - Τεύχος 54

Απρίλιος - Ιούνιος 1999

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

Σελ.

- Χρήσιμοι βασικοί προβληματισμοί στο Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών (ΠΑΣΣΕΓΕΣ) για την ανασύνταξη και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής αγροτικής συνεταιριστικής κινήσεως. Η εισήγηση του Α' Αντιπροέδρου κ. ΤΖΑΝ. ΚΑΡΑΜΙΧΑ κατά τη συνεδρίαση της 30.3.1999 65
- Προς τους φίλους αποδέκτες του περιοδικού μας 75
- Επίκαιρο Σημείωμα: Η νέα εποχή για τους Έλληνες αγρότες και τους Συνεταιρισμούς τους 76
- Η Συνεταιριστική κίνηση στη Δανία. Κείμενο του BENT CLAUDI LASSEN (μετάφραση ΑΓΓΕΛ. ΚΑΛΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ) 79
- Συμπεράσματα της 6ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης για την Κοινωνική Οικονομία και ο ρόλος των Συνεταιρισμών στην εποχή της παγκοσμιοποίησης της Οικονομίας. Κείμενο Κ. Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ 85
- Οι Κοινοτικοί πόροι. Ανύπαρκτη η ενημέρωση των αγροτών Κείμενο Γ.Β. ΣΕΛΛΙΑΝΑΚΗ 93
- Το Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ). Η Γ.Σ. 30.3.1999 94
- Βιβλία - Περιοδικά (και μερικά χαρακτηριστικά κείμενά τους) 98
- Τα 70 χρόνια του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών 102
- Πριν 20 χρόνια (χρήσιμες αναδρομές) 104
1) Ο νέος (τότε, το 1979) νόμος περί γεωργικών συνεταιρισμών. 2) Η ίδρυση της Συνεταιριστικής Ασφαλιστικής. 3) Η Συνεταιριστική Καπνοβιομηχανία ΣΕΚΑΠ
- Αναλυτικό Ευρετήριο των Περιεχομένων του περ. «Συνεταιριστική Πορεία» (κατά θέματα) περιόδου 1986 - 1998. Σύνταξη ΟΛ. ΚΛΗΜΗ - ΚΑΜΙΝΑΡΗ 109
- Περιεχόμενα του τεύχους στα Αγγλικά 127
- Στοιχεία για την ταυτότητα του περιοδικού, (για εισφορές, εμβάσματα στον ταμιά, κλπ.) 128

Στην Ελλάδα της Ευρώπης, στον κόσμο του 2000
υπάρχει μία εταιρία

ΤΟΣΟ ΜΕΓΑΛΗ

για να σας προσφέρει σύγχρονα προγράμματα
που ταιριάζουν στις ανάγκες σας

ΟΣΟ ΚΑΙ ΦΙΛΙΚΗ

για να είναι δίπλα σας κάθε στιγμή με σιγουριά.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

Μια Εταιρία σύγχρονη, δυναμική και ανθρωπινή.

Με ένα πλήθος πρωτοποριακών και εξειδικευμένων προγραμμάτων
που αγκαλιάζει τις ανάγκες σας.

ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

- ΦΟΡΤΙΑ
- ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
- ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ
- ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ
- ΟΜΑΔΙΚΕΣ
- ΑΣΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ
- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΧΙΣΜΟΥ
- ΚΑΘΙΣΤΗ
- ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ
- ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
- ΣΚΑΦΩΝ
- ΥΑΦΟΚΑΛΛΙΕΥΣΕΩΝ
- ΣΕΚΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
& ΟΥΣΙΑΚΗΣ ΠΑΡΑΓΟΜΗΣ
- ΕΞΕΙΔΙΚΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
- ΟΙΚΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑ
- ΝΕΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
- ΑΓΡΟΓΑΡΙΑ ΚΕΡΑΤΩΝ
- ΑΣΤΙΚΗ ΟΥΣΙΑ
- ΠΑΡΑΒΙΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ
- ΚΑΡΔΙΑ ΕΣΩ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

- Η ΑΣΤΙΚΗ
- ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΡΤΑ
- ΑΝΟΙΞΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

**ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**
ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Α. Σαγγαρά 143, 171 21 Ν. Σαγγαρά

Τηλ.: (01) 9358 613, 9358 712, 9358 813, 9358 902, ΤΕΛ: 223 004 ΑΓΡΟ.ΟΡ, FAX: (01) 9358 924

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Έτος 14^ο - Τεύχος 54

(Απρίλιος - Ιούνιος 1999)

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟ Δ.Σ. ΤΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Η γνωστή σε όλους κατάσταση στην οποία έχει οδηγηθεί τις τελευταίες δεκαετίες, από διάφορες ενέργειες αλλά και γενικότερες συγκυρίες, η ελληνική αγροτική συνεταιριστική κίνηση, οδήγησε – με αρκετή καθυστέρηση – σε βασικούς οργανωτικούς προβληματισμούς το Διοικητικό Συμβούλιο της Συνομοσπονδίας Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ) κατά την έκτακτη συνεδρίασή του της 30ης Μαρτίου 1999.

Επειδή το πρόβλημα είναι πολύ βασικό και η προσπάθεια για την ανασύνταξη, τον σωστό εκσυγχρονισμό και την ενεργό παρουσία της όλης συνεταιριστικής κινήσεως πρέπει να είναι το βασικό καθήκον όλων των συνεταιριστών και κυρίως των αιρετών εκπροσώπων των Οργανώσεων (με πρώτους τους Δ.Σ. της Συνομοσπονδίας) δημοσιεύουμε στη συνέχεια την βασική εισήγηση που έκανε στη σύνοδο αυτή του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ ο Α' Αντιπρόεδρος του κ. ΤΖΑΝ. ΚΑΡΑΜΙΧΑΣ.

Το κείμενο αυτό πρέπει να διαβαστεί με προσοχή, ηρεμία και υπευθυνότητα από όλους τους συνεταιριστές και να δημιουργήσει προβληματισμούς που να οδηγούν όχι σε αντιδικίες αλλά σε συνεταιριστική ανάταση, ενότητα και δραστηριότητα. Έτσι ώστε να προσδιοριστούν από κοινού και για το γενικό συνεταιριστικό συμφέρον οι προσπάθειες που πρέπει να αρχίσουν να γίνονται συστηματικά από την ευρύτερη συνεταιριστική ηγεσία για να τεθεί η αγροτική συνεταιριστική μας οργάνωση στην αρχή της απαραίτητης νέας αναπτυξιακής προσπάθειας μέσα στις σημερινές και αυριανές ελληνικές και παγκόσμιες συνθήκες.

Βασικός σκοπός και συστηματικά προγραμματισμένη επιδίωξη πρέπει να είναι, να προσφέρει ο θεσμός των Συνεταιρισμών στους αγρότες μας (αλλά και γενικότερα στον Ελληνικό Λαό) την στήριξη της συνεργασίας και αλληλοβοήθειας ώστε να μπορούν τα άτομα να υπερνικούν τις όποιες και από όπου εκμεταλλευτικές πιέσεις σε κάθε τόπο και εποχή.

Επειδή η δημοκρατική υφή που πρέπει να έχει και στην εφαρμογή του ο θεσμός των συνεταιρισμών, απαιτεί την ευρύτερη ενημέρωση και συστράτευση των συνεταιριστικών δυνάμεων, το περιοδικό μας θα δημοσιεύσει ευχαρίστως και τις συνεταιριστικές γνώμες και διατυπώσεις και προτάσεις που θα του δοθούν και από άλλες συνεταιριστικές οντότητες.

Η «εκ βαθέων» αναλυτική εισήγηση του κ. Τζαν. Καραμίχα στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ είναι η ακόλουθη:

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Συμπληρώνω 12 χρόνια αδιάκοπης συμμετοχής μου στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ από το καλοκαίρι του 1987 που εξελέγη για πρώτη φορά μαζί με αρκετούς από τους παρόντες Συνάδελφους. Έχοντας βαθιά την πίστη ότι ο συνεταιριστικός θεσμός είναι η καλλίτερη ασπίδα προστασίας των ασθενέστερων κοινωνικών και παραγωγικών ομάδων, πίστευα και συνεχίζω να πιστεύω ότι είναι η καλλίτερη ασπίδα προστασίας για το εισόδημα των αγροτών και ότι αυτός ο θεσμός έρχεται κυρίως ν' απαντήσει θετικά στο μοντέλο της ελληνικής γεωργίας της οικογενειακής εκμετάλλευσης.

Δώδεκα χρόνια όμως, αγαπητοί συνάδελφοι, θητείας στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ είναι πάρα πολλά χρόνια. Είναι σχεδόν μία ισόβια θητεία. Είναι λογικό μετά από μία τόσο μακροχρόνια θητεία να πρέπει ν' απολογηθούμε και εγώ με τη σειρά μου, ποιο είναι το έργο μας όλα αυτά τα χρόνια όχι βέβαια ως μία γραφειοκρατική και νομική διαδικασία του απολογισμού της Γ.Σ., αλλά ως μία διαδικασία ειλικρινούς πράξης απέναντι στη συνείδησή μας ως ο μοναδικός και απόλυτος γνώστης των πράξεών μας και του έργου που έχουμε πράξει.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Κάνοντας θέλοντας και μη, αυτού του είδους τον απολογισμό διαπιστώνω ότι είναι ένας απολογισμός που γράφεται με λίγες αλλά οδυνηρές λέξεις και που δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να καταγράφουν μια πορεία αναποτελεσματική συρρίκνωσης και αναξιοπιστίας του συνεταιριστικού κινήματος της χώρας μας.

Αν θέλαμε να περιγράψουμε την κατάσταση με δύο λόγια είναι απλό και εύκολο. Πιάσαμε πάτο.

Η επιχειρηματολογία και αυτή απλή και εύκολη. Οι αλληπάλληλες ρυθμίσεις των συνεταιριστικών χρεών, η απουσία των συνεταιριστικών προϊόντων απ' την αγορά, καταγράφουν όλη την κακή εικόνα του Αγροτικού Συνεταιριστικού Κινήματος.

Οι αιτίες που μας οδήγησαν σ' αυτό το σημείο είναι κατά την άποψή μου δύο:

Πρώτο: Σε ιστορικούς λόγους, και

Δεύτερο: Στη δική μας αδράνεια και αδιαφορία.

Οι ιστορικοί λόγοι

Ιστορικά, οι ελληνικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί ιδρύθηκαν, κυρίως, με πρωτοβουλία και στήριξη του κράτους. Η εγκαθίδρυση, η εξάπλωσή τους και η μετέπειτα ανάπτυξή τους στηρίχθηκε, ουσιαστικά, από ένα σύνολο διοικητικών μέτρων και οι συνεταιρισμοί παρέμειναν, κατά το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους, διοικητικοί θεσμοί επηρεαζόμενοι άμεσα και ελεγχόμενοι στενά από την κρατική εξουσία και γραφειοκρατία. Αναπόφευκτη συνέπεια αυτής της «από πάνω προς τα κάτω» ιστορικής θεμελίωσης και εξέλιξης των συνεταιρισμών ήταν η επικυριαρχία της κρατικής εξουσίας, των οργάνων της, και του παραδοσιακού αγροτικού ελίτ στις υποθέσεις, στη διοίκηση και στην ιστορική εξέλιξη των συνεταιρισμών.

Ωστόσο, κατά τις τελευταίες 2-3 δεκαετίες σημειώθηκε μία άλλη μεταλλαγή στη δομή εξουσίας, επί των συνεταιρισμών: οι πολιτικοί τοπάρχες και τομεάρχες μπήκαν στο παιχνίδι και παραμέρισαν από τους θώκους της εξουσίας των συνεταιρισμών την παραδοσιακή αγροτική ελίτ και τους κρατικούς γραφειοκράτες. Πράγματι, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, διάφοροι πολιτικοί όλων των αποχρώσεων έχουν αναμειχθεί ενεργά στις υποθέσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων, υποσκελίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο τη μέχρι πρόσφατα ισχυρή παρέμβαση του κράτους στα συνεταιριστικά πράγματα. Οι πολιτικοί που διαμαρτύρονταν στο παρελθόν για την υπερβολική παρέμβαση του κράτους στους συνεταιρισμούς και ζητούσαν, δίκαια και σωστά, την απελευθέρωση των συνεταιρισμών από τον ασφυκτικό κρατικό εναγκαλισμό, πράττουν σήμερα οι ίδιοι το ίδιο αμάρτημα. Η αντικατάσταση της κρατικής γραφειοκρατίας από τους πολιτικούς, παρά τα δημοκρατικά εύσημα και την ισχυρή πρόσβαση των τελευταίων στους θαλάμους της εξουσίας, δεν προκαλεί λιγότερη ζημία στους συνεταιρισμούς. Για τους περισσότερους, από αυτό το νέο είδος, πολιτικούς, οι συνεταιρισμοί

δεν είναι τίποτε περισσότερο από μία «τράπεζα ψήφων» — μία εύκολη επιλογή για να αναρριχηθούν στους θώκους της πολιτικής και της εξουσίας, αδιαφορώντας ουσιαστικά για το τι είδος συνεταιριστικούς θεσμούς αφήνουν πίσω τους. Ακόμα χειρότερα, όμως, ορισμένοι νέοι – πολιτικοί μεταχειρίστηκαν τους συνεταιρισμούς ως «πραγματικές Τράπεζες» που προσφέρουν μία μόνο υπηρεσία: απόσυρση χρημάτων. Τους μεταχειρίστηκαν σαν αγελάδες, που όλοι ενδιαφέρονται για να τις αρμέξουν, αλλά κανένας δεν ενδιαφέρεται για να τις ταισει.

Επιτρέψτε μου να κάνω εξαίρεση για ένα μικρό αριθμό Συνεταιριστικών στελεχών του Αγροτοσυνεταιριστικού Κινήματος και αυτό δεν το κάνω για λόγους ισορροπιών αλλά αυστηρά για ακριβοδίκαιους λόγους. Είναι στελέχη με έντονη πολιτική δράση παράλληλα με την συνεταιριστική και που αυτή την δράση την έχουν εντάξει στην εξυπηρέτηση των αγροτικών και συνεταιριστικών συμφερόντων. Δυστυχώς αυτά τα στελέχη είναι λίγα και δεν διαμορφώνουν τη γενική εικόνα του χώρου.

Κατά κάποιο τρόπο, το φαινόμενο της γραφειοκρατίας και της μετέπειτα πολιτικοποίησης / κομματικοποίησης των συνεταιρισμών ήταν αναπόφευκτο και στη χώρα μας. Αυτός φαίνεται να είναι διεθνώς ο μοναδικός δρόμος που ακολουθούν όλοι οι λαϊκοί θεσμοί που στηρίζονται στα ιδεώδη της δημοκρατίας και που είναι φορείς κοινωνικής αλλαγής, αλλά που εισάγονται και ελέγχονται από την κρατική γραφειοκρατία. Οι γραφειοκράτες οργάνωσαν τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα και η κοινωνική / πολιτική ηγεσία έπρεπε να τους απελευθερώσει, να τους εκδημοκρατίσει, να τους οδηγήσει και να τους μετασχηματίσει σε ισχυρούς κοινωνικο-οικονομικούς θεσμούς ικανούς να εξυπηρετήσουν με αποτελεσματικότητα τα πραγματικά συμφέροντα των αγροτών – μελών τους. Έχοντας παίξει αυτό το ρόλο, η κοινωνική / πολιτική ηγεσία θα έπρεπε να παραχωρήσει την εξουσία στους πραγματικούς εκπροσώπους των μελών και στο σύγχρονο επαγγελματικό μάντζμεντ, που είναι απαραίτητο για την αποτελεσματική λειτουργία των συνεταιρισμών στο σύγχρονο, έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Η κρίση που αντιμετωπίζουν σήμερα, οι ελληνικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε αυτούς τους ιστορικούς λόγους. Έτσι, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην πατρίδα μας βρίσκονται σήμερα δεσμευμένοι σε έναν ιστορικό φαύλο – κύκλο, ανίκανοι να προχωρήσουν στην επόμενη ιστορική φάση της ανάπτυξής τους και να καταστούν σύγχρονοι θεσμοί, ευαίσθητοι στις ανάγκες και στις προσδοκίες των μελών τους.

Τα αποτελέσματα αυτής της «νταβατζιδικής πολιτικής» είναι πλέον ορατά σε όλους: συνεχής συρρίκνωση των συνεταιριστικών οργανώσεων σε όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων τους, χρεοκοπία και κλείσιμο όλων σχεδόν των μεγάλων συνεταιριστικών οργανώσεων, συνεχής μείωση του ενδιαφέροντος και της πίστης των μελών, μεγάλη κοινωνική αδιαφορία ή ακόμα και κοινωνική απέχθεια για τους συνεταιρισμούς, αποψίλωση των συνεταιριστικών οργανώσεων από απαραίτητο ικανό και έμπειρο στελεχειακό δυναμικό, αποφυγή των συνεταιρισμών από τους νέους επιστήμονες και επαγγελματίες μάντζερ, έλλειψη κάθε προοπτικής για το αγροτοσυνεταιριστικό κίνημα.

Η δική μας ευθύνη

Και μεις; Τι κάνουμε εμείς;

Εμείς περί άλλα τυρβάζουμε. Ερχόμαστε εδώ μία φορά το μήνα, ακούμε μία μονότονη ενημέρωση γενική και αόριστη, καθαριόμαστε τους απανταχού εχθρούς μας, αναλωνόμαστε σε κοινοτυπίες και κοινοτοπίες, πίνουμε τον καφέ μας, αμπελοφιλοσοφούμε και απερχόμαστε ευχαριστημένοι ότι «πράξαμε το καθήκον μας». Στο κάτω - κάτω «εμείς θα σώσουμε τους συνεταιρισμούς»; Ας το κάνει το κράτος, ας το κάνει ο Υπουργός, ας το κάνει ο Πρωθυπουργός. Δεν κάνουμε και κανένα συλλαλητήριο για νάχουμε ήσυχη και τη συνειδήσή μας;

Ή μήπως κάνω λάθος, αγαπητοί συνάδελφοι;

Η ευθύνη όλων μας, όλων όσων ασχολούμαστε με τα συνεταιριστικά πράγματα της χώρας, είναι τεράστια για την κατάντια του συνεταιριστικού μας κινήματος. Το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης πέφτει στις πλάτες μας, γιατί ανεχόμαστε αυτή την κατάσταση, γιατί δεν κάνουμε κάτι να απελευθερώσουμε το αγροτοσυνεταιριστικό μας κίνημα από αυτούς που το

κρατούν σε ομηρία για να εξυπηρετούν τα δικά τους, πολιτικά και προσωπικά, μικροσυμφέροντα.

Προσωπικά, ήλπιζα ότι κάτι θα μπορούσε να γίνει με τη συζήτηση και την πειθώ. Τώρα, είμαι πια πεπεισμένος ότι μόνο μία σημαντική «υπέρβαση», μία «εξέγερση συνείδησης» αυτών που πραγματικά δεν μπορούν να ανεχθούν αυτή την κατάσταση άλλο, μπορεί να μας βγάλει από αυτό το αδιέξοδο, από αυτόν τον «φαύλο – κύκλο». Προσωπικά, δεν είμαι διατεθειμένος να συνεχίσω άλλο σ' αυτόν τον κατήφορο. Αυτό το θεάτρο πρέπει να τελειώσει. Αυτή η αδράνεια και αυτός ο «ωχαδερφισμός» πρέπει να σταματήσει. Αυτό το «νταβατζιλίκι» στις πλάτες του συνεταιριστικού μας κινήματος από ορισμένους «νεόκοπους πολιτικά-ντιδες» έχει οδηγήσει πραγματικά «το μαχαίρι στο κόκαλο».

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Αν κάποιος από σας συμμερίζεστε τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς μου, αν η συνείδησή σας επαναστατεί όπως η δική μου, τότε πάρτε υπεύθυνα θέση. Όχι κομματική ή, αν θέλετε παραταξιακή, αλλά ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ! Το οφείλετε στον εαυτό σας. Το οφείλετε στους ανθρώπους που σας επέλεξαν, που σας εμπιστεύτηκαν με την ψήφο τους για να εκπροσωπήσετε τα αγροτικά και τα συνεταιριστικά τους συμφέροντα.

Προσωπικά, θα πράξω ανάλογα, αφού πρώτα ακούσω τις απόψεις σας. Αν οι περισσότεροι από σας είσατε ευχαριστημένοι με τον τρόπο με τον οποίο εξελίσσονται τα συνεταιριστικά πράγματα, τότε εγώ αποτελώ την εξαίρεση, την παραφωνία αν θέλετε. Τότε είμαι εγώ που βλέπω τα πράγματα στραβά και ανάποδα και θα πρέπει να το παραδεχτώ και να πράξω ανάλογα.

Αν, όμως, οι περισσότεροι από σας αισθάνεστε ότι τα συνεταιριστικά μας πράγματα δεν πηγαίνουν καλά και ότι σε αυτό είμαστε όλοι μας συνυπεύθυνοι, τότε έχουμε συνειδητοποιήσει το πρόβλημα και αυτό που μένει είναι να αποφασίσουμε τι πρέπει να κάνουμε για να βγούμε από το αδιέξοδο.

Προσωπικά πιστεύω ότι «έχει φτάσει ο κόμπος στο χτένι». Ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να λειτουργούμε στο μέλλον όπως λειτουργούσαμε μέχρι σήμερα. Τα μηνύματα είναι σαφέστατα. Τα γεγονότα δεν μας επιτρέπουν την πολυτέλεια του εφησυχασμού.

Επιτρέψτε μου, λοιπόν, να καταθέσω ορισμένες σκέψεις για το τί πρέπει να κάνουμε.

Τι πρέπει να κάνουμε

Φυσικά, δεν είμαι ούτε ο ειδικός, ούτε ο εμπειρογνώμονας, για να καταθέσω μία πλήρως τεκμηριωμένη και λεπτομερή πρόταση για το τι πρέπει να κάνουμε. Ωστόσο, η πολύχρονη εμπειρία μου στα συνεταιριστικά πράγματα μου επιτρέπει να περιγράψω σε πολύ γενικές γραμμές τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθήσουμε για να βγούμε από το σημερινό αδιέξοδο.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι δύο είναι οι άξονες πάνω στους οποίους θα πρέπει να κινηθούμε για να ξεπεράσουμε την κρίση, προετοιμάζοντας κατάλληλα το έδαφος για να διευκολύνουμε την επόμενη ιστορική φάση ανάπτυξης του συνεταιριστικού μας κινήματος.

Πρώτο, θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε την αποστολή, το ρόλο, και τους στόχους της ΠΑΣΕΓΕΣ, και

Δεύτερο, θα πρέπει να αλλάξουμε ριζικά τον τρόπο και τις μεθόδους λειτουργίας της ΠΑΣΕΓΕΣ και των οργάνων της, συμπεριλαμβανομένου του Δ.Σ., ώστε να εξυπηρετείται καλύτερα αυτή η νέα αποστολή, ο νέος ρόλος και οι νέοι στόχοι της Συνομοσπονδίας.

A. ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ

(α) Συνδικαλιστικός Ρόλος

Η ΠΑΣΕΓΕΣ δημιουργήθηκε πριν από 65 περίπου χρόνια με σκοπό την εκπροσώπηση των συμφερόντων των συνεταιριστικών οργανώσεων και ολόκληρου του αγροτικού κόσμου,

καθώς δεν υπήρχαν αντίστοιχες συνδικαλιστικές οργανώσεις ή τελούσαν υπό διωγμό. Από τότε και μέχρι σήμερα, και ενώ ο κόσμος μας έχει αλλάξει εκ θεμελίων, ελάχιστα πράγματα άλλαξαν όσον αφορά το ρόλο, την αποστολή και τους στόχους της ΠΑΣΕΓΕΣ. Συνεχίζουμε να ενεργούμε ως μία συνδικαλιστική οργάνωση ζητώντας από κάθε πλευρά να πράξει αυτό ή το άλλο (π.χ. να θεσμοθετήσει νόμους, να διαγράψει χρέη, να χορηγήσει επιδοτήσεις, να εξασφαλίσει τιμές, κ.ο.κ.), χωρίς εμείς ωστόσο να πράττουμε κάτι το εποικοδομητικό.

Προσωπικά δεν έχω τίποτε εναντίον του συνδικαλιστικού ρόλου της ΠΑΣΕΓΕΣ. Αντίθετα πιστεύω ότι θα πρέπει να συνεχίσουμε τη δραστηριότητά μας σε αυτό τον τομέα, μόνο που θα πρέπει να βελτιώσουμε σημαντικά τον τρόπο επεξεργασίας και τεκμηρίωσης των αιτημάτων μας. Επιπλέον, πιστεύω ότι θα πρέπει να προγραμματίσουμε τη σταδιακή μεταβίβαση όλων των αγροτικών συνδικαλιστικών δραστηριοτήτων στις συνδικαλιστικές μας οργανώσεις (ΓΕΣΑΣΕ και ΣΥΔΑΣΕ), οι οποίες θα πρέπει σε κάποιο στάδιο να ενωθούν και να τις ενισχύσουμε ανάλογα για να παίξουν με αποτελεσματικότητα αυτό το ρόλο. Ο προσανατολισμός αυτός, η σταδιακή δηλαδή μεταβίβαση των αγροτοσυνδικαλιστικών δραστηριοτήτων στις συνδικαλιστικές μας οργανώσεις και η επικέντρωση του ενδιαφέροντος και των δραστηριοτήτων της ΠΑΣΕΓΕΣ στις συνεταιριστικές υποθέσεις, βασίζεται σε καθαρά πρακτικούς λόγους. Σε μία εποχή υψηλής εξειδίκευσης, όπου άτομα και θεσμοί εξειδικεύουν τις δραστηριότητες και το έργο τους, οι «πολυτεχνίτες» δεν έχουν θέση. Με άλλα λόγια, δεν μπορώ να κατανοήσω ποιοί είναι οι πραγματικοί λόγοι που η ΠΑΣΕΓΕΣ θα πρέπει να συνεχίσει να «απλώνει» τις περιορισμένες δυνάμεις της και τους περιορισμένους πόρους της σε τόσες δραστηριότητες. Στην καλύτερη περίπτωση, η ΠΑΣΕΓΕΣ θα συνεχίσει να είναι αποτελεσματική σε όλες της τις δραστηριότητες, αν συνεχίσει αυτή την πολιτική του «πολυτεχνίτη». Στη χειρότερη περίπτωση, η ΠΑΣΕΓΕΣ μπορεί, με αυτή την πολιτική του «πολυτεχνίτη», να χάσει «και τ' αβγά και τα καλάθια». Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχει αυτή η εξειδίκευση ανάμεσα στις συνδικαλιστικές και στις συνεταιριστικές οργανώσεις και δεν βλέπω ειλικρινά το λόγο γιατί στην Ελλάδα θα πρέπει να συνεχίσουμε να αποτελούμε την εξαίρεση.

Βέβαια, ορισμένοι μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι άσχημο να παραιτηθεί η ΠΑΣΕΓΕΣ από τον συνδικαλιστικό της ρόλο, είναι σαν να απαρνείται τον ίδιο της τον εαυτό. Σε αυτούς απαντώ πως η ανάληψη αυτού του ρόλου από την ΠΑΣΕΓΕΣ ήταν ένα «ιστορικό ατύχημα», επειδή τότε δεν υπήρχαν αγροτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις. Τώρα που υπάρχουν, η ΠΑΣΕΓΕΣ όχι μόνο πρέπει αλλά οφείλει να περάσει αυτό το ρόλο στους φυσικούς του θεσμούς, δηλαδή, στις συνδικαλιστικές οργανώσεις των αγροτών και να στηρίξει αυτές τις οργανώσεις με όλες της τις δυνάμεις για να παίξουν με αποτελεσματικότητα αυτό το ρόλο. Μόνο έτσι η ΠΑΣΕΓΕΣ θα μπορέσει να συγκεντρώσει όλες της τις δυνάμεις και όλους τους σπάνιους πόρους της στην αποτελεσματική διεκπεραίωση του πραγματικού, φυσικού της ρόλου, δηλαδή στην προώθηση των συνεταιριστικών υποθέσεων.

Ορισμένοι άλλοι μπορούν να ισχυριστούν ότι αν η ΠΑΣΕΓΕΣ μεταβίβασει το συνδικαλιστικό έργο στις συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι σαν να εγκαταλείπει τον αγροτικό κόσμο. Αυτός, όμως, είναι ένας ψευδο-ισχυρισμός, **πρώτο** γιατί η ΠΑΣΕΓΕΣ θα συνεχίσει πάντα να συνεργάζεται στενά με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και να στηρίζει τις αποφάσεις και τις ενέργειές τους και **δεύτερο** γιατί η ΠΑΣΕΓΕΣ συγκεντρώνοντας όλες της τις δυνάμεις στην ανάπτυξη και στον εκσυγχρονισμό του συνεταιριστικού κινήματος θα προσφέρει μεγαλύτερες υπηρεσίες στον αγροτικό κόσμο αφού ένα ισχυρό συνεταιριστικό κίνημα μπορεί να εξασφαλίσει πολύ καλύτερες τιμές, φτηνότερες εισροές και καλύτερη οικονομική και κοινωνική ευημερία στον αγρότη από οποιοσδήποτε άλλες συνδικαλιστικές επιτυχίες.

Όπως και νάχει, όμως, το πράγμα, το κυρίαρχο θέμα για το μέλλον της ΠΑΣΕΓΕΣ δεν είναι ο συνδικαλιστικός της ρόλος. Προσωπικά, για τους λόγους που ήδη εξήγησα, πιστεύω ότι η ΠΑΣΕΓΕΣ θα πρέπει να απαλλαγεί σταδιακά από αυτό το «ιστορικό ατύχημα», ώστε να μπορέσει να επικεντρώσει όλες της τις δυνάμεις και όλο της το ενδιαφέρον στον κυρίαρχο και φυσικό της ρόλο, δηλαδή στο συνεταιριστικό της ρόλο.

(6) Συνεταιριστικός Ρόλος

Πράγματι, το κυρίαρχο και καθοριστικό θέμα είναι το τι θα κάνει από τώρα και στο εξής η ΠΑΣΕΓΕΣ για να στηρίξει τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος, το οποίο φαίνεται να καταρρέει σε όλα τα μέτωπα. Και χωρίς ένα σύγχρονο και ισχυρό συνεταιριστικό κίνημα το μέλλον του Έλληνα αγρότη θα είναι πράγματι σκοτεινό και αβέβαιο, ανεξάρτητα με το πόσο ισχυρά είναι τα συνδικαλιστικά του αιτήματα και οι συνδικαλιστικές του δραστηριότητες.

Όπως είναι γνωστό σε όλους μας, οι κυβερνήσεις σε όλες τις χώρες του πλανήτη βρίσκονται σε κατάσταση υποχώρησης λόγω των μειουμένων δημοσιονομικών εσόδων, των περιορισμών που θέτουν τα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής και τη νέα διεθνή πολιτική ατμόσφαιρα. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί βαθιές περικοπές στις επιδοτήσεις και στις άλλες μορφές στήριξης των κοινωνικά προσανατολισμένων θεσμών, όπως οι συνεταιρισμοί, ενώ τα διεθνή ταμεία βοήθειας βρίσκονται σε περίοδο παρακμής επίσης. Περικοπή των δαπανών είναι το σύνθημα των ημερών. Οι πολίτες και οι οργανώσεις τους θα πρέπει να στηριχθούν στις δικές τους δυνάμεις.

Στον τομέα της αγροτικής πολιτικής και της στήριξης των τιμών των αγροτικών προϊόντων, είναι επίσης γνωστό σε όλους μας ότι η πολιτική που διαμορφώνεται διεθνώς, κυρίως μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), κάθε άλλο παρά ευνοϊκή θα είναι για τους αγρότες. Όλοι γνωρίζουμε, επίσης, ότι οι νέες πολυμερείς διαπραγματεύσεις που θα αρχίσουν σύντομα στα πλαίσια του ΠΟΕ θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη αποδυνάμωση των μηχανισμών στήριξης των τιμών και του εισοδήματος των αγροτών σε όλο τον κόσμο και στην Ελλάδα.

Τί κάνουμε, συνεπώς, εμείς μπροστά σε αυτά τα γεγονότα;

Τρεις είναι πιστεύω οι δυνατές επιλογές μας:

1. Δεν κάνουμε τίποτα και προετοιμάζουμε την έξοδό μας από το αγροτικό επάγγελμα.
2. Αναλαμβάνουμε ισχυρή συνδικαλιστική δράση κι όποιος αντέξει.
3. Ετοιμάζουμε κατάλληλα τα οικονομικά μας εργαλεία, δηλαδή τους συνεταιρισμούς μας, για να αντιμετωπίσουμε με αποτελεσματικότητα τις νέες οικονομικές προκλήσεις.

Προσωπικά εγώ, αλλά πιστεύω και όλοι εσείς, αποκλείουμε την πρώτη εκδοχή, δηλαδή να παραιτηθούμε της προσπάθειας και να μην κάνουμε τίποτα.

Από τις δύο άλλες εκδοχές, ποιά νομίζετε ότι μπορεί να μας εξασφαλίσει τα καλύτερα αποτελέσματα: η συνδικαλιστική ή η συνεταιριστική δράση;

Προσωπικά πιστεύω ότι, λόγω του γενικότερου πολιτικο-οικονομικού κλίματος, είναι η συνεταιριστική δράση που μας υπόσχεται τα καλύτερα αποτελέσματα. Όχι πως δεν θα αγωνιστούμε και συνδικαλιστικά, έστω και για την τιμή των όπλων, αλλά με δεδομένο το γενικότερο παγκόσμιο, ευρωπαϊκό, και εθνικό κλίμα, πιστεύω ότι μόνο με ισχυρά οικονομικά εργαλεία, δηλαδή με ισχυρούς συνεταιρισμούς, μπορούμε να κερδίσουμε τη μάχη που έρχεται. Μόνο με ισχυρούς συνεταιρισμούς θα μπορέσουμε να εμπορευθούμε ανταγωνιστικά τα προϊόντα μας, να ανοίξουμε και να κερδίσουμε νέες αγορές, να αναπτύξουμε νέα προϊόντα και νέες υπηρεσίες, να εξασφαλίσουμε καλύτερες τιμές αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία των προϊόντων μας, κ.ο.κ.

Αυτό είναι και το σημείο κλειδί της διαφωνίας μου με τη μέχρι τώρα δραστηριότητα, την αποστολή, το ρόλο και τους στόχους της ΠΑΣΕΓΕΣ. Θα πρέπει να αποδεχθούμε, αγαπητοί συνάδελφοι, ότι μέχρι σήμερα δεν κάναμε σχεδόν τίποτα σε αυτό το κρίσιμο και καθοριστικό μέτωπο. Εξαντλήσαμε όλη μας την ενέργεια και όλους τους υλικούς και ανθρώπινους πόρους μας είτε σε άσκοπες και αναποτελεσματικές συνδικαλιστικές και άλλες παρεμφερείς δράσεις (ταξίδια, συμμετοχή σε συνέδρια και συνελεύσεις, κ.ο.κ.) είτε σε διόρθωση των σφαλμάτων του παρελθόντος (διακανονισμός χρεών των ΑΣΟ) και **ΔΕΝ ΚΑΝΑΜΕ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΤΙΠΟΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓ-**

ΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΑΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ.

Αυτό, φυσικά, δεν μπορεί να συνεχιστεί άλλο, καθώς εξαντλήσαμε ασκόπως όλα τα περιθώρια και βρισκόμαστε τώρα λαχανιάζοντας πίσω από τα γεγονότα. **ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΕΠΩΣ ΑΜΕΣΗ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ.**

(γ) Μια νέα φάση Συνεταιριστικής Ανάπτυξης

Η άμεση αλλαγή του ρόλου, της αποστολής και των στόχων της ΠΑΣΕΓΕΣ αποτελεί επιτακτική ανάγκη και απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει το Ελληνικό Αγροτοσυνεταιριστικό Κίνημα να περάσει σε μια νέα ιστορική φάση ανάπτυξης.

Το έργο είναι δύσκολο και επικίνδυνο. Δεν εξασφαλίζει ούτε προβολή, ούτε δάφνες, ούτε αναγνώριση πολιτική ή άλλη, όπως συνήθως συμβαίνει με την εύκολη συνδικαλιστική δράση. Είναι έργο που μπορεί να διεκπεραιωθεί μόνο από αφοσιωμένους εργάτες με πίστη και αγάπη για το συνεταιριστικό θεσμό. Χρειάζεται σκληρές αποφάσεις και σκληρή δουλειά, σωστό προγραμματισμό και οργάνωση, αφοσιωμένους ηγεσία και στελέχη.

Τί είναι αυτό, όμως, που θα πρέπει να κάνουμε για να διευκολύνουμε και να επιταχύνουμε τη νέα ιστορική φάση ανάπτυξης του συνεταιριστικού μας κινήματος;

1. Να ρωτήσουμε τους ειδικούς

Θα μου επιτρέψετε και πάλι να πω ότι δεν είμαι ούτε ειδικός, ούτε εμπειρογνώμονας επί του θέματος. Και πιστεύω ότι αυτό είναι το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουμε: Να καλέσουμε τους ειδικούς και τους εμπειρογνώμονες και να τους αναθέσουμε:

1. Να μας πουν τι πρέπει να κάνουμε, και
2. Να κάνουν αυτό που εμείς θα αποφασίσουμε, αφού μελετήσουμε πρώτα τις προτάσεις τους.

Πρέπει, επιτέλους, να σταματήσουμε να είμαστε «παντογνώστες» και «ειδικοί επί παντός επιστητού», πρέπει να σταματήσουμε να προφασιζόμαστε ότι τα ξέρουμε όλα, πρέπει επιτέλους να δειξουμε όλο τον αναγκαίο σεβασμό και την εμπιστοσύνη που δείχνουν όλοι οι θεσμοί και οι επιχειρήσεις, που σέβονται πρώτα και πάνω από όλα τους εαυτούς τους, στους ειδικούς και στους εμπειρογνώμονες. Είναι κυρίως οι επιτυχημένοι θεσμοί και οι πετυχημένες επιχειρήσεις που απασχολούν τους ειδικούς και τους εμπειρογνώμονες και που εφαρμόζουν με ευλάβεια τις προτάσεις τους και είναι επιτυχημένες γι' αυτόν ακριβώς το λόγο. Αντίθετα εμείς, με την άγνοια που χαρακτηρίζει όλους τους ημιμαθείς, κλείνουμε τα αυτιά μας σε όλες τις προτάσεις των ειδικών και των εμπειρογνώμωνων. Και με το απολυταρχικό μας ύφος που αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο έλλειψης αυτοπεποίθησης, καταφέραμε να αποψιλώσουμε το συνεταιριστικό κίνημα από όλα τα ικανά και έμπειρα στελέχη.

2. Να δημιουργήσουμε Νέους Αναπτυξιακούς Θεσμούς

Το δεύτερο πράγμα που πρέπει να κάνουμε είναι να δημιουργήσουμε κάποιους νέους συνεταιριστικούς θεσμούς που θα στηρίξουν το έργο του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης του συνεταιριστικού μας κινήματος. Βέβαια, αυτό θα εξετασθεί και θα αξιολογηθεί από τους ειδικούς, αλλά πιστεύω ότι χρειαζόμαστε τουλάχιστον τους ακόλουθους αναπτυξιακούς θεσμούς:

- Ένα σοβαρό και καλά στελεχωμένο τεχνο-επαγγελματικό όργανο που θα έχει την ευθύνη για την ανάπτυξη των συνεταιριστικών οργανώσεων και επιχειρήσεων. Ένα είδος «Συμβούλων Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων», κατά τα πρότυπα των εταιρειών «Σύμβουλοι Επιχειρήσεων» που χρησιμοποιούνται σήμερα από όλες τις σοβαρές επιχειρήσεις. Το ίδιο όργανο θα μπορεί επίσης να διεξάγει, σε συνεργασία με διάφορα ΑΕΙ και άλλους επιστήμονες, μελέτες για την ανάπτυξη και την πορεία των ΑΣΟ. Με άλλα λόγια, ο θεσμός αυτός θα πρέπει να λειτουργήσει και σαν το ΙΟΒΕ του συνεταιριστικού κινήματος.

- Ένα ισχυρό επαγγελματικό όργανο για τα στελέχη μανάτζμεντ των ΑΣΟ (π.χ. «**Ινστιτούτο Συνεταιριστικού Μανάτζμεντ**»), που θα έχει ως έργο την επιμόρφωση, την επαγγελματική εκπαίδευση και την ανάπτυξη των στελεχών μανάτζμεντ των ΑΣΟ. Μέσω αυτού του θεσμού θα πρέπει, επίσης, να καταβάλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια για την προσέλκυση ικανών και έμπειρων στελεχών μανάτζμεντ στις ΑΣΟ και να προσελκύσουμε τους νέους επιστήμονες στο συνεταιριστικό χώρο.
- Ένα «Κέντρο Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης» με μετασχηματισμό της υφιστάμενης Υπηρεσίας Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, που θα αναλάβει ενεργό ρόλο στην εκπαίδευση των μελών και των αιρετών διοικήσεων των ΑΣΟ. Το κέντρο αυτό μπορεί ενδεχομένως να αναλάβει επίσης την έκδοση του περιοδικού της ΠΑΣΕΓΕΣ, ώστε αυτό να καταστεί όργανο εκπαίδευσης και ενημέρωσης των αγροτών – μελών και να σταματήσει να είναι ένα όργανο προβολής του Προέδρου και της Διοίκησης της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Β) Να δημιουργήσουμε Νέους Επιχειρηματικούς Θεσμούς

Κατά τα τελευταία χρόνια, το συνεταιριστικό κίνημα έχασε αρκετούς από τους πιο μεγάλους και πιο ισχυρούς θεσμούς. Εν τω μεταξύ, η ίδια η εξέλιξη στο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον των συνεταιρισμών απαιτεί την δημιουργία νέων επιχειρηματικών και εμπορικών θεσμών. Φυσικά, όπως και για τα άλλα προαναφερθέντα θέματα πιστεύω ότι και αυτό είναι ένα θέμα που πρέπει να αξιολογηθεί από ειδικούς. Ωστόσο, ενδεικτικά θα μπορούσα να αναφέρω τα ακόλουθα:

- Μελέτη και ανάλυση της υφιστάμενης δομής του αγροτοσυνεταιριστικού κινήματος, υποβολή προτάσεων για την ανασυγκρότηση του (συγχωνεύσεις, κ.λπ.) και δημιουργία νέας δομής και νέων συνεταιριστικών θεσμών σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες των αγροτών-μελών και του συνεταιριστικού κινήματος συνολικά.
- Δημιουργία μιας «**Συνεταιριστικής Εταιρείας Εξαγωγών και Μάρκετινγκ**». Αποστολή της εταιρείας θα είναι η βελτίωση του μάρκετινγκ των αγροτικών προϊόντων και των τροφίμων που διαχειρίζονται οι ελληνικές αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις με σκοπό την ποσοτική αύξηση και την ποιοτική βελτίωση των πωλήσεων αυτών των προϊόντων, με υπέρτατο στόχο τη βελτίωση του εισοδήματος των συνεταιρισμένων Ελλήνων αγροτών. Η εταιρεία θα μπορούσε να έχει τον διττό στόχο: (α) να πραγματοποιεί η ίδια εξαγωγές συνεταιριστικών προϊόντων σε επιλεγμένες αγορές, και (β) να προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες μάρκετινγκ στις ΑΣΟ ώστε να βελτιώσουν το δικό τους μάρκετινγκ.
- Δημιουργία μιας «**Συνεταιριστικής Εταιρείας Αγροτικών Εφοδίων και Μεταφοράς Τεχνολογίας**». Αποστολή της εταιρείας θα είναι (α) η δημιουργία ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού μηχανισμού προμήθειας και διανομής των αναγκαίων αγροτικών εφοδίων μέσω των συνεταιριστικών οργανώσεων, (β) η μεταφορά σύγχρονης τεχνολογίας στις ΑΣΟ.
- Δημιουργία **διαφόρων τριτοβάθμιων ΑΣΟ**, οπουδήποτε αυτό κρίνεται χρήσιμο και αναγκαίο, μετά από σοβαρή μελέτη και κατάλληλη προετοιμασία.

Β. ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ

Το δεύτερο στοιχείο που είναι απαραίτητο, πρώτο για να επιτευχθεί η αλλαγή του ρόλου, της αποστολής και των στόχων της ΠΑΣΕΓΕΣ, όπως σας περιέγραψα ήδη, και δεύτερο για να προχωρήσουμε με αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση αυτών των αλλαγών, **είναι η αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του ΔΣ της ΠΑΣΕΓΕΣ**. Προσωπικά, θα πήγαινα ακόμα πιο πέρα και θα έλεγα ότι χρειάζεται, επίσης, αλλαγή στη σύνθεση του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ καθώς πιστεύω ότι το Δ.Σ. είναι ιδιαίτερα πολυάριθμο και, κατά συνέπεια, ένα ιδιαίτερα δυσκίνητο και αναποτελεσματικό όργανο. Πιστεύω ότι το Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ χρειάζεται την θεσμοθέτηση ενός ενδιάμεσου οργάνου όπως ήταν παλαιότερα η Εκτελεστική Επιτροπή, κάτι που θα έκανε πιο ευέλικτη και πιο αποτελεσματική την λειτουργία της.

Όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας του Δ.Σ. θεωρώ και πάλι ότι το θέμα αυτό θα πρέπει να μελετηθεί από ειδικούς, οι οποίοι θα μας υποβάλλουν τις προτάσεις τους. Πάντως, από την εμπειρία μου μπορώ να πω τα ακόλουθα:

- Κύριο έργο του Δ.Σ. είναι να παίζει το ρόλο του «καπετάνιου» που χαράζει τη «ρότα» του πλοίου: άρα το ΔΣ πρέπει να κοιτάζει πάντα μπροστά στο μέλλον και να δείχνει την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει το συνεταιριστικό κίνημα και συνεπώς η ΠΑΣΕΓΕΣ.
- Αν έχουμε ένα πλάνο (τι στο καλό θέλουμε να κάνουμε όταν ερχόμαστε εδώ), τότε μπορούμε να χαράξουμε τη «ρότα» που θα ακολουθήσουμε. Μόνο τότε θα έχουμε στόχους που πρέπει να πετύχουμε. Και αν έχουμε στόχους που πρέπει να πετύχουμε, τότε μπορούμε να μετρήσουμε την επιτυχία μας ή την αποτυχία μας.
- Αν έχουμε πλάνο, ρότα και στόχους τότε μπορούμε να αναθέσουμε σε μερικά μέλη του ΔΣ —σε μία επιτροπή του ΔΣ— να επιτύχει τον Α στόχο, σε μία άλλη επιτροπή να επιτύχει τον Β στόχο, κ.ο.κ. Κάθε επιτροπή θα πρέπει να είναι ολιγομελής και ένα από τα μέλη θα ασκεί καθήκοντα Προέδρου.
- Κάθε επιτροπή του ΔΣ θα πρέπει να στηρίζεται γραμματειακά από κάποιο τεχνικό στέλεχος, μέσα από τον υπηρεσιακό μηχανισμό κατά προτίμηση, ή από κάποιον εξωτερικό συνεργάτη αν δεν έχουμε κατάλληλο ειδικό στον υπηρεσιακό μας μηχανισμό.
- Όλες οι επιτροπές θα πρέπει να αναφέρουν σε τακτά χρονικά διαστήματα τα αποτελέσματά τους στην ολομέλεια του ΔΣ. Ζητούν έγκριση από το ΔΣ για διάφορες ενέργειές τους και δέχονται προτάσεις από όλα τα μέλη.
- Όπου υπάρχει πραγματική ανάγκη, η επιτροπή του ΔΣ θα αποφασίζει τη σύσταση μιας επιτροπής εμπειρογνομόνων ή ειδικών να μελετήσουν σε βάθος το θέμα και να υποβάλουν συγκεκριμένες προτάσεις στην επιτροπή του ΔΣ. Αν απαιτείται δαπάνη για την επιτροπή των εμπειρογνομόνων, **τότε το θέμα εισάγεται στο ΔΣ για απόφαση ή τεκμηριωμένη απόρριψη.**
- Οπουδήποτε και οποτεδήποτε κρίνεται απαραίτητο, η επιτροπή του ΔΣ μετά από συνεννόηση με τον Πρόεδρο ή τον Συντονιστή του έργου (π.χ. Αντιπρόεδρος ή ΓΓ) συγκαλεί σύσκεψη των ΑΣΟ – μελών, καλεί τα τεχνικά στελέχη των ΑΣΟ ή επισκέπτεται κάποιες συγκεκριμένες ΑΣΟ. Σε κάθε περίπτωση, οι ΑΣΟ – μέλη κρατούνται ενήμερες για τις εξελίξεις και μετά την ολοκλήρωση του έργου κάθε επιτροπής ενημερώνονται οι ΑΣΟ – μέλη είτε εγγράφως, είτε με την πραγματοποίηση κάποιας σύσκεψης, ανάλογα κατά περίπτωση.
- Όπου κρίνεται ότι το θέμα είναι ιδιαίτερα σοβαρό και χρειάζεται πλήρη και τεκμηριωμένη μελέτη, προκηρύσσεται διαγωνισμός και το θέμα ανατίθεται προς μελέτη σε κάποιο σοβαρό πανεπιστημιακό ίδρυμα, σε κάποιο ερευνητικό κέντρο, ή σε κάποιο σοβαρό γραφείο μελετών.
- Υπάρχει συνεχής απολογισμός του έργου των επιτροπών και συνεχής έλεγχος της προόδου τους. Έτσι λαμβάνονται έγκαιρα μέτρα για να ξεπεραστούν τα εμπόδια και να λυθούν τα προβλήματα.
- Αν υπάρχει πλάνο, θα υπάρχει ρότα, θα υπάρχουν στόχοι και τα μέλη του ΔΣ θα έχουν κάποιο σκοπό ύπαρξης και λειτουργίας. Τότε και μόνο τότε μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα πετύχουμε σε κάποιο βαθμό στο έργο μας και στην αποστολή μας. Τότε και μόνο τότε μπορούμε να ελπίζουμε σε εποικοδομητικό έργο και σε στενή δημιουργική συνεργασία του αιρετού και του υπηρεσιακού μηχανισμού.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Όπως είπα και προηγουμένως αυτό το έργο είναι δύσκολο, απαιτητικό και σε ορισμένες περιπτώσεις επικίνδυνο. Δεν προσφέρεται για προσωπική προβολή, δεν μοιάζει με εντυπωσιακές συνδικαλιστικές θριαμβολογίες, δεν αποτελεί πεδίο για την άσκηση «αγροτοπατερισμού». Έτσι, ορισμένοι από εμάς δεν θα το βρουν και πολύ ελκυστικό. Χρειάζεται απλώς

πιστούς και αφοσιωμένους εργάτες που δεν έχουν άλλους στόχους και άλλη ατζέντα παρά μόνο την επιτυχία και πρόοδο του συνεταιριστικού μας κινήματος, της μοναδικής ίσως ελπίδας για όλους εμάς τους αγρότες.

Σήμερα, για πολλούς λόγους, όπως εξήγησα, οι ελληνικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν πληρούν την αποστολή τους ως οικονομικοί, κοινωνικοί και δημοκρατικοί θεσμοί. Υπάρχουν προκλήσεις και ευκαιρίες μπροστά μας, αλλά ελάχιστοι συνεταιρισμοί βρίσκονται σε θέση να τις αντιμετωπίσουν.

Όπως ισχύει με πολλούς άλλους θεσμούς του κοινωνικοοικονομικού μας συστήματος, υπάρχει σοβαρή σύγχυση όσον αφορά τον πραγματικό ρόλο, τη θέση και γενικά τη λειτουργία των συνεταιρισμών. Αυτό που φαίνεται να διαφεύγει, ηθελημένα ή αθέλητα, την προσοχή των περισσότερων, είναι το γεγονός ότι ο συνεταιρισμός ως κοινωνικοοικονομικός θεσμός, μπορεί να επιτελέσει επιτυχώς το έργο του μόνον αν αφεθεί ελεύθερος, από κρατικές, κομματικές και άλλες παρεμβάσεις, να εφαρμόσει στην πράξη, με την ενεργό συμμετοχή των μελών του, τις βασικές αρχές της δημοκρατίας, της ίσης μεταχείρισης, της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης, της αυτοβοήθειας και της αλληλοβοήθειας.

Αναμφισβήτητα, η κρίση που μαστίζει σήμερα τους ελληνικούς αγροτικούς συνεταιρισμούς είναι πάρα πολύ σοβαρή. Η δυνατότητα που έχει ο θεσμός να επιφέρει τις αναγκαίες και απαραίτητες αλλαγές στον αγροτικό τομέα της χώρας συνεχίζει να παραμένει κατά το μεγαλύτερο μέρος της ανεκμετάλλευτη.

Η συχνή αναφορά όλων μας στα επιτυχημένα πρότυπα των αγροτικών συνεταιρισμών σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες (Δανία, Ολλανδία, Αυστρία, Γερμανία, Ιρλανδία, Σουηδία κ.λπ.), έχει καταστεί πλέον μια τελετουργία, ένα πραγματικό κλισέ. Και όμως, οι περισσότεροι δεν έχουμε διακρίνει σωστά το μήνυμα που στέλνουν σε όλους μας αυτά τα επιτυχημένα συνεταιριστικά παραδείγματα. Η επιτυχία αυτών των συνεταιριστικών συστημάτων σηματοδοτεί πάνω απ' όλα τον στόχο που πρέπει να θέσουμε και να επιδιώξουμε να πετύχουμε κατά την επόμενη φάση ανάπτυξης του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος στη χώρα μας.

Η υφιστάμενη δομή του ελληνικού αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος διαμορφώθηκε κυρίως κατά τη προπολεμική περίοδο. Ο πρωτοβάθμιος αγροτικός «πιστωτικός» συνεταιρισμός του χωριού είχε τότε ένα σημαντικό ρόλο και μία αξιόλογη λειτουργία στα πρώιμα εκείνα στάδια ανάπτυξης της αγροτικής και της εθνικής μας οικονομίας. Τα πράγματα έχουν αλλάξει εκ θεμελίων από τότε. Κατά τον ίδιο τρόπο έχουν αλλάξει οι ανάγκες και οι προσδοκίες των αγροτών – μελών, τα οποία τώρα απαιτούν και προσδοκούν από τους συνεταιρισμούς να τους προσφέρουν νέες, σύγχρονες υπηρεσίες που θα προσθέτουν αξία στα προϊόντα τους, να χρησιμοποιήσουν νέες σύγχρονες τεχνολογίες και τεχνογνωσίες, να επιδείξουν αυξημένη ευαισθησία στα προβλήματά τους, να ενώσουν τη λειτουργία και τις δραστηριότητές τους με αυτές των μελών τους και, πάνω από όλα να βοηθήσουν ενεργά και αποτελεσματικά τα μέλη τους να αυξήσουν το εισόδημά τους και την οικονομική και κοινωνική τους ευημερία.

Αν πραγματικά πιστεύουμε ότι οι αγροτικοί μας συνεταιρισμοί μπορούν, με τη δική μας βοήθεια να το πράξουν αυτό, τότε ας ξεκινήσουμε με πάθος τη νέα ιστορική φάση ανάπτυξης του κινήματός μας. Οι Έλληνες αγρότες το αξίζουν και εμείς τους το φείλομε.

Κύριοι συνάδελφοι,

Κλείνοντας αυτή μου την παρέμβαση στη συνεδρίαση του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ νομίζω ότι καθίσταται περισσότερο από σαφές ότι δεν συμμερίζομαι την μέχρι σήμερα πλεύση και δράση της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Επίσης νομίζω ότι καθίσταται περισσότερο από σαφές ότι διαφοροποιούμαι απόλυτα από τη στάση και λειτουργία του προέδρου του Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ και θέλω να είναι καθαρό ότι παύω να τον στηρίζω.

Θέλω να πιστεύω ότι οι σκέψεις και οι προτάσεις που καταθέτω μαζί με σκέψεις άλλων συναδέλφων θα αποτελέσουν τη μαγιά ενός ρεύματος σκέψης και δημιουργικής δράσης για ένα αποτελεσματικό Συνεταιριστικό Κίνημα στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των αγροτών και του τόπου.

(Παράκληση να διαβαστεί με προσοχή)

Προς τους φίλους αποδέκτες του Περιοδικού μας

— Όπως γνωρίζετε, το περιοδικό «Συνεταιριστική Πορεία» δεν είναι εκδοτική επιχείρηση. Υπηρετεί τους ιδεολογικούς σκοπούς του Σωματίου Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού και γενικότερα την όλη Ελληνική Συνεταιριστική Κίνηση.

— Το περιοδικό εκδίδεται με την προσφορά της πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας των μελών του Δ.Σ., άλλων μελών του Σωματίου και την συνεργασία ειδικών επιστημόνων και συνεταιριστών.

— Πόροι του περιοδικού είναι οι εθελούσιες εισφορές εκείνων που θέλουν να λαμβάνουν το Περιοδικό, να ενημερώνονται αντικειμενικά και να βοηθούν την ανάπτυξη του θεσμού των Συνεταιρισμών.

Για να γίνει δυνατό να συνεχισθεί η έκδοση, παρακαλούμε θεομά όσους λαμβάνουν το περιοδικό να εμβάσουν το ταχύτερο την εισφορά τους για το 1999. Καθώς και να ενδιαφερθούν για τη διεύρυνση της κυκλοφορίας του περιοδικού και σε άλλους (Συνεταιρισμούς, συνεταιριστές, κ.λπ.).

Πληροφορίες σχετικές με την έκδοση, τις εισφορές, τον τρόπο εμβάσματος, κ.λπ. βλ. στην τελευταία σελίδα κάθε τεύχους μας. Δηλαδή:

Εισφορές προαιρετικές ετήσιες για την έκδοση του περιοδικού:

- Για Ενώσεις Συνεταιρισμών, Κεντρικές Οργανώσεις, Τράπεζες, Οργανισμούς : (όχι κατώτερες των 10.000 δραχ).
- Για Πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς, άλλα Νομικά Πρόσωπα: (Οχι κατώτερες των 5.000 δραχ).
- Για άτομα (όχι κατώτερες των 4.000 δραχ).
- Για φοιτητές και νέους αγρότες (1.000 δραχ.)

Εμβάσματα παρακαλούμε να γίνονται με ταχυδρομική επιταγή στον Ταμία της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού κ. Γεωργ. Καφετζάκη, οδός Θράκης 30 - Νέα Σμύρνη 17 121 (τηλ. 93.55.394)

*

Όσοι, ελάχιστοι, τυχόν δεν ενδιαφέρονται να λαμβάνουν το περιοδικό, παρακαλούνται να το επιστρέψουν ώστε τελικά να αποστέλλεται μόνο σε ενεργά συνεταιριστικά πρόσωπα αλλά και για να μειωθεί η δαπάνη για την έκδοση - κυκλοφορία του.

Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥΣ

Αυτή την εποχή το Υπουργείο Γεωργίας χρειάζεται έναν τηλεβόα για να διακηρύσσει προς κάθε κατεύθυνση τις πολλές και γρήγορες αλλαγές που πραγματοποιούνται. Έναν τηλεβόα που να φθάνει σε κάθε γωνιά της υπαίθρου και να ενημερώνει για τις νέες προτεραιότητες της πολιτικής, για τις ενδεικνυόμενες πρωτοβουλίες, τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται, τους διαθέσιμους πόρους και τις διαδικασίες που χρειάζεται να ακολουθηθούν για την επίτευξη των στόχων.

Ένα πλέγμα μέτρων, κοινοτικών και εθνικών, στοχεύουν στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, διότι έχει τελικά γίνει αντιληπτό ότι το πρόβλημα του αγροτικού χώρου δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω των τιμών των γεωργικών προϊόντων. Με τις συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί στο διεθνή χώρο, η τεχνητή στήριξη των τιμών των γεωργικών προϊόντων θα περιορίζεται, οπότε, αν τα πράγματα αφεθούν στην τύχη τους, θα περιορίζονται και τα αγροτικά εισοδήματα.

Σε επανειλημμένες ανακοινώσεις και συνεντεύξεις του Υπουργού Γεωργίας γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα μέτρα που ετοιμάζονται, με στόχο την πολύπλευρη αντιμετώπιση υφιστάμενων προβλημάτων και τη θεσμική αναδιοργάνωση ώστε να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες. Το ικανοποιητικό στην περίπτωση αυτή είναι ότι τα μέτρα αυτά φαίνεται να εναρμονίζονται μεταξύ τους, ώστε να μπορούν να θεωρηθούν ως πολιτική, κάτι που δεν ήταν διακριτό μέχρι σήμερα. Μερικά από τα μέτρα αυτά αναφέρονται στα ακόλουθα:

- Ανάπτυξη πρόσθετων δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση του χρόνου των αγροτών και την αύξηση του εισοδήματός τους από τις δραστηριότητες αυτές, αφού οι τιμές των γεωργικών προϊόντων δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ένα σταθερά ανερχόμενο εισόδημα.
- Ενίσχυση ήπιων μορφών αγροτουρισμού, όχι με τη μορφή των μεμονωμένων δράσεων αλλά με τη μορφή δικτύων που θα εξασφαλίζουν συντήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλες ενέργειες δασικής προστασίας και ανάπτυξης αλλά και συναφών έργων υποδομής, μπορούν να αναγάγουν τον αγροτουρισμό σε εισοδηματικά και πολιτιστικά σημαντική δραστηριότητα.
- Υποστήριξη της τοπικής βιοτεχνικής δραστηριότητας και της παραγωγής γεωργικών προϊόντων υψηλής ποιότητας και βιολογικών προϊόντων, τα οποία να αξιοποιούνται σε συνδυασμό με τον ήπιας μορφής τουρισμό. Τα υψηλά εισοδήματα, όλο και περισσότερο θα ενδιαφέρονται για φυσικό περιβάλλον, ποιότητας και για προϊόντα τοπικά και υγιεινά. Οι δυνατότητες της ελληνικής υπαίθρου προς αυτή την κατεύθυνση είναι πολλές.
- Ενισχύσεις σε αγρότες που εφαρμόζουν νέες τεχνολογίες, που προωθούν καινοτόμες επενδύσεις και που προσανατολίζουν την παραγωγή τους ανάλογα με τις τάσεις της αγοράς ή που δημιουργούν νέες διεξόδους για τα γεωργικά προϊόντα. Οι αυξημένοι κίνδυνοι των καινοτόμων και των πρωτοπόρων, που ανοίγουν το δρόμο για τους άλλους παραγωγούς, δικαιολογούν μια ειδική ενθάρρυνση.
- Αποκλεισμός από ενισχύσεις των γεωργών που χρησιμοποιούν απαγορευμένες και βλαπτικές για το περιβάλλον και για τον άνθρωπο ουσίες
- Αυξημένη εξισωτική αποζημίωση για μειονεκτικές περιοχές που παρουσιάζουν έντονα χαρακτηριστικά μειονεκτικότητας.
- Ισχυροποίηση των κινήτρων για την εγκατάσταση νέων γεωργών και περαιτέρω στήριξη της πρόωρης συνταξιοδότησης αγροτών ηλικίας 55-65 ετών
- Σύσταση διεπαγγελματικών οργανώσεων, δηλαδή κοινών οργανώσεων για παραγωγούς, μεταποιητές, εμπόρους και όλους γενικά τους απασχολούμενους στην αλυσίδα παραγωγής-μεταποίησης-εμπορίας των γεωργικών προϊόντων. Όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες, η συνεργασία μεταξύ των συμμετεχόντων στην αλυσίδα αποβαίνει επωφελής για όλους.
- Χορήγηση οικονομικών και φορολογικών κινήτρων για συγχωνεύσεις συνεταιρισμών, ώστε να αποτελέσουν ανταγωνιστικές επιχειρηματικές μονάδες

- Αποκέντρωση του συστήματος πληρωμών και ελέγχων των Κοινοτικών ενισχύσεων, ώστε να καταβάλλονται έγκαιρα και να περιοριστούν οι περιπτώσεις καταδολιεύσεων.
- Αναβάθμιση του ρόλου του Συμβουλίου Αγροτικής Πολιτικής, ώστε να αποτελέσει έναν πρακτικό μηχανισμό διαμόρφωσης πολιτικής.
- Αξιοποίηση των γεωργικών και εμπορικών ακολούθων των πρεσβειών που βρίσκονται στις διάφορες χώρες τόσο για άντληση πληροφοριών όσο και για εξυπηρέτηση των συμφερόντων της ελληνικής γεωργίας και των φορέων της.

Με δεδομένο ότι οι αναγκαίοι πόροι για την εφαρμογή αυτών των μέτρων υπάρχουν από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, αυτό που απομένει είναι η αποτελεσματική εφαρμογή τους, η οποία όμως έχει ορισμένες προϋποθέσεις, όπως: Πρώτον, να ενημερωθούν οι αγρότες, δεύτερον να υποβληθούν για την εφαρμογή των μέτρων, αφού η εισροή πόρων συνεπάγεται τη δική τους δραστηριοποίηση και τρίτον να στηριχθούν αυτά τα μέτρα από τον κρατικό μηχανισμό. Οι μέχρι τώρα αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού δεν συνηγορούν υπέρ της έκφρασης ανεπιφύλακτης αισιοδοξίας.

Οι αγρότες, συνηθισμένοι στη διαμόρφωση του εισοδήματός τους μέσω των τιμών των γεωργικών προϊόντων, δεν είναι εύκολο να συνειδητοποιήσουν τη σοβαρή στροφή της πολιτικής, όντας μάλιστα αβοήθητοι και μη ενημερωμένοι, αφού είναι γνωστές οι αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού και των συνεταιρισμών. Χωρίς επιστήμονες-συμβούλους, που να ενημερώνουν, να ενθαρρύνουν και να καθοδηγούν στα πρώτα βήματα τις πρωτοβουλίες των αγροτών, οι καλές προθέσεις της πολιτικής μπορεί να αποδειχθούν αναποτελεσματικές.

Ειδικά για τους συνεταιρισμούς, είναι ανάγκη να επισημανθεί ότι τα κίνητρα για συγχωνεύσεις είναι αναγκαία και χρήσιμα και αποτελούν την ορθή πρακτική, σε αντίθεση με τις αναγκαστικές συγχωνεύσεις που είχαν επιχειρηθεί στο παρελθόν. Όμως, αφού διευκρινισθεί ότι οι συγχωνεύσεις έχουν νόημα ως συνένωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και όχι ως μεγάλες συναθροίσεις μελών που δεν χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της συνεταιριστικής τους οργάνωσης, πρέπει να επισημανθεί ότι για να είναι αποτελεσματικές οφείλουν να έπονται μιας συστηματικής ενημέρωσης των μελών.

Η ενημέρωση θα έχει σκοπό να εξηγήσει εκ θεμελίων τη μορφή της συνεταιριστικής επιχείρησης και τους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν σε επιτυχία. Μια συνεταιριστική επιχείρηση συνεπάγεται δεσμεύσεις, τις οποίες τα ίδια τα μέλη θέτουν και τις οποίες οφείλουν να τηρούν. Γι' αυτό, τα κίνητρα που θα σχεδιαστούν θα πρέπει να ενθαρρύνουν όσους γνωρίζουν και αποδέχονται τους κανόνες συνεπούς συλλογικής επιχειρηματικής δράσης και όχι όσους δέχονται να συναποτελέσουν μια ομάδα για να επωφεληθούν από τα κίνητρα.

Συναφείς με τους προβληματισμούς αυτούς είναι οι θέσεις του Επιτρόπου Γεωργίας κ. Φίσελνερ για τη μελλοντική μορφή του Ευρωπαϊού αγρότη, ο οποίος ως επιχειρηματίας θα συνάπτει συμβάσεις με μεγάλες εμπορικές αλυσίδες και με τη βιομηχανία τροφίμων για τη διάθεση της παραγωγής του. Δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι οι εμπειρίες του κ. Φίσελνερ, όπως και των περισσότερων Ευρωπαίων Υπουργών που διαμορφώνουν την αγροτική πολιτική, αναφέρονται σε χώρες που λειτουργούν δραστήριοι αγροτικοί συνεταιρισμοί, μέσω των οποίων συνάπτονται συμβάσεις με τις βιομηχανίες και τις εμπορικές επιχειρήσεις, ώστε οι όροι να είναι αμοιβαίως επωφελείς. Διαφορετικά η βούληση του ισχυρού υπερισχύει και αυτή θα είναι η βούληση των εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Επειδή το καθεστώς των συμβάσεων θα διαδοθεί πολύ περισσότερο στο μέλλον, θα πρέπει να ενημερωθούν και οι Έλληνες αγρότες ότι τα μακροχρόνια συμφέροντά τους θα εξυπηρετηθούν από δραστήριους συνεταιρισμούς, επιχειρηματικής μορφής, με ικανά και καλά αμειβόμενα επαγγελματικά στελέχη, που χωρίς κομματισμούς και άλλες διασπαστικές ενέργειες, θα επιδιώκουν να αποδίδουν στον παραγωγό μια δίκαιη ανταμοιβή της προσπάθειάς του. Χωρίς την αναγκαία ενημέρωση, χωρίς αμοιβαίες υποχωρήσεις, χωρίς την αίσθηση της "κοινής τύχης" και χωρίς ειλικρινή και ανιδιοτελή συσπείρωση, η δικαίωση των παραγωγών θα αποτελεί μια μόνιμη και απραγματοποίητη προσδοκία.

Κ. Α.Π.

BE YOU, BE COOPER!

NEO ULTRA 25

TAR: 1,0 mgr, NICOTINE: 0,1 mgr

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΗ ΔΑΝΙΑ (*)

Κείμενο του BENT CLAUDI LASSEN

Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συνεταιρισμών της Δανίας.

Εισαγωγή

Ένας από τους σκοπούς της συνεργασίας ανάμεσα στους συνεταιρισμούς της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA), είναι η ανταλλαγή συνεταιριστικών εμπειριών μεταξύ των επιμέρους χωρών.

Αυτό το άρθρο ασχολείται με τις εμπειρίες από την συνεργασία των συνεταιρισμών στη Δανία. Παρουσιάζει μια εικόνα των μελλοντικών προοπτικών για τους συνεταιρισμούς καθώς και πώς η Ομοσπονδία Συνεταιρισμών της Δανίας προσανατολίζεται σε κατευθύνσεις και τρόπους για να εξασφαλίσει τις αναγκαίες οικονομικές πηγές για την περαιτέρω ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Η Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Δανίας έχει υιοθετήσει μια συζήτηση για τη στρατηγική στους Δανέζικους συνεταιρισμούς του αγροτικού τομέα, με την προετοιμασία ενός προγράμματος σχετικά με το μέλλον των συνεταιρισμών, με τίτλο « Συνεταιριστική συνεργασία ενόψει του έτους 2010». Αυτό το πρόγραμμα βασίζεται στην υπόθεση ότι η συνεταιριστική μορφή επιτρέπει επιλογές και παρέχει πλεονεκτήματα που μπορούν να εξασφαλίσουν στα μέλη των συνεταιρισμών έναν ηγετικό ρόλο στην παραγωγή των τροφίμων μελλοντικά.

Υπάρχει η δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί η μορφή των συνεταιρισμών πιο ενεργά στην προσαρμογή της παραγωγής τροφίμων και στην απόκτηση από τα συνεταιρισμένα μέλη περισσότερης επιρροής αναφορικά με τα θέματα της οικονομικής τους κατάστασης. Σχετικά με τις συζητήσεις για τις μελλοντικές στρατηγικές των συνεταιρισμών της Δανίας, η χρηματοδότηση αποτέλεσε ένα από τα πιο σημαντικά θέματα.

Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών στη Δανία.

Στη Δανία η γεωργία έχει κάνει πολύ σημαντική πρόοδο όσον αφορά την συνεταιριστική οργάνωση της προμήθειας εισροών, της μεταποίησης και του μάρκετινγκ. Ο Δανός αγρότης περιβάλλεται από συνεταιρισμούς οι οποίοι, στους περισσότερους παραγωγικούς τομείς, κατέχουν υψηλά ποσοστά στο σύνολο της ακαθάριστης αξίας παραγωγής. Η μέγιστη επιρροή των συνεταιρισμών αφορά τους τομείς του γάλακτος, του χοιρινού κρέατος, των σπόρων και της γούνας, όπου οι συνεταιρισμοί επεξεργάζονται και πουλούν περισσότερο από το 90% της γεωργικής παραγωγής. Υπάρχουν γύρω στους 60.000 γεωργοί στην Δανία. Γενικά η Δανέζικη γεωργία είναι προσανατολισμένη στις εξαγωγές και οι συνεταιρισμοί έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στην οργάνωση των γεωργικών εξαγωγών. Τα δύο τρίτα της παραγωγής εξάγονται ενώ το ένα τρίτο πωλείται στην εσωτερική αγορά. Κατά μέσο όρο κάθε αγρότης εξάγει σχεδόν ένα εκατομμύριο Δανέζικες Κορώνες (140.000 ΕΥΡΩ,(¹)) το χρόνο και τις εξαγωγές αυτές τις διαχειρίζονται σχεδόν αποκλειστικά οι συνεταιρισμοί των ίδιων των γεωργών.

Η ανταγωνιστική δύναμη της Δανέζικης γεωργίας στην διεθνή αγορά, εξαρτάται ιδιαίτερα από την ικανότητα της να διεισδύει σε νέες αγορές, από τον προσανατολισμό της

(*) Συνιστούμε να διαβαστεί με προσοχή το παραπάνω κείμενο. Εμφανίζει όλη την ευχάριστη κατάσταση της συνειδητής συνεταιριστικής δραστηριότητας στη Δανία. Αλλά και διάφορα προβλήματα οργανωτικά, εμπορικά, οικονομικά, κλπ. τα οποία προσπαθούν και επιλύουν μόνοι τους και δημοκρατικά υπεύθυνα οι συνεταιρισμένοι αγρότες (όπως π.χ. η συνεργασία με το έξω του Συνεταιρισμού κεφάλαιο για ανάπτυξη των εργασιών)

(1) Σημ. μετ.: 6.160.000 δρχ. περίπου.

παραγωγής ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς και να έχει το μέγεθος της που την καθιστά ικανή να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των αγοραστών. Οι γεωργικές εξαγωγές της Δανίας αποτελούνται κυρίως από προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και η συνεργασία μεταξύ των γεωργών στην παραγωγή και στις εξαγωγές των συνεταιρισμών έχει μεγάλη σημασία για την διεθνή ανταγωνιστική δύναμη της Δανέζικης γεωργίας.

Οι περισσότεροι συνεταιρισμοί της Δανίας στους τομείς της μεταποίησης και του μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων λειτουργούν σύμφωνα με ένα βασικό μοντέλο.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του συνεταιριστικού μοντέλου της Δανίας είναι:

Ανεξαρτησία και αυτοδιοίκηση

Μοναδικού σκοπού συνεταιρισμοί

Ομάδες με ομογενή μέλη

Δικαιώματα και υποχρεώσεις παράδοσης προϊόντων

Οικονομικοί και εμπορικοί επιχειρηματικοί στόχοι.

Στη Δανία δεν υπάρχει νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς. Έτσι, τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν την πλήρη ευθύνη για την οργάνωση των συνεταιρισμών τους με τον κατάλληλο τρόπο. Αυτό είναι μια πρόκληση, αλλά επίσης διασφαλίζει ότι τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν συνείδηση για τις απειλές και τις ευκαιρίες που αφορούν τους συνεταιρισμούς τους.

Οι Δανέζικοι συνεταιρισμοί είναι «μοναδικού σκοπού συνεταιρισμοί». Τα μέλη είναι ενεργοί αγρότες με σχετικά ομογενή συμφέροντα. Αυτό εξασφαλίζει ένα υγιές κλίμα για τις συζητήσεις στρατηγικής και για μακροπρόθεσμες αποφάσεις μέσα στις επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα σε σχέση με τη διαρθρωτική ανάπτυξη προς μεγαλύτερες επιχειρήσεις βοήθησε πολύ το γεγονός ότι τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν σαφώς προσδιορισμένο επιχειρησιακό στόχο για τα μέλη τους.

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών των συνεταιρισμών σχετικά με την παράδοση της παραγωγής τους στο συνεταιρισμό παίζουν βασικό ρόλο στους Δανέζικους συνεταιρισμούς. Η υποχρέωση παράδοσης της παραγωγής, που εφαρμόζεται στους περισσότερους Δανέζικους συνεταιρισμούς, διασφαλίζει ότι οι συνεταιρισμοί έχουν στη διάθεσή τους προϊόντα. Αυτό είναι καθοριστικής σημασίας για τις σχέσεις με τις τράπεζες και τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς που χορηγούν δάνεια και πιστώσεις στους συνεταιρισμούς.

Η υποχρέωση της παράδοσης των προϊόντων εξασφαλίζει μια στενή σχέση μεταξύ του συνεταιρισμού και του κάθε μέλους. Αυτή η στενή σχέση ενισχύει τη δυνατότητα και την ικανότητα προσαρμογής της πρωτογενούς παραγωγής στην υφιστάμενη ζήτηση της αγοράς για εξειδικευμένα τρόφιμα.

Οι Δανέζικοι συνεταιρισμοί είναι οικονομικές οργανώσεις με σαφώς προσδιορισμένους επιχειρησιακούς στόχους. Ένας σαφής επιχειρησιακός στόχος είναι κοινά αποδεκτός σαν μια προϋπόθεση για το στρατηγικό σχεδιασμό της δομής των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Η απαίτηση για αποτελεσματικότητα και ανταγωνιστικότητα έχει χαράξει τον δρόμο για βελτιώσεις δομικού χαρακτήρα μεταξύ των συνεταιρισμών της Δανίας, οδηγώντας σε μια σταδιακή εξέλιξη προς μεγάλες και αποτελεσματικές επιχειρήσεις που χαρακτηρίζουν τον Δανέζικο συνεταιριστικό τομέα σήμερα.

Ο προβληματισμός για την δομή και η ανταγωνιστικότητα των συνεταιρισμών συνεχίζεται, και τα μέλη παίρνουν ενεργό μέρος. Αυτό δημιουργεί δέσμευση και κίνητρο για τα μέλη. Κάθε χρόνο περίπου 30% των Δανών γεωργών συμμετέχουν σε σεμινάρια και συνεδριάσεις εκτός από τη συμμετοχή τους στις γενικές συνελεύσεις. Γενικά υπάρχει ένα υγιές κλίμα για να παρθούν μακροπρόθεσμες αποφάσεις στρατηγικής σχετικά με την δομή των συνεταιρισμών, γιατί οι γεωργοί έχουν έντονη συνείδηση της επιθυμίας

τους να διατηρήσουν και να επεκτείνουν την ανταγωνιστική δύναμη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Το μέλλον της συνεταιριστικής μορφής

Η μορφή των συνεταιριστικών επιχειρήσεων έχει αποδείξει ότι είναι ικανή να ανταγωνιστεί πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Αξίζει να αναφερθούν μερικά από τα χαρακτηριστικά των συνεταιριστικών επιχειρησιακών μορφών και η οιοονεί δυνατότητα περαιτέρω εξέλιξης αυτού του μοντέλου στο μέλλον.

Ένα από τα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά είναι η ενεργός εκδήλωση της αίσθησης ιδιοκτησίας στους συνεταιρισμούς. Πολλοί τομείς υποφέρουν από την έλλειψη δέσμευσης από την πλευρά των ιδιοκτητών. Στους συνεταιρισμούς αυτή η δέσμευση υπάρχει λόγω της σύνδεσης μεταξύ του ενδιαφέροντος ιδιοκτησίας, διαχείρισης και συναλλαγής με τη συνεταιριστική επιχείρηση. Τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν συνείδηση του ρόλου που παίζουν όσον αφορά τη διαχείριση και τη στρατηγική ανάπτυξη των συνεταιρισμών, καθώς και της σχέσης μεταξύ της παραγωγής πρωτογενών προϊόντων από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και της δυνατότητας να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της αγοράς.

Η κάθετη οργάνωση.

Η σχέση ανάμεσα στον παραγωγό των πρωτογενών προϊόντων, των βιομηχανιών μεταποίησης, των επιχειρήσεων εμπορίας και της ίδιας της αγοράς είναι μοναδική σε κάθε συνεργασία συνεταιρισμών. Η ενσωματωμένη κάθετη οργάνωση στους συνεταιρισμούς, εμπεριέχει ανεξάντλητες ευκαιρίες για βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων σε όλα τα μέρη της αλυσίδας και προσαρμογή της παραγωγής στις απαιτήσεις της αγοράς.

Οι νέες ανάγκες των καταναλωτών, μεταφέρονται από το δίκτυο λιανικής πώλησης μέσω της βιομηχανίας μεταποίησης κατευθείαν στην παραγωγή. Στους συνεταιρισμούς αυτό γίνεται με αμεσότητα και συντονισμένα μεταξύ των τμημάτων της παραγωγικής αλυσίδας.

Οι συνεταιρισμοί μπορούν καλύτερα από κάθε άλλη επιχείρηση να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις για διασύνδεση. Μια καθορισμένη και σταθερή ομάδα προμηθευτών καθιστά δυνατή την προώθηση της ποιότητας και την εισαγωγή νέων τεχνικών παραγωγής σε συνεργασία με τους αγρότες. Η ικανότητα διαχείρισης και συντονισμού των δραστηριοτήτων κατά μήκος της αλυσίδας παραγωγής μπορεί να αποδειχθεί ένα πολύ μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών

Η διαχείριση των συνεταιρισμών γίνεται σύμφωνα με τον κοινό στόχο την βελτιστοποίηση του οικονομικού αποτελέσματος των μελών. Αυτός ο κοινός στόχος έχει την έννοια ότι είναι φυσιολογικό για τους συνεταιρισμούς να συνεργάζονται αν αυτό είναι προς όφελος των μελών.

Στη Δανία συχνά τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν ζητήσει από τους συνεταιρισμούς όχι να ανταγωνίζονται αλλά να συνεργάζονται προκειμένου να εξασφαλίσουν τις καλύτερες τιμές στα μέλη. Σε διεθνές επίπεδο ο προμηθευτικός τομέας επιδεικνύει περισσότερα παραδείγματα εμπορικών συμμαχιών μεταξύ των συνεταιρισμών.

Διατήρηση της συνεταιριστικής ιδέας

Η ιδέα της συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών στηρίζεται στο ότι τα επιμέρους μέλη μπορούν να πετύχουν καλύτερους όρους όταν αγοράζουν ή πωλούν μέσω συνεταιρισμού, από ότι μπορεί να επιτευχθεί ξεχωριστά. Ταυτόχρονα, μπορούν να επηρεάσουν την προμήθεια, την μεταποίηση και την προώθηση των προϊόντων ή με άλλα λόγια να

επηρεάσουν όλη την αλυσίδα παραγωγής από τον παραγωγό μέχρι τον καταναλωτή.

Σε σχέση με τις βελτιώσεις και τις προσαρμογές μέσα στους συνεταιρισμούς είναι σημαντικό να σταθούμε στη θεμελιώδη ιδέα της βελτιστοποίησης και του οφέλους για τα μέλη. Στους συνεταιρισμούς αυτό που έχει σημασία είναι το συμφέρον του κάθε μέλους ως προμηθευτή πρώτης ύλης και ως αγοραστή εφοδίων.

Η μετατροπή της παραγωγής και η εισαγωγή νέων χρηματοδοτικών εργαλείων δεν πρέπει να απομακρύνει το επίκεντρο του ενδιαφέροντος που είναι το συμφέρον των μελών. Αν η συνεταιριστική επιχειρηματική μορφή αντικατασταθεί από κίνητρα που καθοδηγούνται από το κεφάλαιο, τα πλεονεκτήματα και οι ευκαιρίες του συνεταιριστικού επιχειρηματικού μοντέλου θα χαθούν.

Χρηματοοικονομικές προκλήσεις στους συνεταιρισμούς

Η διεθνής ανάπτυξη, στην οποία η βιομηχανία τροφίμων γίνεται όλο και πιο συγκεντρωμένη, αποτελεί μεγάλη πρόκληση για την ανταγωνιστικότητα των συνεταιρισμών. Επίσης μια άλλη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγικοί συνεταιρισμοί της Δανίας, είναι η εμφάνιση νέων ανταγωνιστών στην παραδοσιακή αγορά.

Η απάντηση στον σκληρό ανταγωνισμό είναι η διαφοροποίηση και η διεύρυνση της ποικιλίας της παραγωγής, ο έλεγχος του κόστους και η δομική ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Όλα αυτά σημαίνουν μια αυξανόμενη ανάγκη για κεφάλαιο.

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε την ανάγκη αυτή για κεφάλαιο και να είμαστε ανοιχτοί σε εναλλακτικές χρηματοοικονομικές επιλογές, ενώ εμμένουμε στις θεμελιακές αρχές του συνεταιρισμού.

Ο ρόλος του εξωτερικού κεφαλαίου.

Το κεφάλαιο από εξωτερικούς επενδυτές ανοίγει μια προοπτική στους συνεταιρισμούς να ασχοληθούν με δραστηριότητες οι οποίες δεν θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από παραδοσιακά χρηματοδοτικά όργανα. Το εξωτερικό κεφάλαιο μπορεί να δώσει την δυνατότητα στους συνεταιρισμούς να επενδύσουν σε ερευνητικές δραστηριότητες, σε εξελιγμένη μεταποίηση και σε διεθνοποίηση.

Πρέπει να σημειωθεί ότι μπορεί να υπάρχει ασυμβατότητα μεταξύ των συμφερόντων των εξωτερικών επενδυτών και των μελών των συνεταιρισμών. Στην συνεργασία με τους εξωτερικούς επενδυτές μπορεί να εμφανιστεί διαφωνία σχετικά με αποφάσεις στρατηγικής, διότι οι ιδιοκτήτες παύουν πια να αποτελούν μια ομάδα με ομοιογενή συμφέροντα. Σε περίπτωση που αποφασιστεί να χρησιμοποιηθεί εξωτερικό κεφάλαιο για συγχρηματοδότηση του συνεταιρισμού, είναι ζωτικής σημασίας τα μέλη να συμφωνούν σε σαφείς κανόνες σχετικά με :

Το ρόλο του διοικητικού συμβουλίου

Τη μελλοντική διαχείριση της κοινής επιχείρησης

Την πολιτική επιμερισμού των κερδών, κλπ.

Οι συγκρούσεις μεταξύ των ομάδων ιδιοκτητών συνιστούν μειονεκτήματα, διότι διακόπουν και αλλάζουν το επίκεντρο της στρατηγικής ανάπτυξης του συνεταιρισμού. Αν η χρήση εξωτερικού κεφαλαίου και επιρροής πρόκειται να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό εργαλείο που ανοίγει νέες προοπτικές στους συνεταιρισμούς, πρέπει να εξεταστεί πώς θα επιτευχθεί συνεργασία και συμφωνία μεταξύ των διαφόρων ομάδων ιδιοκτητών. Η ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων των μελών του συνεταιρισμού για καλύτερες τιμές των προϊόντων και των απαιτήσεων του κεφαλαίου για κέρδος πρέπει να ρυθμίζεται από την αρχή.

Μελλοντικά μοντέλα συνεταιρισμών

Στην Ομοσπονδία Συνεταιρισμών της Δανίας έχουν υπάρξει κάποιοι προβληματισμοί αναφορικά με την προσαρμογή της συνεταιριστικής μορφής.

Σε μερικούς κλάδους του Δανικού συνεταιριστικού τομέα η παραγωγή έχει γίνει όλο και πιο εξειδικευμένη και διαφοροποιημένη. Αυτό σημαίνει αυξανόμενη ανάγκη για ποιοτικό έλεγχο της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής. Περιορισμένη πρόσβαση σε συμβασιακή παραγωγή ειδικών γεωργικών προϊόντων έχει γίνει πραγματικότητα για τους περισσότερους κλάδους.

Τα τελευταία χρόνια νέες φυλές για την εγχώρια αγορά και για τις εξαγωγές έχουν χρησιμοποιηθεί στη χοιροτροφία. Για το μεγαλύτερο μέρος της εξειδικευμένης παραγωγής η διαχείριση γίνεται μέσω συμβάσεων με τους παραγωγούς. Αν και η συμμετοχή στους συνεταιρισμούς είναι ανοιχτή είναι απαραίτητο να περιορίζεται η προσφορά ορισμένων εξειδικευμένων προϊόντων προκειμένου να αποφεύγεται υπερπροσφορά στην αγορά.

Η ύπαρξη διαφοροποιημένων πρώτων υλών στους συνεταιρισμούς έχει φέρει αντιπαράθεσεις μεταξύ των μελών αναφορικά με τις πληρωμές, την υποχρέωση παράδοσης της παραγωγής και συμφέροντα εμπορίας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της αγοράς ενώ ταυτόχρονα διατηρούν μια ευδόκιμη λειτουργία της δημοκρατίας που προσδίδει πραγματική επιρροή σε όλες τις κατηγορίες μελών. Μερικοί συνεταιρισμοί της Δανίας μελετούν πως μπορεί να οργανωθεί η δημοκρατία των μελών και η χρηματοδότηση για να ικανοποιεί τις διάφορες ομάδες μελών.

Μέχρι τώρα η δημοκρατία των μελών και η αντιπροσώπευση στους Δανέζικους συνεταιρισμούς έχει οργανωθεί γεωγραφικά. Στο μέλλον ενδεχομένως η δημοκρατία των μελών θα οργανώνεται επίσης σύμφωνα με την παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων.

Μια άλλη προοπτική για ανάπτυξη των συνεταιρισμών που προσφέρει νέες ευκαιρίες είναι οι στρατηγικές συμμαχίες και η συνεργασία πέρα από τα σύνορα. Σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι αγοραστές είναι συγκεντρωμένοι ενώ συγχρόνως εμφανίζονται νέες ευκαιρίες για σχεδιασμό των πωλήσεων και των μεταφορών σε μεγαλύτερη κλίμακα, φαίνεται φυσιολογικό να εγκαθιδρυθεί μια διεθνής συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών για εκμετάλλευση των ευκαιριών.

Μερικοί Ευρωπαϊκοί συνεταιρισμοί έχουν αρκετά εκτεταμένες συμπράξεις με τους πελάτες. Μερικές γαλακτοβιομηχανίες και σφαγεία στην Ευρώπη δεν έχουν δραστηριότητες σχετικές με την ανάπτυξη των προϊόντων αλλά παράγουν προϊόντα που αναπτύχθηκαν και παράγονται για λογαριασμό αλυσίδων λιανικής πώλησης. Άλλοι Ευρωπαϊκοί συνεταιρισμοί έχουν μια πολύ σαφή στρατηγική παραγωγής με δικό τους σήμα για ολόκληρη την παραγωγή.

Μια προϋπόθεση για συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών είναι η συμβατότητα σε αρκετούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων τη μεγαλύτερη σημασία έχει η συμβατότητα ως προς τη στρατηγική πωλήσεων και την επιλογή των αγορών. Η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών στην Ευρώπη μπορεί να εξασφαλίσει μεγαλύτερη δύναμη στην αγορά και πόρους για ανάπτυξη προϊόντων και επέκταση. Δεν θα ήταν ρεαλιστικό να αναμένεται ευρεία εμπορική συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών της Ευρώπης σε μικρό χρονικό διάστημα, διότι η εγκαθίδρυση μιας τέτοιας συνεργασίας είναι μια χρονοβόρα διαδικασία. Υπάρχουν όμως παραδείγματα διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών της Ευρώπης τόσο στην παραγωγή όσο και στη διάθεση των προϊόντων και υπάρχουν περιθώρια διεύρυνσης.

Μια περαιτέρω ανάπτυξη της συνεταιριστικής συνεργασίας και μια προσαρμογή στις δομές είναι απαραίτητη προκειμένου να υπάρξει εναρμόνιση προς τις ανάγκες της αγοράς και των καταναλωτών στο μέλλον. Οι συνεταιρισμοί της Δανίας έχουν πολύ σαφή συνείδηση αυτού του γεγονότος.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΠΝΑ.

Η **Σ.Ε.Κ.Ε.** αποτελεί τη συνεταιριστική επιχείρηση των Ελλήνων καπνοπαραγωγών στην επεξεργασία και στις εξαγωγές του καπνού.

Οικονομικά ισχυρή και επιχειρηματικά δραστήρια, η **Σ.Ε.Κ.Ε.** διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις για 22.000 τόνους καπνού, κυρίως στη Θεσσαλονίκη, στην Καβάλα και στην Ξάνθη.

Αξιοποιώντας τη γνώση και τη δύναμη της συνεργασίας, λειτουργεί ανταγωνιστικά και με επιτυχία στις συνθήκες του ισχυρού παγκόσμιου ανταγωνισμού στην αγορά του καπνού.

Με την απασχόληση 1.500 ατόμων στην περίοδο επεξεργασίας του καπνού, η **Σ.Ε.Κ.Ε.** αποτελεί σημαντικό στήριγμα για τα εισοδήματα των καπνοπαραγωγικών περιοχών.

Επί μισό αιώνα και σε δύσκολους καιρούς, η **Σ.Ε.Κ.Ε.** στήριξε και στηρίζει την ελληνική καπνοπαραγωγή.

Σ.Ε.Κ.Ε. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ: ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ 1, ΕΥΟΣΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ·ΤΗΛ.: (031) 60.93.00

ΥΠΟΚ/ΜΑ ΑΘΗΝΩΝ: Γ. ΓΕΝΑΔΙΟΥ 8 & ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ, ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 3305.047

**ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ 6^{ης} ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Κείμενο Κ.Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Καθηγητή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Προέδρου του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ) (*)

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια, ο όρος «Κοινωνική Οικονομία» ήταν άγνωστος ή τουλάχιστον δεν είχε συγκεκριμένο περιεχόμενο στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες. Είναι όρος που έχει εισαχθεί από τη Γαλλία και καλύπτει το χώρο που ήταν περισσότερο γνωστός ως «Τρίτος Τομέας» ή «Τρίτο Σύστημα». Είναι το τμήμα που περιλαμβάνει φορείς που είναι «ανέντακτοι», δηλαδή δεν ανήκουν στο δημόσιο τομέα ούτε στον συμβατικό ιδιωτικό τομέα.

Τον όρο Κοινωνική Οικονομία χρησιμοποιεί σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι σχετικές δραστηριότητές της έχουν ενταχθεί στη Γενική Διεύθυνση 23, η οποία υπάγεται στις αρμοδιότητες του Έλληνα Επιτρόπου.

Από το 1994 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε συγκροτήσει μια προσωρινή Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Οικονομία, την οποία οριστικοποίησε τον Μάιο του 1998, με σκοπό τη διατύπωση γνώμων και προτάσεων πολιτικής. Τόσο η προσωρινή όσο και η οριστική Συμβουλευτική Επιτροπή ανέπτυξαν αξιολογική δραστηριότητα στην ανάδειξη της Κοινωνικής Οικονομίας σε ένα αποτελεσματικό γνωμοδοτικό όργανο. Ήδη ετοιμάζεται, με τη συνεργασία της Συμβουλευτικής Επιτροπής, μια «Λευκή Βίβλος» για τους συνεταιρισμούς, που σημαίνει μια εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με συγκεκριμένες κατευθύνσεις πολιτικής, η οποία να αποτελέσει τη βάση συζήτησης για τη διαμόρφωση πολιτικής.

Ένδειξη της ζωτικότητας της Κοινωνικής Οικονομίας είναι ότι οργανώνονται περιοδικά Διασκέψεις Ευρωπαϊκού επιπέδου. Η πρώτη οργανώθηκε στο Παρίσι το 1989, με πρωτοβουλία της Γαλλικής Προεδρίας της ΕΟΚ και η πιο πρόσφατη στο Μπέρμινγχαμ το 1998. Η επόμενη έχει αποφασιστεί να γίνει στη Σουηδία το 2001, με την υποστήριξη της τότε Σουηδικής Προεδρίας.

Οι Ευρωπαϊκές Διασκέψεις, ασφαλώς, δεν παράγουν πολιτική. Όμως διατυπώνουν τις θέσεις των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας και την κοινή «πλατφόρμα» για τη διαμόρφωση του αναγκαίου κλίματος, που θα οδηγήσει στη λήψη μέτρων πολιτικής.

Στην Ελλάδα, ο όρος Κοινωνική Οικονομία άρχισε σχετικά πρόσφατα να χρησιμοποιείται. Από το Δεκέμβριο 1998 ιδρύθηκε και Πανελλήνια Ένωση Οργανώσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΠΑΝΚΟ), με σκοπό να συσπειρώσει τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και να επιδώσει την από κοινού προώθηση των θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος.

1. Περιεχόμενο της Κοινωνικής Οικονομίας

Η διαφορετική θεσμική εξέλιξη των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει οδηγήσει και στη δημιουργία ποικιλίας φορέων. Για το λόγο αυτό η νομική μορφή των φορέων δεν αποτελεί κατ' ανάγκη αναγνωριστικό στοιχείο για την υπαγωγή τους ή όχι στην Κοινωνική Οικονομία.

(*) Ομιλία - Εισήγηση στο ΙΒ' Συνέδριο της Ομοσπονδίας Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών Ελλάδος (ΟΣΦΕ) 22 και 23 Μαΐου 1999 στη Λάρισα.

Από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Κοινωνική Οικονομία υπάγονται οι Συνεταιρισμοί, τα Ταμεία Αλληλασφάλισης, οι Ενώσεις και τα Ιδρύματα. Όμως, ακόμη και με τον προσδιορισμό αυτόν, δεν επαρκεί η επωνυμία κάποιου φορέα για την ένταξη του ή όχι στην Κοινωνική Οικονομία. Υπάρχουν π.χ. Ταμεία Αλληλασφάλισης που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και άλλα που είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Τα πρώτα διοικούνται από το κράτος ενώ τα δεύτερα είναι αυτοδιοικούμενα, οπότε μόνο αυτά εντάσσονται στην Κοινωνική Οικονομία. Το ίδιο συμβαίνει με τα ιδρύματα. Εκτός από τα αυτοδιοικούμενα ιδρύματα υπάρχουν και κρατικά ιδρύματα, όπως το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ), κλπ.

Περαιτέρω, υπάρχουν φορείς που ανήκουν στο χώρο της Κοινωνικής Οικονομίας αλλά αυτό δεν διαφαίνεται από την επωνυμία τους. Η «Τράπεζα Τροφίμων» που ίδρυσαν ορισμένες αλυσίδες καταστημάτων στη Θεσσαλονίκη, αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα.

Η ένταξη ή όχι φορέων στην Κοινωνική Οικονομία έχει ως κριτήρια τα χαρακτηριστικά των φορέων και όχι την επωνυμία ή τη νομική μορφή τους. Ως αναγνωριστικά χαρακτηριστικά θεωρούνται:

- 1) *Η ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή. Δεν νοείται, δηλαδή η άσκηση οποιασδήποτε πίεσης, άμεσης ή έμμεσης, για τη συμμετοχή, ενώ από την πλευρά των φορέων δεν εμποδίζεται, με προσχηματικούς λόγους, η συμμετοχή και άλλων ενδιαφερομένων, που μπορούν να κάνουν χρήση των προσφερόμενων υπηρεσιών.*
- 2) *Ο δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη. Οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας αυτοδιοικούνται.*
- 3) *Η εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών ή η επιδίωξη ικανοποίησης του συλλογικού συμφέροντος*
- 4) *Η προάσπιση των αρχών της αλληλεγγύης.*
- 5) *Η ανεξαρτησία από δημόσιους φορείς και από πλειοψηφούντες εταίρους.*
- 6) *Η προτεραιότητα του ατόμου έναντι του κεφαλαίου.*
- 7) *Τα πλεονάσματα (ή οι πόροι που αποκτούν) δεν αποδίδονται στο χρησιμοποιούμενο κεφάλαιο, όπως συμβαίνει στις επιχειρήσεις κεφαλαίου αλλά ή διανέμονται ανάλογα με τη συμβολή των μελών στη δημιουργία τους ή επιστρέφονται με τη μορφή κοινών υπηρεσιών στα μέλη ή χρησιμοποιούνται προς επέκταση των δραστηριοτήτων ή σε σκοπούς που εξυπηρετούν το κοινωνικό σύνολο.*

Τα κριτήρια αυτά δεν έχουν καθιερωθεί όπως οι διεθνείς αρχές των συνεταιρισμών αλλά αναγνωρίζονται ευρέως ως τα αναγνωριστικά στοιχεία των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας.

Από τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας, την πιο συγκροτημένη ομάδα αποτελούν οι συνεταιρισμοί, οι οποίοι έχουν εντονότερη την αίσθηση ένταξης σε μια ενιαία οικογένεια και οι οποίοι από το 1895 ακόμη έχουν ιδρύσει τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση. Το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν επιχειρήσεις, που από τη μια πλευρά οφείλουν να είναι ανταγωνιστικές στον οικονομικό στίβο και από την άλλη να εφαρμόζουν κανόνες διαφορετικούς από τις συμβατικές επιχειρήσεις, τους έστρεψε στην αξιοποίηση της αλληλεγγύης για την προάσπιση των κοινών συμφερόντων τους.

Στην Ελλάδα, και στην αλληλεγγύη μεταξύ συνεταιρισμών παρατηρούνται κενά. Τα διαφορετικά νομοθετήματα για αγροτικούς, αστικούς και οικοδομικούς συνεταιρισμούς διευρύνουν αυτά τα κενά. Μια προσπάθεια προσέγγισης μεταξύ των διαφόρων μορφών συνεταιρισμών, που έγινε από το Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ) το 1995, δεν ευδοκίμησε. Έγινε τότε δεκτή η πρόταση να δημιουργηθεί αρχικά μια συντονιστική επιτροπή αλλά γρήγορα αδράνησε. Εκτός των άλλων, αυτό δείχνει ότι οι συνεταιρισμοί, ενώ υποστηρίζουν ότι εφαρμόζουν τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, στην πραγματικότητα τις εφαρμόζουν επιλεκτικά, αφού μία από τις αρχές είναι η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και

διεθνές επίπεδο.

Αφού η ελπίδα πεθαίνει τελευταία, μπορεί να ελπίζει κανείς ότι το δυσκολότερο έργο που αναλαμβάνει η ΠΑΝΚΟ, δηλαδή της συσπείρωσης όλων των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας και όχι μόνο των συνεταιρισμών, θα στεφθεί από επιτυχία, όχι για κανένα άλλο λόγο παρά για την αποτελεσματικότερη δράση των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας προς όφελος των συμμετεχόντων αλλά και του κοινωνικού συνόλου.

2. Κύρια συμπεράσματα της 6ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης.

Ένα δείγμα της αποτελεσματικότητας της κοινής δράσης είναι η ευαισθητοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με τη σημασία και τη συμβολή της Κοινωνικής Οικονομίας στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η 6η Διάσκεψη του Μπέρμινγχαμ έφερε στην επιφάνεια πολλά από τα θέματα που απασχολούν όλους ή ένα μέρος από τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας. Ένα μέρος από αυτά θα αναφερθούν στη συνέχεια.

2.1 Αναγνώριση του ρόλου της Κοινωνικής Οικονομίας

Επί πολλά χρόνια οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας επιζητούν επίσημη αναγνώριση του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν στην οικονομική και κοινωνική οικοδόμηση της Ευρώπης. Δημιουργούν συνθήκες κοινωνικής συνοχής, ενεργοποίησης και συμμετοχικής δράσης των πολιτών, χρησιμοποίησης των δημοκρατικών διαδικασιών, αναβάθμισης του ρόλου του πολίτη σε αντιδιαστολή με το ρόλο του κεφαλαίου, δικαιότερης κατανομής της δημιουργούμενης προστιθέμενης αξίας και γενικότερης προβολής κοινωνικών αξιών.

Μέχρι στιγμής, η μόνη επίσημη αναγνώριση περιέχεται σε δήλωση που προσαρτάται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, με την οποία αναγνωρίζεται «η σημαντική συμβολή των φορέων προσφοράς εθελοντικών υπηρεσιών στην ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης». Οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας χρειάζεται προφανώς να προβάλουν περισσότερο το σημαντικό έργο που πραγματοποιούν, για να υπάρξει, όπως το επιζητούν, πιο επίσημη αναγνώριση.

2.2 Αναγνώριση της ιδιαιτερότητας της Κοινωνικής Οικονομίας

Οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας δεν επιζητούν προνομιακή μεταχείριση. Επιζητούν όμως αναγνώριση της ιδιαιτερότητάς τους, ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται να ανταποκρίνονται προς την ιδιαιτερότητα αυτή, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι δεν στοχεύουν στη μεγιστοποίηση της απόδοσης του κεφαλαίου αλλά στη μεγιστοποίηση της απόδοσης της συνεργασίας. Η αποτελεσματικότητά τους δεν κρίνεται από την απόδοση του κεφαλαίου αλλά από το πλεόνασμα (ή το όφελος) που παρήγαγε η συλλογική δράση, για την οποία οπωσδήποτε χρησιμοποιήθηκε και κεφάλαιο, στο οποίο αποδόθηκε η συμβατική αμοιβή του.

Η αναγνώριση της ιδιαιτερότητας της Κοινωνικής Οικονομίας οφείλει να εκδηλωθεί πρακτικά, εκτός άλλων, και με την αναγνώρισή της ως εναλλακτικού τρόπου επιχειρηματικής δράσης. Αυτό συνεπάγεται τη διεύρυνση της μελέτης και διδασκαλίας συναφών αντικειμένων, αντί της μονομερούς διδασκαλίας της συμβατικής ιδιωτικής επιχειρήσης, γεγονός που δημιουργεί την εντύπωση ότι αποτελεί τον μοναδικό τρόπο επιχειρηματικής δράσης.

2.3 Εφαρμογή κατάλληλης νομοθεσίας

Η ιδιαιτερότητα της Κοινωνικής Οικονομίας οφείλει να εκφράζεται και με το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο να είναι απλό, ώστε να προσαρμόζεται στην ποικιλομορφία του τομέα.

Σύγχυση δημιουργείται συχνά όταν γίνεται αναφορά στους συνεταιρισμούς ως μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Αυτή η περιγραφή αποφεύγεται σήμερα στην Ευρώπη και χρησιμοποιείται η διατύπωση ότι οι συνεταιρισμοί δεν εργάζονται για το κέρδος αλλά για τα οφέλη που αποφέρει στα μέλη η συνεργασία τους..

Ειδικότερα για τη διακρατική συνεργασία μεταξύ φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας, επισημαίνεται ότι τρεις συνεχείς Ευρωπαϊκές διασκέψεις έχουν ζητήσει την προώθηση προς έγκριση από το Συμβούλιο Υπουργών του Σχεδίου Καταστατικού Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού, χωρίς αυτό να έχει ακόμη επιτευχθεί.

Αξίζει να σημειωθεί εν προκειμένω ότι και στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Τμήματος της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης που έγινε στο Παρίσι στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1998 τόσο ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας όσο και ο Πρωθυπουργός της Γαλλίας έδειξαν ότι υποστηρίζουν την υιοθέτηση του Σχεδίου Καταστατικού, χωρίς όμως και να υποσχεθούν ενεργοποίηση για την έγκρισή του από το Συμβούλιο.

2.4 Εφαρμογή κατάλληλης φορολογίας.

Το θέμα της φορολογίας των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας αποτελεί πρόβλημα για αρκετές χώρες. Η ανομοιομορφία είναι εκτεταμένη. Το πρόβλημα είναι οξύτερο στους συνεταιρισμούς και δείχνει την ανεπαρκή κατανόηση της ιδιαιτερότητας του θεσμού. Αν το πλεόνασμα που δημιουργούν οι συνεταιρισμοί θεωρηθεί κέρδος και φορολογηθεί ως κέρδος στο επίπεδο του νομικού προσώπου πριν από τη διανομή του στα μέλη, υπάρχουν περιπτώσεις που ο συνεταιρισμός θα επιβαρυνθεί φορολογικά περισσότερο και από τις εταιρείες κεφαλαίου.

Συχνά, με τη λογική της φορολογικής αρχής ότι ο συνεταιρισμός είναι μη κερδοσκοπικός φορέας, αν παραχθεί κέρδος, το κέρδος αυτό θα πρέπει να φορολογείται όπως τα κέρδη των άλλων επιχειρήσεων. Δεν μπορεί να περιμένει κανείς ότι οι αρμόδιοι για τη φορολογία θα μελετήσουν πρώτα τις ιδιαιτερότητες του συνεταιριστικού θεσμού και στη συνέχεια θα καθορίσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Είναι υποχρέωση των συνεταιρισμών να προβάλουν την ιδιαιτερότητα του θεσμού προς κάθε κατεύθυνση, ώστε να την αναγνωρίσει και ο νομοθέτης. Για το θέμα αυτό θα γίνει λόγος πιο κάτω.

2.5 Αναγνώριση του ρόλου στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης

Στην περίοδο της εκτεταμένης ανεργίας, οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας έχουν αποδειχθεί από τους πλέον αποτελεσματικούς στη διατήρηση θέσεων απασχόλησης και στη δημιουργία νέων. Τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, σημαντικές επιχειρήσεις κεφαλαίου περιώθηκαν από τους ίδιους τους εργαζόμενους με τη δημιουργία συνεταιρισμών. Σε άλλες περιπτώσεις, υπηρεσίες των οποίων η προσφορά ήταν πολύ δαπανηρή για το κράτος και γι' αυτό τις περιόριζε ή τις εγκατέλειπε ή δεν τις πρόσφερε καθόλου, τις ανέλαβαν φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας, που αποδείχθηκε ότι είναι σε θέση να τις προσφέρουν με χαμηλότερο κόστος και σε καλύτερη ποιότητα. Η σύμπτωση στα ίδια πρόσωπα των μελών και των χρηστών των υπηρεσιών έχει αποδειχθεί περισσότερο αποτελεσματική από την κρατική μέριμνα. Για να μπορούν όμως οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας να προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες, απαιτείται και η διάθεση στοχοθετημένων κεφαλαίων και σε άλλες περιπτώσεις η σύναψη συμβάσεων με το κράτος.

2.6 Πρόσβαση σε κονδύλια ίδρυσης επιχειρήσεων και εκπαίδευσης

Για να μπορέσουν οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας να προσφέρουν το κοινωνικά χρήσιμο έργο τους θα πρέπει να είναι σε θέση να ξεκινήσουν επιχειρηματικές δραστηριότητες με μέλη που συνήθως δεν διαθέτουν κεφάλαια. Οι σημερινές κοινωνίες που δαπανούν σημαντικά κεφάλαια για τη στήριξη των ατόμων που βρίσκονται εκτός

εργασίας, έχουν κάθε λόγο να υποβοηθούν οικονομικά την ίδρυση επιχειρήσεων από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους. Επειδή δε και ο ρόλος της ειδικής εκπαίδευσης στον τρόπο λειτουργίας των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας είναι εξίσου σημαντικός, η πρόσβαση σε κονδύλια κατάρτισης είναι επίσης αναγκαία. Είναι ασφαλώς προτιμότερη η κατάρτιση για συγκεκριμένο σκοπό ατόμων τα οποία θα απασχοληθούν σίγουρα σε συγκεκριμένο έργο από την κατάρτιση για ενδεχόμενη απασχόληση σε τομέα που αναμένεται ότι θα ενδιαφερθεί η αγορά εργασίας.

2.7 Τα συμπεράσματα της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης αναφέρονται και σε **πολλά άλλα θέματα**, όπως η δημιουργία νέων προτύπων ευέλικτης εργασίας, η συνεργασία με τοπικούς φορείς, η συνεκτίμηση του χαρακτήρα των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας στην επιλογή προμηθευτών του Δημοσίου, κλπ.

Το γενικό μήνυμα των συμπερασμάτων της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης είναι ότι μέχρι τώρα δεν έχει γίνει ευρέως γνωστός ο ιδιαίτερος χαρακτήρας και δεν έχει εκτιμηθεί επαρκώς ο ουσιαστικός και θετικός ρόλος των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας στην οικοδόμηση της Ευρώπης. Τώρα, που έχει γίνει αντιληπτό ότι οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας συμβάλλουν στην καταπολέμηση της ανεργίας και στην ενεργοποίηση των πολιτών, είναι καιρός να εκδηλωθούν θετικές ενέργειες για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά τους χωρίς να παραβιάζεται ο ιδιαίτερος χαρακτήρας τους.

3. Παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και συνεταιρισμοί

Συνάγοντας τα πορίσματα που προαναφέρθηκαν, οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας έχουν ως υπόβαθρο την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, μια έννοια που επαναλαμβάνεται πολύ συχνά και όχι ανατιολόγητα. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δεν θα αφήσει ανεπηρέαστο κανένα τομέα της οικονομίας και κανένα οικονομικό κλάδο. Από τους φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας, είναι επόμενο να επηρεαστούν εντονότερα εκείνοι, όπως οι συνεταιρισμοί, που αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα, οι οποίοι, με άλλα λόγια, στηρίζουν τη βιωσιμότητά τους στην ανταγωνιστική παρουσία τους στην αγορά.

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα φάρμακο (που μπορεί να έχει και παρενέργειες) και χορηγείται με δόσεις. Η τελευταία δόση αναφέρεται ως Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης, ή Συμφωνία της GATT, που υπεγράφη το 1994 στο Μαρακές του Μαρόκου και που οδήγησε στην ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Συμφωνίες αυτού του είδους ξεκίνησαν από το Γύρο της Γενεύης, το 1947 και με διάφορες ονομασίες (Γύρος Dillon, Γύρος Κέννεντυ, Γύρος Τόκιο, κλπ.) επιδίωξαν την απελευθέρωση των αγορών σε διεθνές επίπεδο, με διακηρυγμένο στόχο την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών, ώστε να μεγιστοποιηθεί η παγκόσμια ανάπτυξη και ευημερία.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ελεύθερη διακίνηση αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών θα συμβάλει στην αύξηση του παγκόσμιου πλούτου. Τα ερωτήματα που ανακύπτουν και τα οποία προσφώς επισήμανε σε πρόσφατη διάλεξή του στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο ο ελληνικής καταγωγής διαπρεπής οικονομολόγος, κ. Αθ. Γκανιάτσος, ο οποίος έχει διατελέσει ανώτατο στέλεχος της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD), είναι:

- *Με ποιο ρυθμό πρέπει να προχωρήσει η παγκοσμιοποίηση*
- *Ποιος κερδίζει και ποιος χάνει από τις επιπτώσεις της*
- *Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε μια δίκαιη κατανομή των ωφελημάτων, και*
- *Ποια μέριμνα χρειάζεται για όσους ζημιώνονται από αυτή.*

Επιδίωξη των ανεπτυγμένων χωρών και κυρίως των Ηνωμένων Πολιτειών και κατά δεύτερο λόγο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να προχωρήσει με γρήγορους ρυθμούς η

παγκοσμιοποίηση. Με ορισμένες διαφοροποιήσεις, που αναφέρονται κυρίως στον γεωργικό τομέα, όπου η Ε.Ε. επιδιώκει τη διατήρηση ενός βαθμού προστατευτισμού, εξυπηρετεί τις ανεπτυγμένες χώρες η εξαλειψή κάθε είδους εμποδίων, αφού στηρίζονται στην αυξημένη ανταγωνιστικότητά τους, η οποία προκύπτει από τη σύγχρονη τεχνολογία και την αξιοποίηση υψηλά αμειβόμενου αλλά εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

Η κατοχύρωση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, που έχει ενταχθεί στη Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης και που εκτείνεται και σε βιομηχανικά σχέδια, σε ολοκληρωμένα κυκλώματα, σε προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε μεθόδους παραγωγής, σε βιοτεχνολογικά προϊόντα, κλπ, προφανώς δίνουν το προβάδισμα στις χώρες εκείνες που έχουν τη δυνατότητα και την τεχνογνωσία να πραγματοποιούν έρευνα και να ενσωματώνουν τα αποτελέσματα της έρευνας σε προϊόντα ή μέσα παραγωγής ή σε μεθόδους.

Με αυτό το δεδομένο, από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν σχεδόν αποκλειστικά οι οικονομικά και τεχνολογικά προηγμένες χώρες, και με την παράλληλη τάση γιγαντισμού των επιχειρήσεων με συγχωνεύσεις και εξαγορές και με τη δημιουργία θυγατρικών σε πολλά σημεία του πλανήτη, είναι φανερό ότι οποιασδήποτε μορφής «ισορροπία» υπήρχε μεταξύ χωρών και μεταξύ επιχειρήσεων θα μεταβάλλεται σταδιακά υπέρ των ισχυρότερων από αυτές. Ο ανταγωνισμός, ο μόνος «θεός» που αναδεικνύεται από την πορεία των πραγμάτων, θα λειτουργεί εις βάρος των επιχειρηματικά αδυνάτων σε κάθε επίπεδο.

Δεν είναι τυχαίο ότι κολοσσιαίες επιχειρήσεις στο χώρο των τραπεζών, των τηλεπικοινωνιών, των πετρελαίων, των αυτοκινήτων, των φαρμάκων ή των αερομεταφορών προχωρούν σε συγχωνεύσεις, σε εξαγορές ή σε συνεργασίες. Οι επιχειρήσεις που προκύπτουν έχουν χρηματιστηριακή αξία πολλαπλάσια του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της Ελλάδος. Αφήνοντας κατά μέρος την πολιτική σημασία αυτού του γεγονότος, είναι φανερό ότι επιχειρήσεις αυτού του μεγέθους έχουν τη δυνατότητα να παράγουν νέα τεχνολογία και να την κατοχυρώνουν ή να την αγοράζουν και να την αξιοποιούν, να επιλέγουν τα σημεία του πλανήτη στα οποία συμφέρει να παραχθούν τα προϊόντα, να επιλέγουν τις αγορές που θα τα διαθέσουν, τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσουν κλπ.

Θα ήταν υπερβολικά αισιόδοξο να υποστηριχθεί ότι επειδή αυτές οι εξελίξεις διευρύνουν την ανισοκατανομή του πλούτου, θα εμποδιστούν εύκολα στην πορεία τους. Θα ήταν επίσης αισιόδοξο να αναμένει κανείς ότι το παράδειγμα της Σουηδίας θα μπορούσε να επαναληφθεί. Όπως είναι γνωστό, οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί της Σουηδίας είχαν κατορθώσει επί πολλές δεκαετίες παλαιότερα, να κρατήσουν εκτός της χώρας σημαντικές πολυεθνικές εταιρείες. Σήμερα όμως οι συνθήκες έχουν αλλάξει και θα χρειαστεί να γίνουν περισσότερο αισθητές οι επιπτώσεις της νέας τάξης πραγμάτων για να επιτευχθεί μια τόσο συνειδητή συσπείρωση.

Ακριβώς η συνειδητή συσπείρωση είναι όμως το ζητούμενο.

Στη μακρόχρονη ιστορία τους, οι συνεταιρισμοί έχουν γνωρίσει τόσο την ακμή όσο και την ύφεση και συχνά η ακμή αποτέλεσε την αιτία της ύφεσης, επειδή η επιτυχία φέρνει τον εφησυχασμό και ο εφησυχασμός την παρακμή. Όμως, από την άλλη πλευρά είναι χαρακτηριστική η ζωτικότητα του θεσμού, που ξέρει να αναβιώνει όταν οι εξωτερικές συνθήκες γίνονται πιεστικές για τους ενδιαφερόμενους.

Από την αναδιτύπωση των συνεταιριστικών κανόνων το 1966, είχε προστεθεί στις συνεταιριστικές αρχές η αρχή της διασυνεταιριστικής συνεργασίας. Έλεγε συγκεκριμένα αυτή η αρχή: «Όλες οι συνεταιριστικές οργανώσεις, για να εξυπηρετήσουν καλύτερα τα συμφέροντα των μελών τους και των κοινωνιών τους, πρέπει να συνεργάζονται ενεργά, με κάθε πρακτικό τρόπο, με άλλους συνεταιρισμούς σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο». Η αρχή αυτή, με κάπως διαφορετική διατύπωση, έχει περιληφθεί και στην αναδιτύπωση των αρχών του 1995. Αναφέρει: «Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτε-

λεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους διαμέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου».

Στην πράξη, όμως, παρά την κοινή αποδοχή αυτού του κανόνα, οι συνεργασίες μεταξύ συνεταιρισμών από την επιχειρηματική άποψη υπήρξαν περιορισμένες, τόσο σε εθνικό όσο και περισσότερο σε διεθνές επίπεδο. Οι συνεταιρισμοί αποδείχθηκαν ενθουσιώδεις σε δεοντολογικές διακηρύξεις αλλά απογοητευτικοί σε πράξεις με τις οποίες θα εξυπηρετούσαν τα ίδια τους τα συμφέροντα. Οι επιχειρηματικές συνεργασίες σε διακρατικό επίπεδο στην Ευρώπη είναι ελάχιστες. Είναι κοινή η επιδίωξη για την έγκριση από το Συμβούλιο Υπουργών του Σχεδίου Καταστατικού για τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό, ώστε να διευκολυνθεί η διακρατική συνεργασία. Αλλά ας μην αυταπατώμεθα. Αν υπήρχε η ειλικρινής βούληση συνεργασίας, θα είχε ξεπεράσει τα τυπικά εμπόδια, όπως έχει γίνει και στην περίπτωση των εταιρειών.

Πολύ χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των ελληνικών συνεταιρισμών. Μέχρι το 1995, ούτε οι κορυφαίοι εκπρόσωποι των εθνικού επιπέδου οργανώσεων των διαφόρων κατηγοριών συνεταιρισμών δεν είχαν στοιχειώδη προσωπική γνωριμία και επαφή. Και όταν με πρόταση του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών, που έγινε αποδεκτή στο Συνέδριο που τότε είχε οργανωθεί, συγκροτήθηκε Συντονιστική Επιτροπή όλων των κατηγοριών των συνεταιρισμών, ως προπομπός ενός κοινού οργάνου, η Επιτροπή αυτή αφέθηκε στη φθορά του χρόνου. Οι διάφορες κατηγορίες των συνεταιρισμών δεν μπόρεσαν να εκτιμήσουν και να προτάξουν το γενικό συμφέρον της συνεργασίας μεταξύ τους για τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Πολλά θα είχαν να κερδίσουν τουλάχιστον σε θέματα σύγχρονης νομοθεσίας και κατάλληλης φορολογίας.

Η αίσθηση ότι όλοι οι συνεταιρισμοί ανήκουν στην ίδια οικογένεια απουσιάζει εξίσου σήμερα. Υπηρεσίες που προσφέρονται από μια κατηγορία συνεταιρισμών δεν χρησιμοποιούνται από άλλες κατηγορίες συνεταιρισμών. Η πολυτέλεια της απομόνωσης κάθε κατηγορίας και η αίσθηση της αυτάρκειας και της διαφορετικότητας επικρατούν, με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό των συνεταιριστικών δυνάμεων και την κυριαρχία των ανταγωνιστών τους.

4. Δυνατότητες και επιδιώξεις των συνεταιρισμών

Το ερώτημα που γεννάται είναι τι ρόλο μπορούν να αναλάβουν οι συνεταιρισμοί στο πλαίσιο των συνθηκών που διαμορφώνονται με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.

Αρχικά πρέπει να λεχθεί το αυτονόητο, ότι η δημιουργία συνεταιρισμών καθαυτή δεν αποτελεί αυτομάτως λύση κάποιου προβλήματος. Λύση αρχίζει να διαφαίνεται όταν υπάρχει σημαντική και συνειδητή συσπείρωση και εκδηλώνεται με πρακτικό τρόπο. Πρακτικός τρόπος εκδήλωσης της συσπείρωσης είναι η πλήρης αξιοποίηση των υπηρεσιών που προσφέρει ο συνεταιρισμός, δηλαδή η κοινή επιχείρηση, την οποία ακριβώς ίδρυσαν τα μέλη για τον εαυτό τους.

Επειδή στόχος είναι η επίτευξη ανταγωνιστικότητας, η συσπείρωση μόνο σε πρωτοβάθμιο επίπεδο αποτελεί ένα πρώτο βήμα, το οποίο όμως δεν είναι επαρκές. Όπως αναφέρθηκε στα προηγούμενα, ακόμη και η συσπείρωση σε εθνικό επίπεδο δεν είναι σήμερα επαρκής. Η αναζήτηση συνεργασιών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο καθίσταται αναγκαία.

Επειδή η συσπείρωση και η διασυνεταιριστική συνεργασία υπήρξαν ανέκαθεν στο ευχολόγιο των συνεταιρισμών αλλά δεν επιβεβαιωνόταν στην πράξη, αν το ίδιο συμβεί και στο μέλλον τα πενήχρα σημερινά αποτελέσματα θα επαναληφθούν με χειρότερη μορφή, λόγω του συνεχώς εντεινόμενου ανταγωνισμού. Εννοείται ότι βασικό στοιχείο για την επίτευξη συσπείρωσης είναι η διαπίστωση των μελών ότι από αυτή τη συνεργασία αντλούν οφέλη.

Καθοριστική σημασία για τους συνεταιρισμούς έχει η εκ μέρους μελών και διοικήσε-

ων κατανόηση ότι ο συνεταιρισμός αποτελεί επιχείρηση. Μια επιχείρηση όπως όλες οι άλλες, που υπόκειται στους κανόνες ανταγωνισμού της αγοράς και η οποία παράγει οφέλη πρωτίτως για τα μέλη της. Οι ιδιαιτερότητες αυτής της επιχείρησης είναι εσωτερικές και αφορούν τον τρόπο διοίκησης, τον τρόπο σχηματισμού και αμοιβής του κεφαλαίου, τον τρόπο διάθεσης των πλεονασμάτων που παράγονται από τη συνεργασία με τα μέλη, τον τρόπο που αντιμετωπίζουν το ρόλο τους στην κοινωνία κλπ.

Επιδίωξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων είναι να είναι καλύτεροι στον ανταγωνιστικό στίβο, ώστε να κερδίζουν συνεχώς έδαφος έναντι των ανταγωνιστών τους, ξέροντας ότι οι ανταγωνιστές δεν θα παραμείνουν αδρανείς και στάσιμοι και ότι κατά κανόνα έχουν περισσότερη ευελιξία από ότι οι συνεταιρισμοί. Η φιλοδοξία υποκατάστασης των ανταγωνιστών μπορεί να είναι επιθυμητή αλλά δεν θα είναι εύκολα εφικτή στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Όμως οι συνεταιρισμοί μπορούν να κατέχουν ένα αξιοπρεπές μερίδιο αγοράς τέτοιο που να τους δίνει τη δυνατότητα να επηρεάζουν τη διαμόρφωση των συνθηκών της αγοράς.

Πρόσθετη και δύσκολη επιδίωξη των συνεταιρισμών είναι η διαμόρφωση ευνοϊκής προδιάθεσης στην κοινή γνώμη, ώστε η κοινή γνώμη να αναγνωρίζει την προσφορά τους και να στηρίζει τις πρωτοβουλίες τους. Στην Ελλάδα το έργο αυτό είναι ιδιαίτερα δύσκολο, διότι η πολυπληθέστερη ομάδα των συνεταιρισμών, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, έχουν παρουσιασθεί στην κοινή γνώμη ως αποτυχημένοι και στηριζόμενοι στις κρατικές επιχορηγήσεις με τις οποίες καλύπτονται οι ζημίες τους. Παρά το γεγονός ότι αυτό μόνο μερικώς αληθεύει, στην κοινή γνώμη έχει δοθεί η εντύπωση ότι οι φόροι που πληρώνουν οι φορολογούμενοι σπαταλώνται στην κάλυψη ζημιών αποτυχημένων συνεταιρισμών. Με απλά λόγια στην κοινή γνώμη έχει δημιουργηθεί αρνητική προδιάθεση για τους συνεταιρισμούς συνολικά.

Διαρκής είναι η ανάγκη των συνεταιρισμών για ενημέρωση των μελών τους και του κοινού γενικότερα για τα ειδικά θέματα των συνεταιρισμών. Όπως αναφέρει ο Edgar Parnell στο βιβλίο του «Η Επανεφεύρεση των Συνεταιρισμών», που πρόκειται να δημοσιευτεί προσεχώς στα ελληνικά από το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, από όσα λέγονται κάθε φορά λίγα είναι εκείνα που φθάνουν στους αποδέκτες και γι' αυτό η επανάληψη, ακόμη και των στόχων, των κανόνων και των διαδικασιών των συνεταιρισμών αποτελούν ανάγκη. Άλλωστε, πάντοτε υπάρχουν εκείνοι που θα τα ακούσουν για πρώτη φορά.

Τέλος, ανάμεσα στις επιδιώξεις των συνεταιρισμών πρέπει να τεθεί η συνεχής διερεύνηση των νομοθετικών κανόνων. Πολλοί κανόνες, περισσότεροι στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και λιγότεροι στους αστικούς (για τους οικοδομικούς ας μη γίνεται καλύτερα λόγος), είναι δυσμενέστεροι για τους συνεταιρισμούς από ότι για τις εταιρείες. Σε μια οικονομία στην οποία η παγκοσμιοποίηση καθιστά αποδεκτό τον αδυσώπητο ανταγωνισμό, οι συνεταιρισμοί δικαιούνται μια νομοθεσία που να διασφαλίζει την ευελιξία στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις και ένα φορολογικό σύστημα που, όπως ζήτησε και η 6η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη, να ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες του θεσμού.

Η Πολιτεία που, με βάση το Σύνταγμα, υποχρεούται να μεριμνά για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, ας σεβαστεί την υποχρέωσή της αυτή εμπράκτως.

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ - ΑΝΥΠΑΡΚΤΗ Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ

Κείμενο του Γ. Β. ΣΕΛΛΙΑΝΑΚΗ

Αντιπροέδρου του Δ.Σ. της Εταιρείας Φίλων του Συνεργατισμού -
τ. Γεν. Γραμ. Υπουργείου Γεωργίας.

Γράφτηκε στον Τύπο και από υπεύθυνους πολιτικούς λέχθηκε ότι η χώρα μας είχε απορροφήσει 4 μήνες πριν τη λήξη του 1998 μόνο το 40% των κοινοτικών πόρων. Που σημαίνει ότι, σε περίοδο έντονου ανταγωνισμού, καθυστερεί η επιζητούμενη και πολυσυζητούμενη, οικονομική ανάπτυξη και ότι εκατοντάδες δισεκατομμύρια δωρεάν χρήματα, δεν κυκλοφόρησαν στη χώρα μας (με ότι, αναγκαίο και ωφέλιμο, αυτό, συνεπάγεται).

Γιατί αυτή η μεγάλη αδιαφορία; Δεν υπάρχουν ενδιαφερόμενοι γι' αυτά τα χρήματα; Δεν υπάρχουν μελέτες, στα πλαίσια ενός εθνικού σχεδιασμού οικονομικής ανάπτυξης; Δεν υπάρχουν υπεύθυνοι;

Θα αναφερθώ σε μια μόνο —αποκαλυπτική πράγματι— περίπτωση που βρήκα, ψάχνοντας ύστερα από την παραπάνω είδηση, ότι, μόνο το 40% των κοινοτικών διαθέσιμων είχαν απορροφηθεί, τέσσερις μήνες πριν από το τέλος του προηγούμενου χρόνου.

Στους κανονισμούς 2078/92, 2080/92 και 746/96 της κοινότητας αναφέρονται ποσά μέχρι και 120,8 ecu (42.000 δρχ.) που χορηγούνται **σε κάθε στρέμμα**, για καλλιέργειες, ιδιαίτερα «για τον πολλαπλασιασμό χρήσιμων φυτών προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες», για τη συντήρηση των εγκαταλελειμμένων εκτάσεων, για τις βοσκές, για γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα (κ/2078/72). Επίσης μέχρι και 75.000 δρχ., σε κάθε στρέμμα για τις φυτεύσεις πλατύφυλλων δένδρων (καρυδιές, καστανιές, λεύκες, ευκαλύπτους, χαρουπιές κ.ά. Κ/2080/92).

Ποιός όμως από τους πολλούς, που θα μπορούσαν να είναι ενδιαφερόμενοι, γνωρίζει γι' αυτές τις δραστηριότητες και τις επιδοτήσεις που φθάνουν μέχρι και στο 75% της επιλέξιμης δαπάνης, για να ενδιαφερθεί;

Οι ταξιδιώτες των Βρυξελλών περιορίζονται στο να μεταφέρουν τους κανονισμούς και οι εδώ παραλήπτες τους, στο να τους αρχειοθετούν.

Διαβάστε τώρα στη συνέχεια το άρθρο 15 του κανονισμού 746/96 και θα καταλάβετε ποιός είναι ο κύριος λόγος της χαμηλής απορροφητικότητας του κοινοτικού διαθέσιμου χρήματος.

Άρθρο 15 (Κ. 746/96) «Πληροφόρηση και δημοσιότητα».

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, να αποτελέσουν το αντικείμενο της ανάλογης δημοσιότητας, ώστε,

— να ευαισθητοποιηθούν οι πιθανοί δικαιούχοι και οι επαγγελματικές οργανώσεις σε ό,τι αφορά τους ειδικούς στόχους των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων και τις παρεχόμενες δυνατότητες.

— να ευαισθητοποιηθούν οι δικαιούχοι και η κοινή γνώμη, ως προς το ρόλο που διαδραματίζει η κοινότητα σε σχέση με το παρόν κοινοτικό καθεστώς, ενισχύσεων».

Είδε κανείς μέχρι σήμερα τέτοια ενημέρωση; Που θα έπρεπε οι ίδιες οι κρατικές υπηρεσίες, αυτές που γνωρίζουν τις περιοχές της χώρας, τις ανάγκες και τις δυνατότητές τους, να εκπονήσουν κατά περίπτωση ειδικά προγράμματα, να αναζητήσουν επίμονα με δημοσιεύματα —όπως θα ήθελε η Κοινότητα— ενδιαφερόμενους, να τους ενθαρρύνουν και να τους διευκολύνουν γι' αυτές τις επενδύσεις στη γη, στα δάση (που με τις φωτιές μέρα με τη μέρα λιγοστεύουν) και στις δενδροφυτεύσεις χρήσιμων φυτών.

Ποιός επιτέλους θα σκεφθεί σοβαρά σ' αυτόν τον τόπο;

Η Γενική Συνέλευση 30 Μαρτίου 1999(*)

(ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 1998 ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)

Η εισήγηση του προέδρου του ΙΣΕΜ Καθηγητού κ. Κ. Παπαγεωργίου εξ ονόματος του Δ.Σ.

Ο χρόνος που πέρασε ήταν αρκετά σημαντικός για τους συνεταιρισμούς στον Ευρωπαϊκό χώρο. Το θέμα «Κοινωνική Οικονομία» στην Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να αποκτά αυξημένο ενδιαφέρον, κυρίως εξαιτίας της αυξημένης ανεργίας. Πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις μειώνουν τον αριθμό των εργαζομένων και οι δημόσιοι φορείς επιδιώκουν να περιορίσουν τις δαπάνες τους. Ο «Τρίτος Τομέας» ή το «Τρίτο Σύστημα» ή η «Κοινωνική Οικονομία», όπως έχουν συνολικά ονομασθεί οι φορείς που δεν υπάγονται στο δημόσιο τομέα ή στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, έχει δείξει έναν αξιόλογο δυναμισμό στο θέμα της διατήρησης παραγωγικών θέσεων απασχόλησης ή στη δημιουργία νέων. Επιχειρήσεις που αντιμετώπιζαν το φάσμα της χρεοκοπίας τις ανέλαβαν οι εργαζόμενοι με θετικά αποτελέσματα και σε πολλές περιπτώσεις οι ίδιοι οι άνεργοι συλλογικά δημιούργησαν ευκαιρίες απασχόλησης για τον εαυτό τους και για άλλους.

Οι εξελίξεις αυτές προσείλκυαν το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των κυβερνήσεων των κρατών-μελών και σημειώθηκαν περιπτώσεις ενθάρρυνσης αυτών των πρωτοβουλιών.

Στο χώρο της Κοινωνικής Οικονομίας η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εντάξει τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης, τις ενώσεις και τα ιδρύματα. Ο χώρος αυτός δεν είναι επακριβώς καθορισμένος ακόμη σε πολλές χώρες. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα, όπου το πιο συγκεκριμένο συστατικό είναι οι συνεταιρισμοί.

Με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει μετατραπεί η προσωρινή Συμβουλευτική Επιτροπή Κοινωνικής Οικονομίας σε μόνιμη και προετοιμάζεται ήδη μια Λευκή Βίβλος για τους συνεταιρισμούς, με σκοπό να προβάλλει τη φυσιογνωμία και το ρόλο των συνεταιρισμών και να δείξει τη σημαντική συμβολή τους στην οικονομία και στην κοινωνία.

Στη χώρα μας συναντώνται δύο διαφορετικές εικόνες για τους συνεταιρισμούς: Η εικόνα των αγροτικών συνεταιρισμών και η εικόνα αρκετών άλλων μορφών συνεταιρισμών. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν έχουν ακόμη συνέλθει από τον κλονισμό της υπερχρέωσης και της ταπείνωσης. Αντίθετα, αρκετοί αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί έχουν εξελιχθεί σε Συνεταιριστικές Τράπεζες και άλλοι προετοιμάζονται, ενώ σημαντικά επιτεύγματα έχουν να επιδείξουν οι συνεταιρισμοί των φαρμακοποιών, των ηλεκτρολόγων, των υδραυλικών, κλπ.

Ειδικότερα στοιχεία

α) Ίδρυση Οργάνωσης Κοινωνικής Οικονομίας

Στην Ελλάδα η έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας δεν είχε χρησιμοποιηθεί μέχρι σχετικά πρόσφατα. Πριν από μερικά χρόνια είχε ιδρυθεί ένα Κέντρο Κοινωνικής Οικονομίας, χωρίς να δοθεί συνέχεια. Τον περασμένο Δεκέμβριο ιδρύθηκε η Πανελλήνια Ένωση Οργανώσεων Κοινωνικής Οικονομίας (ΠΑΝΚΟ), στην οποία μετέχουν: Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί (ΠΑΣΕΓΕΣ), οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί (ΠΕΚΑΣ), οι συνεταιριστικές τράπεζες μέσω της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος (ΕΣΤΕ), οι συνεταιρισμοί των ηλεκτρολόγων (ΠΟΣΗΕ), των υδραυλικών (ΠΟΣΕΥΔ), των φαρμακοποιών (ΟΣΦΕ), του ξύλου (ΠΟΒΙΣΥΞ), το Ταμείο Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας (ΤΥΠΕΤ), καθώς επίσης η ΣΕΚΕ, η ΣΕΚΑΠ και η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ Ασφαλιστική.

Εναπόκειται στο νέο Διοικητικό Συμβούλιο που θα εκλεγεί να αποφασίσει τη συμμετοχή του ΙΣΕΜ στην Πανελλήνια Ένωση Οργανώσεων Κοινωνικής Οικονομίας και θα ήταν χρήσιμο να δοθεί η σχετική κατεύθυνση από τη Γενική Συνέλευση. Από τη Διοίκηση της ΠΑΝΚΟ έχει προταθεί η συνεργασία, με σκοπό τη χρησιμοποίηση του ΙΣΕΜ ως του επιστημονικού οργάνου για την Κοινωνική Οικονομία.

(*) Βλ. και το προηγούμενο τεύχος μας 53 σ. 18

Με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η ΠΑΝΚΟ διεξάγει απογραφή των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα, δηλαδή των συνεταιρισμών των αλληλασφαλιστικών φορέων, των ενώσεων και των ιδρυμάτων. Υπολογίζεται ότι σε μερικούς μήνες θα υπάρχουν τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής.

β) Συνεταιριστική νομοθεσία

Στην περυσινή Γενική Συνέλευση είχε γίνει λόγος για τη συμμετοχή του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα του Ινστιτούτου σε επιτροπή του Υπουργείου Γεωργίας για την προετοιμασία σχεδίου νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Η επιτροπή εκείνη έφθασε κοντά στο τέλος του έργου της αλλά ποτέ δεν το ολοκλήρωσε. Σε κάποια στιγμή, ο προηγούμενος Υπουργός Γεωργίας έδωσε σε ενδιαφερόμενους φορείς ένα σχέδιο νόμου και από τότε δεν δόθηκε συνέχεια. Κατά καιρούς κυκλοφορούν πληροφορίες ότι υπάρχει ένα σχέδιο που συζητείται, χωρίς να είναι γνωστό το περιεχόμενό του.

γ) Στατιστικά στοιχεία για τους συνεταιρισμούς

Στην περυσινή γενική συνέλευση είχε γίνει επίσης λόγος για την ανυπαρξία στατιστικών στοιχείων για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, όπως υπάρχει και για τους συνεταιρισμούς γενικότερα. Το Ινστιτούτο απευθύνθηκε με έγγραφο στον Υποδιοικητή της ΑΤΕ σχετικά με το θέμα. Στην απάντησή της η ΑΤΕ ανέφερε ότι έχει διακόψει πλέον τους ελέγχους στους συνεταιρισμούς και δεν διαθέτει στοιχεία.

Στη συνέχεια το ΙΣΕΜ απευθύνθηκε στο Υπουργείο Γεωργίας, στην αρμόδια υπηρεσία και στους Γενικούς Γραμματείς και πρότεινε την πραγματοποίηση σύσκεψης με συμμετοχή της ΑΤΕ και της ΠΑΣΕΓΕΣ για να εξεταστούν τρόποι αντιμετώπισης του κενού που υπάρχει. Ο Γεν. Γραμματέας κ. Α. Λαμπρόπουλος απάντησε ότι κρίνει θετική την πρόταση και ότι θα προκαλούσε συνάντηση με τον Πρόεδρο του ΙΣΕΜ για κατ' αρχήν συζήτηση του θέματος. Αυτή η συζήτηση δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη.

δ) Συμμετοχή του ΙΣΕΜ στην Ευρωπαϊκή έρευνα του CIRIEC

Το θέμα της πληροφόρησης για την υφιστάμενη κατάσταση στους συνεταιρισμούς και στους υπόλοιπους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας συνδέεται τόσο με την άσκηση πολιτικής για τους φορείς αυτούς, αφού χωρίς γνώση της υφιστάμενης κατάστασης δεν είναι δυνατό να σχεδιασθεί πολιτική, όσο και με τις εργασίες της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Ε.Ε. και με την έρευνα για το ρόλο της Κοινωνικής Οικονομίας στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, που αποτελεί την έρευνα που έχει αναλάβει το CIRIEC και στο οποίο συνεργάζεται το ΙΣΕΜ.

Όσον αφορά τη Συμβουλευτική Επιτροπή, ετοιμάζεται Λευκή Βίβλος για τους συνεταιρισμούς και στο πλαίσιο αυτού του έργου απαιτούνται πληροφορίες για το ρόλο των συνεταιρισμών. Για τους ελληνικούς αγροτικούς συνεταιρισμούς τα διαθέσιμα τελευταία στοιχεία αναφέρονται στο 1990!

Το πρόγραμμα του CIRIEC (Διεθνούς Κέντρου για την Έρευνα και την Πληροφόρηση στη Δημόσια, Κοινωνική και Συνεταιριστική Οικονομία) έχει τίτλο «Οι επιχειρήσεις και οι οργανώσεις του Τρίτου Συστήματος: μια στρατηγική πρόκληση για την απασχόληση».

Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν Ινστιτούτα ή Πανεπιστήμια ή οι εθνικές οργανώσεις του CIRIEC. Το ΙΣΕΜ, όπως και οι περισσότεροι εταίροι μετέχει σε ένα μέρος του προγράμματος που έχει προϋπολογισμό 18.000 ECU και Κοινοτική χρηματοδότηση 55%. Τα στελέχη του ΙΣΕΜ προσφέρουν εθελοντικά την εργασία τους στην έρευνα αυτή, με στόχο να παραμείνει η χρηματοδότηση αυτή για τους σκοπούς του ΙΣΕΜ.

Όσον αφορά την έρευνα του CIRIEC, απαιτήθηκαν τέσσερις σειρές πληροφοριακών δελτίων:

- Μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στη χώρα αναφορικά με τη σημασία των φορέων κοινωνικής οικονομίας στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης
- Κατηγορίες οργανώσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, με τα θεσμικά και οικονομικά χαρακτηριστικά τους
- Είδη φορέων υποστήριξης των οργανώσεων και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, και

- Κατηγορίες μέτρων πολιτικής για την υποστήριξη των φορέων κοινωνικής οικονομίας.

Στην έρευνα αυτή υπεύθυνη εκ μέρους του ΙΣΕΜ ορίστηκε η Κα Ολυμπία Κλήμη-Καμινάρα, η οποία χρειάστηκε να συμμετάσχει δύο φορές σε συνεδριάσεις συντονισμού της έρευνας, που έγιναν στο εξωτερικό.

Από την έρευνα αυτή προέκυψε ότι σε μια εποχή που στην Ευρώπη οι προσδοκίες για τη δραστηριοποίηση της Κοινωνικής Οικονομίας προς αντιμετώπιση πολλών προβλημάτων και ιδιαίτερα της ανεργίας, στην Ελλάδα το ενδιαφέρον από κάθε πλευρά είναι πολύ περιορισμένο.

ε) Επαφές με το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας

Στο πλαίσιο της διερεύνησης του ρόλου διαφόρων φορέων που σχετίζονται με την Κοινωνική Οικονομία, πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τον Γενικό Διευθυντή του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας, με τον οποίο συζητήθηκε ο συντονισμός των φορέων που σχετίζονται με την Κοινωνική Οικονομία. Μέχρι στιγμής δεν υπήρξε κάποια συνέχεια, παρά το ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε για κοινές ενέργειες.

στ) Διεθνείς συνεργασίες του ΙΣΕΜ

Παρά το γεγονός ότι εκπρόσωποι του ΙΣΕΜ μετέχουν σε διεθνείς εκδηλώσεις μόνο όταν εξασφαλίζουν την κάλυψη των δαπανών από εξωτερικές πηγές, υπήρξαν τέτοιες ευκαιρίες, όπως:

- Επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα του ΙΣΕΜ σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, με σκοπό τη συνεργασία σε θέματα συνεταιριστικής νομοθεσίας. Τη σχετική δαπάνη κάλυψε η ΣΕΚΕ.

- Συμμετοχή του Προέδρου του ΙΣΕΜ στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη με θέμα τη Συνεταιριστική Επιχειρηματικότητα κατά το 2000, που έγινε στη Μπολόνια της Ιταλίας. Στη διάσκεψη αυτή που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συνεταιριστικό Ινστιτούτο Luzzatti, ο Πρόεδρος του ΙΣΕΜ προήδρευσε της Ομάδας Εργασίας για τις Συνθήκες της Συνεταιριστικής Επιχειρηματικότητας.

- Συμμετοχή του Προέδρου του ΙΣΕΜ ως εισηγητή Ευρωπαϊκού Σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε επίσης στη Μπολόνια της Ιταλίας, με πρωτοβουλία του Ιδρύματος CESAR για την Κοινωνική Οικονομία, με θέμα το ρόλο και την έκταση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα.

Επίσης, στα πλαίσια των διεθνών συνεργασιών, το ΙΣΕΜ δέχθηκε επίσκεψη Τσέχων και Ούγγρων συνεταιριστών, αποτέλεσμα των επαφών που διατηρεί με τις χώρες αυτές ο Γεν. Γραμματέας του ΙΣΕΜ Καθηγητής κ. Δ. Μαυρόγιαννης.

Τέλος, ανταποκρινόμενο το ΙΣΕΜ σε πρόταση συνεργασίας για τη συνεταιριστική νομοθεσία εκ μέρους μέλους της Κεντρικής Επιτροπής της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης, δήλωσε τη βούληση συνεργασίας του με συμμετοχή του Καθηγητή κ. Μαυρόγιαννη.

*

Στη συνέχεια αναφέρθηκαν και άλλα θέματα, όπως η οργανική συνεργασία με την Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού, η εξεύρεση πόρων για την ανάπτυξη της δραστηριότητας.

Ακολούθως αφού αναγνώσθηκε και η Έκθεση των Ελεγκτών και έλαβαν το λόγο μέλη της Συνελεύσεως, έγινε αλλαγή από ευθύνες, εγκρίθηκε ο Προϋπολογισμός Εσόδων - Εξόδων, τροποποιήθηκε το καταστατικό για να γίνει πιο εύκολη η επίτευξη απαρτίας στη Γ.Σ.

Τελικά εκλέχθηκαν τα 5 μέλη του Δ.Σ., οι ακόλουθοι:

Παπαγεωργίου Κ. - Μαυρόγιαννης Διον. - Δασκάλου Γεώργ. - Καμινάρα Ολυμπία - Αποστολόπουλος Κων.

Το Δ.Σ. θα συμπληρωθεί και με τους εκπροσώπους 6 νομικών προσώπων εκ των νομικών προσώπων μελών του Ινστιτούτου.

Κ. Σ. Ο. Σ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΛΑΔΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΟΥΛΤΑΝΙΝΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1940

**ΜΕΛΗ: είναι 59 Ενώσεις Συνεταιρισμών
Σουλτανοπαραγωγών περιοχών
που περιλαμβάνουν το σύνολο σχεδόν
των σουλτανοπαραγωγών της χώρας**

ΕΔΡΑ: ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ : ΑΘΗΝΑ - Κανάρη 24

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ - Δ/ση Εργοστασίου : Ηράκλειο Κρήτης

Η ΚΣΟΣ διαθέτει ένα καινούργιο εργοστάσιο εφοδιασμένο με τα πιο σύγχρονα αυτόματα μηχανήματα επεξεργασίας, διαλογής και συσκευασίας σταφίδας, δυναμικότητας 80 τόννων το 7ωρο. Επίσης διαθέτει άρτια εκπαιδευμένο και πεπειραμένο προσωπικό, εξειδικευμένο στα θέματα σουλτανίνας. Με τα εφόδια αυτά και τη μόνιμη και δημιουργική δραστηριότητα που αναπτύσσει σαν κορυφαία Συνεταιριστική Οργάνωση των σουλτανοπαραγωγών, η ΚΣΟΣ κατατάσσεται μεταξύ των κυριοτέρων φορέων αξιοποίησεως της σουλτανίνας και αποτελεί εγγύηση για την άριστη ποιότητά της.

Βιβλία – Περιοδικά **(Και μερικά χαρακτηριστικά κείμενά τους)**

— **Μαυρόγιαννης Διον. «Οι Σαρακατσάνοι της Θράκης, της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας»,** Εκδόσεις «Δωδώνη» Αθήνα – Γιάννενα 1998.

Στο προηγούμενο τεύχος μας 53 αναφερθήκαμε στον Β τόμο του έργου με τον παραπάνω τίτλο, του εκλεκτού Πανεπιστημιακού Καθηγητή και συνεταιριστή πρώτου επιπέδου στη διεθνή συνεταιριστική κίνηση, φίλου και συνεργάτη στην Ελληνική Συνεταιριστική Κίνηση (ΙΣΕΜ κ.λπ.).

Παράλληλα τις ίδιες σχεδόν μέρες κυκλοφόρησε και ο πρώτος τόμος του έργου που περιέχει την «καταγραφή οικογενειών, νοικοκυριών και επαγγελματιών καθώς και Σπαράγματα της Πολιτιστικής παράδοσης», πολύτιμο έργο σε 400 σελίδες μεγάλου σχήματος και εκλεκτής τυπογραφικής επιμέλειας. Ένα έργο που πρέπει να διαβαστεί.

Όπως σημειώνεται σε επίσημη βιβλιογραφική παρουσίαση:

«Η Έρευνα οργανώθηκε και διεξήχθη από τον Καθηγητή Διονύση Μαυρόγιαννη με τη βοήθεια δασκάλων Σαρακατσάνων στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος της Έδρας Κοινωνιολογίας για τις Παραδοσιακές και Περιθωριοποιημένες Κοινωνικές Ομάδες, για τα Παραδοσιακά Επαγγέλματα της Κομοτηνής και Θράκης, για την Πολιτιστική Υποδομή των Πομάκων κ.α.

Η Έρευνα έγινε με χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου Θράκης και του ίδιου του Ερευνητή. Η έκδοση των 2 πρώτων Τόμων έγινε με χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με την υποστήριξη Συνεταιριστικών Ινστιτούτων και Οργανώσεων και με συμμετοχή της οικογένειας του Ερευνητή. Η έρευνα καλύπτει την περίοδο 1910 έως 1997.

Αποτελέσματα: Πρωτογενές προϊόν (υλικό) της Έρευνας, ευρεία επιλογή του οποίου δημοσιεύεται σε δύο (2) τόμους από το βιβλιοπωλείο Δωδώνη, Ασκληπιού 3, τηλ. 36.30.312 και 36.41.787. (περιεχόμενα και πρόλογος στα ελληνικά, γαλλικά και αγγλικά).

Στο Πρώτο Μέρος του Τόμου 1 δημοσιεύονται: ονόματα, προέλευση και άλλα στοιχεία 6.014 οικογενειών με 25.400 μέλη, οι οποίες ήσαν εγκατεστημένες σε 291 οικισμούς (ύπαιθρο και αστικά κέντρα) κατά τη δεκαετία του 1980.

Η καταγραφή περιλαμβάνει επίσης στοιχεία για τον καλλιεργούμενο κλήρο (216.197 στρέμματα) καθώς και αριθμό κοπαδιών και προβάτων (1.031 κοπάδια με 177.965 πρόβατα) κατά οικογένεια ή οικισμό (η καταγραφή αυτή δεν καλύπτει τη συνολική έκταση της καλλιεργούμενης γης ή τον αριθμό των ζώων).

Τέλος, η καταγραφή των μη αγροτικών ή κτηνοτροφικών απασχολήσεων, περιλαμβάνει όλα τα επαγγέλματα (1729) της δεκαετίας του 1980 (επιστήμονες, δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι, στρατιωτικοί, έμποροι και βιομήχανοί/βιοτέχνες, επαγγελματίες, μισθωτοί, μετανάστες).

Συμπληρωματική έρευνα η οποία έγινε στο νομό Ροδόπη το Σεπτέμβριο του 1997 προσκομίζει νέα στοιχεία για τη γεωγραφική και κοινωνική κινητικότητα, επιτρέπει συγκρίσεις και συμπεράσματα των στοιχείων των Ερευνών των δύο δεκαετιών, εκείνης του 1980 και αυτής του 1990.

Στο Δεύτερο Μέρος του Τόμου 1 περιέχονται Σπαράγματα από την Πολιτιστική Κληρονομιά επωνύμων Σαρακατσάνων που διαβιούσαν κατά τους τελευταίους δύο αιώνες στον ευρύτερο χώρο της Βόρειας Ελλάδας, της Τουρκίας (Ανατολική Θράκη), της Βουλγαρίας και της Σερβίας.

Το πρωτογενές υλικό που συγκεντρώθηκε και δημοσιεύεται αφορά σε ποικίλα κοινωνικά, οικονομικά, λαογραφικά και πολιτιστικά θέματα, όπως:

- την οργάνωση και λειτουργία των τσελιγκάτων ως αυθορμητών συντροφικών (συμμετοχικών) παραγωγικών ομάδων νομαδικής κτηνοτροφίας στα βοσκοτόπια της Ελλάδας και της Βαλκανικής.
- τις νέες διαδρομές (parcours, itinéraires) στα καλοκαιρινά βοσκοτόπια και τους Τόπους της χειμωιάτικης διαβίωσης από τον περασμένο αιώνα.
- την ταυτότητα 25 επωνύμων και φημισμένων Τσελιγκάδων της Θράκης.
- διηγήσεις για τα έθιμα, τις συνήθειες, τις συμφωνίες, τις διαφορές.
- καταγραφές για την καθημερινή ζωή στα καλύβια.

- περιγραφές για την παντρεία και το σαρακατσάνικο γάμο.
- καταγραφή του παροιμιακού λόγου (150 περίπου παροιμίες) και τραγουδιών (100 περίπου δημοτικά άσματα) με αναφορές στα πρόσωπα που τα τραγούδησαν, τον τόπο και το χρόνο.

Ο Τόμος 3, σελίδες 400, 21Χ29 (είναι υπό έκδοση) και είναι:

Κοινωνιολογική μελέτη για το μετασχηματισμό των σαρακατσάνικων κτηνοτροφικών ομάδων: οικονομικοί μηχανισμοί, γεωγραφική και κοινωνική κινητικότητα, πολιτιστική ταυτότητα.

Στηρίζεται αφ' ενός στο υλικό της Έρευνας, δημοσιευμένο και ανέκδοτο, και αφ' ετέρου σε βιβλιογραφικό και σε πρωτογενές ερευνητικό υλικό, παλιότερο και πιο πρόσφατο, όπως το γλωσσολογικό, λαογραφικό, οικονομικό και πληθυσμιακό της Αγγελικής Χατζημηχάλη, του Δανού γλωσσολόγου Hoeg, του Άγγλου Campbell, κ.ά».

— **Ινστιτούτο Αγροτικών Ερευνών Ι. ΑΓ.Ε:** «Πρακτικά Εκδηλώσεων στο Συνέδριο του 1997 με θέμα «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και ο ρόλος τους στις νέες προκλήσεις». Αθήνα 1998.

Μια πολύ χρήσιμη έκδοση με τις εισηγήσεις κ.λπ. στο παραπάνω Συνέδριο που οργανώθηκε με την συνεργασία των:

- Ι.ΑΓ.Ε. (Ινστιτούτο Αγροτικών Ερευνών).
- ΙΣΕΜ (Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών).
- Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Τμήματος Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η έκδοση είναι του Ι.ΑΓ.Ε. με επιμέλεια Δ. Γαμβρούλη. Πρόλογος Δημ. Προβατά, Προέδρου του Ι.ΑΓ.Ε

Περιεχόμενα:

- Πρόλογος σ. 5 Κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο δράσης των ΑΣΟ σ. 9
Προσφώνηση του κ. Κυρίτση Σπύρου, Πρύτανη του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών σ. 11
Προβατάς Δημήτρης: Κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο δράσης των ΑΣΟ σ. 13
Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος: Ποιά μακροχρόνια προβλήματα αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί σ. 23
Σημερινή κατάσταση των ΑΣΟ σ. 38
Προσφώνηση του κ. Μιλτιάδη Τσόγκα, Γεν. Γραμματέα Ι.ΑΓ.Ε.σ. 39
Καραμήχας Τζαννέτος: Το συνεταιριστικό αγροτικό κίνημα σήμερα σ. 41
Γκλαβάκης Γιάννης: Διασυνεταιριστική συνεργασία – συγχωνεύσεις ΑΣΟ σ. 53
Μανώλης Κώστας: Management Συνεταιριστικών Οργανώσεων σ. 61
Χατζηβασιλείου Αντώνης: Θέματα Διοίκησης – Διεύθυνσης ΑΣΟ σ. 67
Κουρνιάκος Στέλιος: Αγροτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις και ΑΣΟ σ. 71
Μάρκου Χρήστος: Ο ρόλος των τριτοβάθμιων Σ.Ο.σ. 79
Μπακούρος Αλέξανδρος: Ο ρόλος των ανωνύμων εταιριών των ΑΣΟ σ. 93
Στρατηγοπούλου – Φάσσου Γεωργία: Συνεταιριστική Πίστη σ. 107
Παναγιωτόπουλος Φώτης: Η συνεταιριστική πίστη στα πλαίσια της απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος σ. 117
Γαμβρούλης Δημήτρης: Εκπαίδευση – Επιμόρφωση – Κατάρτιση Αιρετών και Υπαλληλικών Στελεχών σ. 136
Ο ρόλος του νομικού πλαισίου στη λειτουργία των συνεταιρισμών σ. 136
Προσφώνηση του κ. Ηλία Σείτανιδη
Μαυρογιάννης Διονύσης: Σύγχρονη νομοθετική πολιτική σ. 137
Κασσαβέτης Δημοσθένης: Ειδικά θέματα νομικού προβληματισμού για τους συνεταιρισμούς σ. 147
Μητροπούλου Άννα: Σκέψεις για ένα ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς σ. 155
Εμμανουήλ Γιώργος: Ομάδες παραγωγών: Εμπειρία και Προβληματισμοί σ. 159
Πρόκειται για εισηγήσεις με πολύ αξιόλογο περιεχόμενο που πρέπει να διαβαστούν με προσοχή από τους συνεταιριστές και τους κρατικούς και άλλους «αρμοδίους».

— **Νικόλ. Αρ. Κλήμη «BANCASSURANCE. Θεωρητική προσέγγιση. Ελληνική πραγματικότητα».** Έκδοση Αγροτικής Ασφαλιστικής. Αθ. 1999 σ. 120.

Πρόκειται για πρωτοποριακή (βιβλιογραφικά) παρουσίαση και μελέτη του νέου αυτού θεσμού που αναπτύσσεται τον τελευταίο καιρό στις δραστηριότητες των Τραπεζών και Ασφαλιστικών Εταιρειών. Γράφει σχετικά σε εισαγωγικό του κείμενο ο κ. Τριαντάφυλλος Ε. Λυσιμάχος, Διευθύνων Σύμβουλος της Αγροτικής Ασφαλιστικής για την εργασία αυτή του οικονομολόγου Νικ. Κλήμη (Προϊσταμένου της Υποδιεύθυνσης Marketing της ίδιας Εταιρείας):

«Ο θεσμός του bangassurance από τη γέννησή του αποτέλεσε αντικείμενο προβληματισμού και διαπραγμάτευσης μεταξύ των επί μέρους αγορών τις οποίες συνέδεε.

Δημιούργησε ένθερμους υποστηρικτές αλλά και απόλυτους πολέμιους, χωρίς ωστόσο να αμφισβητηθεί ως προς τις βασικές του αρχές.

Ως θεσμός παραμένει αναξιοποίητος σε σημαντικό βαθμό παρά το γεγονός ότι αποτελεί ένα μοναδικό εργαλείο στα χέρια των ασφαλιστικών εταιρειών και των τραπεζών, καθώς επιτρέπει την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας με μειωμένο κόστος.

Η ασφαλιστική αγορά αλλά και η τραπεζική δεν γνωρίζουν επαρκώς τη λειτουργία του θεσμού, η δε βιβλιογραφία στην Ελλάδα είναι σχεδόν ανύπαρκτη, αλλά και στην Ευρώπη όπου ο θεσμός διανύει την τρίτη δεκαετία του είναι εξαιρετικά περιορισμένη.

Στην Ελλάδα, τα κατά καιρούς δημοσιευμένα άρθρα στελεχών της ασφαλιστικής αγοράς και ειδικών επιστημόνων καλύπτουν μέχρι ενός σημείου την ανάγκη ενημέρωσης σε ότι αφορά τη λειτουργία του θεσμού.

Στο πλαίσιο αυτό η εργασία του Νίκου Κλήμη έρχεται να καλύψει το σημαντικό κενό στην υφιστάμενη βιβλιογραφία, αποσαφηνίζοντας τις αρχές λειτουργίας του θεσμού και αναπτύσσοντας παράλληλα έντονο προβληματισμό για τους τρόπους και τις μεθόδους εφαρμογής του.

Ο θεσμός του bangassurance εντάσσεται και λειτουργεί θετικά στην προοπτική εξυγίανσης της ασφαλιστικής αγοράς, περίοδο που ήδη, εδώ και δύο χρόνια διανύουμε.

Η Αγροτική Ασφαλιστική ανέλαβε την έκδοση της εργασίας αυτής του στελέχους της Νίκου Κλήμη εκτιμώντας ότι συμβάλλει ουσιαστικά και αποτελεσματικά στη διαμόρφωση των νέων υγιών συνθηκών που προσδίδουν επαγγελματισμό και αξιοπιστία στην ασφαλιστική αγορά».

— **International Co-operative Alliance: Statistics and Information On European Co-operatives**, Geneva, 1998.

Στην έκδοση αυτή της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ενώσεως έχουν συγκεντρωθεί και δίδονται βασικά στατιστικά στοιχεία για τις συνεταιριστικές οργανώσεις κατά χώρας στο πλαίσιο της Ευρώπης. Τα στοιχεία δίδονται κατά μεγάλες κατηγορίες ειδών Συνεταιρισμών (αγροτικοί, βιοτεχνικοί, υπηρεσιών, τραπεζικοί, καταναλωτικοί, ασφαλιστικοί, κ.λπ.) και βέβαια με σχετική πληρότητα για το τέλος του 1996. Για την Ελλάδα τα στοιχεία υπάρχουν στη σελ. 61.

Στο τέλος δίδονται χρήσιμα στοιχεία (διευθύνσεις κ.λπ.) Κεντρικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων σε διάφορες χώρες. Ένα χρήσιμο βιβλίο.

— **Κινήτ Σταύρου, «Η Ελληνική κοινωνία στο κατώφλι του 21ου αιώνα και το μέλλον του Ελληνισμού»**, Νέα Σύνορα, Αθ. 1998, σελ. 179. Δοκίμιο.

Ο αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο Εμπορικό Δίκαιο που έχει να παρουσιάσει και αξιόλογο ειδικό έργο στον νομικό Συνεταιριστικό τομέα, κάνει με το δοκίμιο αυτό (έπειτα από το βιβλίο του «η Παρακμή, η ηθική κρίση, η κρίση αξιών και θεσμών και η φθορά της ελληνικής δημοκρατίας» του 1996) πολύ χρήσιμη και επίκαιρη αναφορά και κριτική στη σημερινή κατάσταση της χώρας μας από άποψη αξιών και θεσμών. Αναφέρεται στη συνέχεια στα συστατικά στοιχεία του Ελληνισμού και εξετάζονται οι προοπτικές του στον 21° αιώνα. Πρόκειται για σωστή και χρήσιμη προσωπική αντίδραση του συγγραφέα στα συμβαίνοντα στα χρόνια μας και σκοπός του είναι να δώσει στον αναγνώστη στοιχεία και να μεταφέρει σκέψεις για το που βρισκόμαστε και για ποιούς κινδύνους μπορεί να αντιμετωπίσει ο Ελληνισμός τον 21° αιώνα.

— **Στεργέλη Αρ. (Δ.Φ.) «Τα λυτά έγγραφα του Αρχείου της Χώρας Πλωμάρι»**, Πρώτος Τόμος, Αθ. 1998 σελ. 198.

Πρόκειται για επιστημονική προσπάθεια του ιστορικού επιστήμονα (που προσφέρει τις υπηρεσίες του ως βασικό στέλεχος της Ακαδημίας Αθηνών) για την παρουσίαση πολύτιμων εγγράφων μιας περιοχής της Λέσβου (το ορεινό παλαιό Πλωμάρι) από το 1755 ως τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης.

Από τα δημοσιευόμενα 126 έγγραφα με ποικίλα περιεχόμενα (διαθήκες, πωλητήρια, δωρητήρια, προκοσύμφωνα, εκκλησιαστικά κατάστιχα, αφιερώματα, κ.λπ., κ.λπ. έρχεται στο φως η πολύ ενδιαφέρουσα ζωή της περιόδου εκείνης που καθώς ήταν αγροτική ενδιαφέρει πολύ και τους μελετητές του κύκλου του περιοδικού μας για πολλές εκφάνσεις (εθνικές, νομικές, οικογενειακές, αγροτικών σχέσεων και δοσοληψιών, θέση γυναίκας, θέση Εκκλησίας κ.λπ., κ.λπ.).

Ιδιαίτερη σημασία **συνεταιριστική** είναι η παρουσία σε 9 έγγραφα μιας μορφής τοπικής συνεταιριστικής συνεργασίας, που αναγράφεται ως «τιμίνι» που είναι κατά τον ερευνητή «ποσοστό ιδιοκτησίας ελαιομύλου ή συνεταιριστική μερίδα ίση με το 1/12 του συνόλου» (βλ. σ. 184).

Για την μορφή αυτή συνεργασία έχει κάνει παλαιότερα λόγο ο ερευνητής Τάκης Παπουτσάκης όπως αναφέρεται σε εργασία του Α. Κλήμη για τους Συνεταιρισμούς της Λέσβου, με τη σημείωση ότι δεν έχουν ευρεθεί ακόμα περισσότερα στοιχεία τόσο για την ετυμολογία της λέξεως τιμίνι προέλευση, κ.λπ.) όσο και για τις τότε συνθήκες που δημιούργησαν τη συνεργασία αυτή και μάλιστα ως 1/12 του συνόλου.

Η έκδοση του βιβλίου έγινε από τον Σύνδεσμο Πλωμαριτών Αττικής «Βενιαμίν ο Λέσβιος».

— **Μπουφίδη Βασίλη «Η υπερχρέωση και καταχρέωση της Πτηνοτροφίας»**, Αθήνα 1999 σ. 110.

Εκτός από το κύριο περιεχόμενο (ως ο τίτλος) υπάρχουν ακόμα στις σελίδες του βιβλίου:

- Πειραματικά δεδομένα και οικονομική επεξεργασία αυτών.
- Η εξελικτική πορεία της πτηνοτροφίας και η ασκηθείσα πτηνοτροφική πολιτική.

Ο συγγραφέας γεωπόνος είναι αγωνιστής από τους πρώτους και κύριους αγωνιστές της ανάπτυξης της ελληνικής πτηνοτροφίας εδώ και 50 χρόνια και τα γραφόμενα του εκφράζουν την ελληνική πραγματικότητα και ιστορία του κλάδου της πτηνοτροφίας με τους αγώνες του από τα δύσκολα χρόνια του διχασμού και των πολιτικών διώξεων.

— **Δημ. Αλ. Αραμπατζή: «Ο χθεσινός κόσμος»** (Β' τόμος). Σέρρες 1998 σ. 328.

Σε παρουσίαση που έγινε τον Μάρτιο 1999, στην αίθουσα του Δημοτικού Περιφερειακού Θεάτρου Σερρών παρουσιάστηκε το βιβλίο με ομιλητές τους κ. Στ. Παπαθεμελή και κ. Σ. Σαργάκο, ως εκδήλωση τιμής για την Ελληνική Μακεδονική Παράδοση.

Πραγματικά, περιεχόμενο όλου αυτού του βιβλίου είναι η αναδρομή στην παλαιότερη ζωή (κοινωνική, επαγγελματική, εθνική, πολιτική κλπ.), του μακεδονικού χώρου και των ανθρώπων του που με τόση επιτυχία αναπαριστά στα κείμενα του ο δικηγόρος - δημοσιογράφος κ. Αραμπατζής (κείμενα που έχουν δημοσιευθεί στις εφημερίδες «Σερραϊκόν Θέρρος», «Πανσερραϊκή», και «Ακριτική Φωνή», σε διάφορες στιγμές της 20ετίας 1964 - 1984).

Χορηγός στην έκδοση είναι η ΣΕΚΑΠ αφού μάλιστα το βιβλίο αφιερώνεται «στον κουρασμένο καπνοπαραγωγό του περασμένου καιρού της Μακεδονικής Γης που με τη μιλούρα (νικοτίνη) στα χέρια έτρωγε το ξηρό ψωμί στο χωράφι και έπινε το ζεστό νερό από το μπούλκο (ξύλινο δοχείο διατήρησης νερού) δουλεύοντας ασταμάτητα καπνοχώραφα.

Όπως σημειώνει ο Πρόεδρος της ΣΕΚΑΠ κ. Ηλ. Σείτανιδης, η ΣΕΚΑΠ έγινε χορηγός του βιβλίου «συμβάλλοντας ... στην δικαίωση και διατήρηση της Μακεδονικής ηθογραφικής - πολιτιστικής παράδοσης...». Ένα βιβλίο με συναισθηματισμό, αγροτική ζωή, πολλά στοιχεία για την πολύ δύσκολη τότε ζωή που όμως είχε τις δικές της χαρές και εξάρσεις. Κείμενα που πρέπει να διαβάζουν οι νεότεροι.

— **Χριστόφορου Αγγιτέλλη: «Θεαύγεια»**, Ποίηση. Έκδοση Ιωλκός. Αθήνα 1998, σ. 44. Είναι ιδιαίτερης σημασίας το γεγονός ότι ένας πολύ πετυχημένος θετικός επιστήμονας που διαπρέπει στον κόσμο της Αμερικής εκφράζει με τόσο πετυχημένη ποιητική έκφραση τον συναισθηματικό του κόσμο, τον πόνο και τη λαχτάρα της πατρίδας (της Ελλάδας, της Λέσβου και των ανθρώπων τους και των ιδανικών και της ιστορίας τους). Μια συνύπαρξη επιστήμονα και ποιητή που βοηθά την ισορροπία του Ανθρώπου. Μια έκφραση με ανώτερη πνοή.

— Γ. Χ. Δασκάλου: «Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων» Β' έκδοση, 1999: Κυκλοφόρησε (Μάιος 1999) η Β' έκδοση του βιβλίου «Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων» του Γ.Χ. Δασκάλου με αναθεωρημένη την παλαιά ύλη και με προσθήκη πολλών νέων κεφαλαίων και παραδειγμάτων. Πρόκειται για αναλυτικό και κατανοητό βοήθημα παντός ενδιαφερομένου να ενημερωθεί για τις ευρύτερες εξελίξεις του χρηματιστικού τομέα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Η ύλη κατανέμεται μετά την εισαγωγή, όπου αναπτύσσονται μερικοί γενικοί προβληματισμοί για την επιχείρηση, σε είκοσι (20) κεφάλαια με τους ακόλουθους τίτλους:

I) Η λογιστική ως βάση της χρηματοδότησης επιχειρήσεων. Βασικές έννοιες της λογιστικής και οικονομικές καταστάσεις. II) Χρηματιστική θεώρηση των οικονομικών καταστάσεων και έννοιες χρηματιστικής διαχείρισης. III) Τα ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων. IV) Η αυτοχρηματοδότηση των επιχειρήσεων. V) Το κυκλοφοριακό κεφάλαιο (Κεφάλαιο κινήσεως). VI) Η αυτοχρηματοδότηση των επιχειρήσεων. V) Το κυκλοφορικό κεφάλαιο (Κεφάλαιο κινήσεως). VI) Ο πίνακας χρηματοδότησεως. VII) Οι αριθμοδείκτες (Ratios). VIII) Αποδοτικότητα και χρηματιστική δομή των επιχειρήσεων. IX) Περί δανείων. X) Τα ομολογιακά δάνεια. XI) Οι διεπιχειρησιακές πιστώσεις. XII) Περί επενδύσεων. XIII) Ελληνικά αναπτυξιακά κίνητρα. XIV) Ερωπαϊκή ένωση και χρηματοδότηση επιχειρήσεων. XV) Νέοι τρόποι χρηματοδότησεως επιχειρήσεων Leasing – Factoring – Forfaiting – Franchising – Venture Capital). XVI) Εταιρείες, μετοχές και αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. XVII) Χρηματιστική αγορά και αγορές χρήματος και κεφαλαίου. XVIII) Τα χρηματιστήρια αξιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τρίτες χώρες. XIX) Το χρηματιστήριο αξιών στην Ελλάδα – Ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία του ΧΑΑ. XX) Τα παράγωγα χρηματικά προϊόντα.

Η κύρια ύλη του βιβλίου συμπληρώνεται από: Παράρτημα χρηματιστικών πινάκων: Περιεχόμενο και τρόπος των πινάκων. Βιβλιογραφία κλπ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ:

— ο **Καναταλωτής Θεσσαλονίκης**. Μηνιαίο οικονομικό, πολιτιστικό περιοδικό του εκλεκτού Καναταλωτικού Συνεταιρισμού της Θεσσαλονίκης. Με το τεύχος Απριλίου, συμπληρώνονται 100 τεύχη του. Άρχισε να εκδίδεται τον Ιανουάριο 1987. Μετά αναστολή της έκδοσης τον Δεκέμβριο 1994 (τ. 74) ξανακυκλοφόρησε τον Ιανουάριο 1997 (τ. 75).

Πρόκειται για εκλεκτή έκδοση που στέλνεται κυρίως στα 16.000 περίπου μέλη των Συνεταιρισμών των Καταστημάτων του, συνδυάζει τη συνεταιριστική επαφή και ενημέρωση με γενικότερο επίκαιρο μορφωτικό περιεχόμενο.

— **Αγροτικός Συνεργατισμός**, τεύχος 3—4/1999.

Με βασικά ενημερωτικά περιεχόμενα. Η ατζέντα 2000 — Οι αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ευρώπη — Νομικό πλαίσιο για τη βιοτεχνολογία — Κίνητρα για νέους αγρότες — και άλλα.

Στις σελίδες που αναφέρονται στην Ελληνο-Ολλανδική Διημερίδα με τίτλο «το μέλλον των Συνεταιρισμών στην Ευρώπη» δημοσιεύονται κείμενα των κύριων ομιλητών σε αυτή καθώς και παρεμβάσεις στο περιεχόμενο ομιλιών. Ενδιαφέρουσα η άποψη (παρέμβαση) για την νομοθεσία και την οργάνωση των Συνεταιρισμών του κ. Σείτανιδη (στις σελ. 34 και 35).

Η ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

Εβδομάδα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών (Γ.Π.Α.) διοργανώθηκε από 16 έως 23 Μαΐου 1999 στους χώρους του Ιδρύματος (Ιερά Οδός 75, Βοτανικός). Κατά τη διάρκεια της ανοικτής αυτής εβδομάδας πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις με ενημερωτικό και ψυχαγωγικό περιεχόμενο. Επιπλέον δόθηκε η ευκαιρία για επαγγελματικές συζητήσεις, επαφές και συναντήσεις μεταξύ συναδελφών, παλαιών συμφοιτητών και φίλων.

Από τις εκδηλώσεις: 1) Παρουσίαση του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το Πανεπιστήμιο παρουσίασε τις υπηρεσίες και δραστηριότητές του, που περιλάμβαναν μεταξύ άλλων: • Έκθεση posters τμημάτων, εργαστηρίων και ερευνητικών προγραμμάτων. • Παρουσίαση Ιστορικού Αρχείου του Πανεπιστημίου. • Παρουσίαση Έργων ΕΠΕΑΕΚ. • Παρουσίαση των δραστηριοτήτων του Γραφείου Διαμεσολάβησης.

2) **Έκθεση Γεωργικών Προϊόντων Τεχνολογίας και Υλησεών.** Η έκθεση πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή φορέων και εταιρειών από όλο το φάσμα του γεωπονικού και αγροτικού τομέα.

3) **Έκθεση Ζωγραφικής: «Αγροτική Ζωή».** 50 νέοι ζωγράφοι παρουσίασαν τις δουλειές τους με θέμα τη φύση και τη τεχνολογία στην αγροτική ζωή. (Η έκθεση διοργανώθηκε σε συνεργασία με το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας).

4) **Έκθεση Φωτογραφίας: «Μάσκες».** Ο φωτογράφος - αγρότης Γιάννης Καρανικόλας παρουσίασε τη συλλογή φωτογραφικών δημιουργιών του με θέμα την ελιά.

5) **Έκθεση Εργαστηριακών Οργάνων.** Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο παρουσίασε τη συλλογή του από παλαιά εργαστηριακά όργανα. Μερικά εκθέματα έχουν ηλικία μεγαλύτερη από 50 χρόνια.

6) **Ξεναγήσεις Εργαστηρίων.** Έγιναν ενημερωτικές επισκέψεις στα εργαστήριά του. Οι συνοδοί Ξενάγησαν τον κόσμο της γεωπονικής έρευνας και τεχνολογίας.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ είναι η πρώτη και η μόνη αμιγής Συνεταιριστική Ασφαλιστική Εταιρεία στην Ελλάδα, με αποκλειστικούς μετόχους 60 Συνεταιριστικές Οργανώσεις, με κεφάλαια και αποθεματικά πάνω από 500 εκατομμύρια δραχμές.

Προσφέρει τη σιγουριά της ολοκληρωμένης κάλυψης σε όλους τους ζωτικούς κλάδους και εξασφαλίζει:

- α) τη γρήγορη και πρόθυμη εξυπηρέτηση*
- β) την αντικειμενική και δίκαιη αποζημίωση και*
- γ) Το σεβασμό και την πλήρη κατανόηση προς τους ασφαλισμένους*

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ - Συγγρού 367 • Τηλ. 940.6266

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - Τσιμισκή 17 Τηλ. 268503

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ & ΓΡΑΦΕΙΑ σ' όλη την Ελλάδα

Πριν 20 χρόνια (χρήσιμες αναδρομές)

Ο ΝΕΟΣ (ΤΟΤΕ) ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ 921/1979

Στις 17.5.1979 ψηφίστηκε από την Βουλή στο σύνολο ο νέος (τότε) νόμος «περί Γεωργικών Συνεταιρισμών» που ως τελικό νομοσχέδιο είχε κατατεθεί στη Βουλή την 25 Σεπτεμβρίου 1978 έπειτα από προετοιμασίες και αμφιταλαντεύσεις της Κυβερνήσεως που είχαν αρχίσει από το 1975 με αρχική εντολή του Πρωθυπουργού προς τον υπουργό Γεωργίας να γίνει η σύνταξη «εντός δεκαπενθημένου» και να κατατεθεί σύντομα στη Βουλή⁽¹⁾.

Επειδή τα μέχρι το 1979 συμβάντα και τα όσα επακολούθησαν μέχρι σήμερα, είχαν πολύ δυσάρεστες επιπτώσεις στη συνεταιριστική κίνηση **και επειδή και σήμερα κυοφορείται επί έτη νέος νόμος περί αγροτικών συνεταιρισμών**, αναδημοσιεύουμε από το τεύχος 54 του 1979 του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών» (σελ. 3899–3903) βασικό σχετικό κείμενο και παρατηρήσεις, **πολύ χρήσιμες και για σήμερα** σχετικά με την κατάρτιση νομοσχεδίων και ψήφιση νόμων περί συνεταιρισμών. **Το τότε κείμενο είναι το ακόλουθο:**^{(2),(3)}

Η ΝΕΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ ΜΕΡΙΚΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

«Ο πρώτος νόμος «περί συνεταιρισμών», ο 602 της 31.12.1914/24.1.1915, ήταν —κατά γενική αναγνώριση— από τα σπουδαιότερα σε ουσιαστικό περιεχόμενο και από τα πληρέστερα, νομοτεχνικά, κείμενα.

Νεώτερες, όμως, τροποποιήσεις, που έγιναν είτε ρητά και άμεσα (και κυρίως με το Ν.Δ. 28.11.1925, το νόμο 5289/1931 και το νόμο 6070/1934), είτε έμμεσα (δηλαδή με νεώτερη γενική ρύθμιση θεμάτων διοικητικών, φορολογικών, ποινικών, υπαλληλικών κ.λπ.) με εκατοντάδες νομοθετήματα^(*), δημιούργησαν πολλά και σοβαρά ουσιαστικά συνεταιριστικά και νομολογιακά - ερμηνευτικά^(**) προβλήματα.

Τα συνεταιριστικά και ερμηνευτικά προβλήματα έγι-

ναν μεγαλύτερα, ανασταλτικά δε για την κανονική ανάπτυξη και εξέλιξη της συνεταιριστικής κινήσεως, από:

— Τη σοβαρή, κατά στάδια, μεταβολή των συνθηκών στη γεωργία και στην όλη οικονομία της χώρας από το 1915 και έπειτα.

— Την κάπως ανορθόδοξη και απότομη ανάπτυξη των Συνεταιρισμών κατά την περίοδο 1915–1930 κάτω από τις πιεστικές, τότε, ανάγκες.

— Τις επιδράσεις που είχαν, πάνω στην όλη εθνική, κοινωνική, οικονομική ζωή —και ειδικότερα στη συνεταιριστική κίνηση—, οι διάφορες «έκτακτες» καταστάσεις (πολεμικές και εσωτερικές) που πέρασε ο τόπος από το 1915 μέχρι σήμερα, η κάθε μια από τις οποίες είχαν και άφησαν αξιόλογη επίδραση (αντιδραστική κατά το πλείστον και ανασταλτική).

(1) Για όλο αυτό το τότε σήριαλ του νέου νόμου περί Συνεταιρισμών — που επαναλαμβάνεται και τώρα επί έτη (χωρίς να γίνονται μάθημα τα όσα συνέβησαν μετά τον νόμο 921 του 1979 με τους νόμους των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ για τους Συνεταιρισμούς «νέου τύπου») βλ. αναλυτικά στον Ε τόμο του έργου «οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» του Αριστ. Ν. Κλήμη.

(2) Βλ. πιά αναλυτικά το βιβλίο Απ. Οικονομόπουλου — Αρ. Κλήμη — Αγ. Καμινάρη «Το νέο Δίκαιο περί Γεωργικών Συνεταιρισμών. Νόμος 921 του 1979, συνδέσεις, Σχόλια».

(3) Τις ορθές, έγκαιρα παρατηρήσεις για βελτίωση του νομοσχεδίου, που έκανε η Εταιρεία Φίλων Συνεργατισμού βλ. στη σελ. 3859 του τεύχους 53 στα Θέματα Συνεταιρισμών.

Νέες Υποσημειώσεις:

(*) Κωδικοποίηση του Ν. 602 με όλες τις μετέπειτα τροποποιήσεις του βλ. στο: Απ. Οικονομοπούλου — Αριστ. Κλήμη, «Νόμοι και Διατάγματα περί Συνεταιρισμών», Αθήναι 1971.

(**) Για τα ερμηνευτικά και νομολογιακά προβλήματα βλ. κυρίως στα: α) Απ. Οικονομοπούλου — Αριστ. Κλήμη «Δίκαιον Συνεταιρισμών», τόμ. Α' και Β', Αθήναι 1976, β) των ιδίων «Νομολογία επί θεμάτων Συνεταιρισμών από το 1915», Αθήναι 1973, γ) Π. Χασαποπούλου «Δίκαιον Συνεταιρισμών», τόμ. Α' και Β', Αθήναι.

— Την, κατά καιρούς εισαγωγή νέων βασικών νομοθετημάτων (Συντάγματα, Ασ. Κώδιξ, Κώδιξ Πολιτικής Δικονομίας, Ποινικός Κώδιξ, Κώδιξ Φορολογικών Στοιχείων κ.λπ., κ.λπ.) με τα οποία είχε στενή σχέση η νομοθεσία Συνεταιρισμών.

— Τη διάσπαση του αρχικού Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (που ήταν αρμόδιο για όλους τους Συνεταιρισμούς) σε πολλά, διαδοχικά, Υπουργεία (Γεωργίας, Εργασίας, Κοιν. Υπηρεσιών, Εμπορίου κ.λπ.) κάθε ένα από τα οποία έγινε αρμόδιο για κάποια ομάδα Συνεταιρισμών, χωρίς όμως να έχει και την κατάλληλη οργάνωση και βαθύτερη γνώση των θεμάτων (θεωρίας, διεθνούς εφαρμογής, νομοθεσίας κ.λπ.).

— Την σταδιακή εισαγωγή διάφορων νέων θεσμών (π.χ. Αγροτική Τράπεζα, διάφοροι Γεωργικοί Οργανισμοί, νέες αρμοδιότητες Υπουργείων, Ι.Κ.Α., Ο.Γ.Α., κ.λπ. κ.λπ.) οι αρμοδιότητες των οποίων έχουν σχέση με το έργο των Συνεταιρισμών.

Για τους λόγους αυτούς (και πολλούς άλλους) όλοι οι συνεταιριστικοί και κρατικοί παράγοντες καθώς και ειδικοί επιστήμονες, υποδείκνυαν, εδώ και πολλά χρόνια, την ανάγκη μιας κωδικοποίησης και εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας περί συνεταιρισμών. Τα κίνητρα ή οι επιδιώξεις όμως ήταν διαφορετικές για τις διάφορες πλευρές:

Οι κρατικοί παράγοντες (πολιτικοί - υπηρεσίες) ως τροποποίηση εννοούσαν, βασικά και με διάφορες κλιμακώσεις, την ένταση του κρατικού παρεμβατισμού, την χαλκινάγωση διάφορων εκδηλώσεων και επιδιώξεων των συνεταιριστικών οργανώσεων και των στελεχών τους, τη χρησιμοποίηση των συνεταιρισμών ως βοηθητικών τροχών του κρατικού μηχανισμού για την άσκηση της κυβερνητικής (κρατικής ή και κομματικής) πολιτικής — χωρίς να λείπουν, από όλες

αυτές τις επιδιώξεις και μερικές καλοπροαίρετες ή φωτεινές διαθέσεις.

Οι εσωσυνεταιριστικοί παράγοντες, ως τροποποίηση εννοούσαν, βασικά και με διάφορες κλιμακώσεις, την κατάργηση διαφόρων δεσμευτικών διατάξεων που είχαν θεθεί κατά καιρούς (κυρίως μετά το 1930), τον περιορισμό του εξωτερικού ελέγχου, την απομάκρυνση διάφορων εμποδίων, την αναγνώριση του ρόλου των Συνεταιρισμών, την ανάγκη κρατικής συμπαράστασης για διεύρυνση της δραστηριότητάς τους — χωρίς να λείπουν, από όλες αυτές τις διεκδικήσεις, και μερικές υπερβολές.

Οι ελάχιστοι μέχρι τώρα στην Ελλάδα ειδικοί επιστήμονες στο συνεταιριστικό τομέα (οικονομολόγοι, νομικοί, γεωπόνοι κ.λπ.) ως τροποποίηση εννοούσαν βασικά, την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας περί συνεταιρισμών προς την αληθινή φύση και το αληθινό περιεχόμενο του συνεταιριστικού θεσμού, την ενσωμάτωση στη νομοθεσία των βασικών αρχών και των διακριτικών γνωρισμάτων του συνεργατισμού, την αναγνώριση του οικονομικού και κοινωνικού ρόλου του θεσμού, τη συμπαράσταση για τη διάδοση και ανάπτυξη του, την εκκαθάριση των κειμένων των νόμων και την τακτοποίηση των νομοτεχνικών και νομολογιακών περιπλοκών κ.λπ.

Πολλές είναι οι περιπτώσεις που από κάποιο Υπουργείο ή άλλη αρμόδια πηγή (Α.Τ.Ε., Συνομοσπονδία, Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού κ.λπ.) έγινε προσπάθεια, κατά καιρούς, για να πραγματοποιηθεί μια εκκαθάριση, ενοποίηση, τακτοποίηση και γενικά βελτίωση της νομοθεσίας συνεταιρισμών η οποία — με το πέρασμα των ετών — διαρκώς γινόταν πιο πολύπλοκη³ και πολύμορφη (κατά κλάδους), με αποτέλεσμα τη διάσπαση και τη σύγχυση. Οι προσπάθειες όμως αυτές ήταν μονόπλευρες⁴ και γι' αυτό

(3) Τα κείμενα που αναφέρονται, κατά κάποιο τρόπο, στη συνεταιριστική δραστηριότητα, υπερβαίνουν τα 700, υπάρχουν δε διαφορετικές ρυθμίσεις σε πολλά θέματα χωρίς να συντρέχει κάποιος ουσιαστικός λόγος. Πράγμα που φέρνει πολλές φορές σε δύσκολη θέση τα μέλη και τα στελέχη των συνεταιριστικών οργανώσεων όσο και τους τρίτους, τους αρμόδιους για την εφαρμογή των διαφόρων διατάξεων της νομοθεσίας (εμπορεία, νομικοί, κ.λπ.). Εκτός από τα παραπάνω γενικά βιβλία βλ. και τις ειδικές εκδόσεις:

— Δ. Θ. Πάνου — Αριστ. Κλήμη «Στεγαστικοί — Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί», Αθήνα 1970.

— Αριστ. Κλήμη «περί συνεταιριστικών υπαλλήλων», Αθήνα 1972.

(4) Κατά την τελευταία 25ετία έχουμε τις επόμενες προσπάθειες και σχέδια νόμων (χαρακτηριστικές της ασυνεννοησίας και της σπατάλης δυνάμεων και χρόνου):

— Το 1951 εμφανίζεται από το Υπουργείο Εργασίας σχέδιο νόμου «περί αστικών συνεταιρισμών» (άρθρα 54) με πολύ αξιόλογη εισηγητική έκθεση (μικρή μελέτη) που υπογράφεται από τον Υπουργό Γ. Μπακατσέλο και με έκθεση της Γ.Δ.Δ.Δ.

— Το 1954 εμφανίζεται από τη Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών (Εγχ. 23/650/1607/1954) πρόχειρο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Γεωργίας «περί παραγωγικών συνεταιρισμών» (άρθρα 9).

— Αργότερα, επί Διοικητού Χ. Μητρώλια της ΑΤΕ, έγινε προεργασία εις την ΑΤΕ για την αναθεώρηση του νόμου 602.

καμιά δεν προχώρησε αρκετά (έστω και αν μερικές έφτασαν και στη διατύπωση κάποιου νέου σχεδίου νόμου), είτε επειδή η εργασία είχε μεγάλες ελλείψεις και μονομέρεια, είτε επειδή εύρισκε την αντίδραση των άλλων πλευρών.

Η μόνη προσπάθεια που έφτασε να γίνει νόμος ήταν το Ν.Δ. 227/5.10.1973, ΦΕΚ 273 «περί Γεωργικών Συνεταιρισμών», του οποίου η ισχύς θα άρχιζε μετά εξάμηνο. Αλλά και αυτό καταργήθηκε από τη δημοσίευσή του με το Ν.Δ. 357/74 (ΦΕΚ 82/28.3.1974).

Τα 2 βασικά ερωτήματα για τα οποία υπήρξε (και υπάρχει) βασική αντίθεση (μεταξύ των διαφόρων παραγόντων) είναι: 1) αν θα υπάρχει ενιαίος βασικός νόμος, και 2) ποιά η σωστή διαδικασία για την κατάρτιση ενός καλού νομοθετήματος περί συνεταιρισμών. Το πρώτο ερώτημα έχει 3 μορφές:

α) Πρέπει να υπάρχει γενικός νόμος «περί συνεταιρισμών» που να περιέχει το σύνολο των κανόνων που αναφέρονται στο συνεταιρισμό, με ειδικά δε άρθρα του — όπου χρειάζεται — να γίνονται ρυθμίσεις για τους ειδικούς συνεταιρισμούς;

ή β) Πρέπει να υπάρχει «βασικός» νόμος περί συνεταιρισμών που να ρυθμίζει ομοίμορφα τα βασικά στοιχεία και να υπάρχουν, παράλληλα, «συμπληρωματικοί» νόμοι για κάθε μεγάλη κατηγορία συνεταιρισμών (γεωργικοί, καταναλωτικοί, οικοδομικοί κ.λπ.) που να ρυθμίζουν τα ειδικά θέματά τους;

ή γ) Πρέπει να υπάρχουν μόνο ειδικοί νόμοι για κάθε κατηγορία συνεταιρισμών που να ρυθμίζουν, ο καθένας, το σύνολο της συνεταιριστικής δραστηριότητας κάθε κατηγορίας, χωρίς να υπάρχουν ενιαίες ρυθμίσεις με βασικό νόμο;

(Συνέχεια της υποσ. 3)

— Το 1954, με απόφαση της Κεντρικής Υπηρεσίας Κωδικοποίησης της ελληνικής νομοθεσίας έγινε πλήρης κωδικοποίηση της νομοθεσίας συνεταιρισμών από τους Απ. Οικονομόπουλον και Αριστ. Κλήμην ως συντάκτες και τον Α. Πάνο ως επόπτην.

— Αργότερα, επί Διοικητού Ν. Χριστοδούλου εις την ΑΤΕ, έγινε εκεί νομοσχέδιο «περί γεωργικών συνεταιρισμών» (άρθρα 91) με μικρή αιτιολογική έκθεση.

— Το 1960 με την Γ205/19.2.1960 απόφαση Προέδρων Κυβερνήσεως, Υπουργού Συντονισμού κ.λπ. (και ενώ υπήρχε στο Εθνικό Τυπογραφείο η πλήρης εργασία Οικονομοπούλου — Κλήμη) βάσει άρθρ. 3 ΝΔ 3980/1959 έγινε Επιτροπή προς σύνταξιν Κώδικος Σωματείων και Συνεταιρισμών (με προθεσμίαν 10μηνον αλλά χωρίς αποτέλεσμα).

— Το 1966 συντάσσεται και υποβάλλεται στον Υπουργό Γεωργίας (αρ. πρ. 48814) σχέδιο νόμου «περί γεωργικών συνεταιρισμών» από τον Διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας Γ. Γραμματόπουλο.

— Το 1968 στο Πανελλήνιο Αγροσυνεταιριστικό Συνέδριο που οργάνωσε η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, γίνεται αναλυτική έκθεση με τις απόψεις για αναθεώρηση της νομοθεσίας συνεταιρισμών.

— Το 1968 συντάσσεται στο Υπουργείο Γεωργίας, από τον αποσπασμένο Επιθεωρητή Συνεταιρισμών ΑΤΕ Ε. Σπανό, σχέδιο νόμου «περί συνεταιρισμών» το οποίο απορρίπτεται από τη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών ως δεσμευτικό (Έγγρ. 1454/4291/1968).

— Το 1969 με 1970 συντάσσεται στο Υπουργείο Γεωργίας σχέδιο νόμου «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως της περί συνεταιριστικών οργανώσεων νομοθεσίας» (άρθρα 57).

— Κατά την ιδίαν περίπτωσιν εισηγείται στην ΑΤΕ σχέδιο νόμου «περί συνεταιρισμών».

— Κατά την ιδίαν περίπτωσιν εισηγείται από την Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών σχέδιο νόμου «περί γεωργικών συνεταιρισμών» (άρθρα 85).

— Το 1970 σντάσσεται από τριμελή Επιτροπή ειδικών επιστημόνων, με απόφαση 557/3.9.1970 του Υπουργείου Γεωργίας, προσδευτικόν σχέδιον νόμου «περί συνεταιρισμών» με αναλυτική αιτιολογική έκθεση. Γι' αυτό και δεν έγινε δεκτό από τον νέο Υπουργό Γεωργίας και την διορισμένη Διοίκηση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών.

— Το 1972 συντάσσεται στην ΑΤΕ σχέδιο ΝΔ «περί προσωπικού των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων» (άρθρα 33).

— Την 26.4.1973 υπογράφεται το από τον Δεκέμβριον 1972 καταρτισθέν νέον σχέδιον Ν.Δ. «περί Γεωργικών Συνεταιρισμών» από τον Τομέα Γεωργίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (άρθρα 95). Τούτο κατατέθηκε στη Συμβουλευτική Επιτροπή τον Ιούλιο 1973 (βλ. και απόψεις ΑΤΕ επ' αυτού της 3.8.73, έκθεση της Συμβουλευτικής επιτροπής 56/1973). Βάσει τούτου έγινε το Ν.Δ. 227.

— Στις 5.10.1973 υπογράφεται το ΝΔ 227/1973 «περί γεωργικών συνεταιρισμών» (ΦΕΚ/α/273) με ισχύν του μετά εξάμηνον από της δημοσίευσέως. Τούτο κατηγορήθη προτού να τεθεί σε εφαρμογή.

— Τον Φεβρουάριον του 1975 συντάσσεται από το Υπουργείο Γεωργίας σχέδιο γενικού νόμου «περί συνεταιρισμών».

Το δεύτερο ερώτημα είναι:

Με ποιά διαδικασία και με τη συμμετοχή ποίων πρέπει να γίνουν τα σχέδια αυτών των νόμων ώστε να καλύψουν τις πραγματικές ανάγκες, να είναι σύμφωνα με την επιταγή του Συντάγματος⁵ (άρθρα 109 του 1952, άρθρο 29 του 1968, άρθρο 12 του 1975) για συμπαράσταση και υποβοήθηση του συνεταιριστικού θεσμού, να είναι σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές και τη φύση του θεσμού;

Δε θα επιχειρήσουμε να αναπτύξουμε εδώ, τώρα, την ορθότητα των διάφορων απόψεων σχετικά με τα ερωτήματα αυτά, ούτε τη διεθνή τακτική και εφαρμογή. Θα εκθέσουμε μόνο εκείνο το οποίο έγινε.

Αρχικά το Υπουργείο Γεωργίας ξεκίνησε για την κατάρτιση ειδικού νόμου περί Γεωργικών Συνεταιρισμών για να ρυθμίσει θέματα που το απασχολούσαν. Στη συνέχεια δέχτηκε την άποψη ότι έπρεπε να αναθεωρηθεί ο γενικός νόμος περί συνεταιρισμών στον οποίο μπορούσαν να προστεθούν μερικά ειδικά άρθρα για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς. Όμως το ΝΔ 227/73 υπήρξε ειδικό για τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς και με το άρθρο 94 κατάργησε το γενικό νόμο 602 «καθ' ας διατάξεις δι' αυτού ρυθμίζονται τα των Γεωργικών Συνεταιρισμών». Στη συνέχεια και μετά από αμφιτολαντεύσεις κατατέθηκαν στη Βουλή ειδικά νομοσχέδια μόνο για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς.

Όσον αφορά το θέμα της διαδικασίας καταρτίσεως του νομοσχεδίου και κυρίως των μερών που θα συνέ-

βαλαν υπεύθυνα (αντιπροσωπευτικά) στην κατάρτισή του, ο δρόμος που ακολουθήθηκε ήταν ο «υπηρεσιακός» δηλαδή η κατάρτιση από μόνο το Υπουργείο Γεωργίας (με ανεπίσημες επαφές και συνεργασίες διαφόρων άλλων παραγόντων). Δηλαδή δεν ακολουθήθηκε η γραμμή — για ένα τόσο σοβαρό θεσμικό και πλατύ νομοσχέδιο — της ευρύτερης υπεύθυνης συμμετοχής στην κατάρτισή του των αρμοδίων και ειδικών πλευρών και παραγόντων (Κράτος — Συνομοσπονδία — Ειδικοί επιστήμονες) που θα μπορούσαν να συζητήσουν τις διάφορες απόψεις στα επιμέρους ουσιαστικά αλλά και νομοτεχνικά σημεία, να εύρουν τη χρυσή τομή, να συμφωνήσουν στα περισσότερα και να διατυπώσουν αιτιολογημένες απόψεις στα υπόλοιπα, ώστε το σχέδιο που θα ερχόταν στη Βουλή να ήταν γενικότερης επεξεργασίας και αποδοχής.

Η τελευταία νομοθετική προσπάθεια παρουσίασε την επόμενη εξέλιξη:

Το νέο νομοσχέδιο υπογράφηκε στις 25.9.1978 (βλ. το κείμενό του στις σελίδες 3751–3770 του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών»). Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Γεωργίας το επεξεργάστηκε από 30 Οκτωβρίου μέχρι 28 Νοεμβρίου και αφού το τροποποίησε σε λίγα σημεία, διατυπώθηκε το κείμενο της 29.11.1978 που κατατέθηκε στη Βουλή.

Η Ολομέλεια της Βουλής άρχισε τη συζήτηση στις 15.1.1979 και μόνο για την «κατ' αρχήν» συζήτηση αφιερώθηκαν οι Συνεδριάσεις της 15, 17, 22, 24 και 29.1.1979 με πολλούς ομιλητές. Η κατ' άρθρο συζήτηση άρχισε στις 29.1.79 με βραδύ ρυθμό...(*)

(Συνέχεια της υποσ. 3)

— Τον Απρίλιο 1976 συντάσσεται από το Υπουργείο Γεωργίας σχέδιο νόμου «περί γεωργικών συνεταιρισμών» (άρθρα 35).

— Την αυτήν εποχήν (6.5.1976) συντάσσεται από τον Νομικό Σύμβουλο της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών Β. Τρίχον «προσχέδιο νόμου περί συνεταιρισμών» (άρθρα 88).

— Εντός του Β' εξαμήνου 1976 συντάσσεται από το Υπουργείο Γεωργίας νέο σχέδιο γενικού νόμου «περί συνεταιρισμών» (άρθρα 37).

— Στις 6.5.77 συντάσσεται και κατατίθεται στη Βουλή νέο σχέδιο «περί γεωργικών συνεταιρισμών» (άρθρα 70) με αναλυτική εισηγητική έκθεση. Το σχέδιο εγκρίθηκε από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή στις 2.6.1977.

— Στις 10.4.1978 κυκλοφορεί σχέδιο νόμου «περί συνεταιρισμών» της Εταιρείας Φύλων Συνεργατισμού.

— Στις 25.9.1978 κατατίθεται στη Βουλή το τελευταίο νομοσχέδιο «περί γεωργικών συνεταιρισμών» και εγκρίνεται από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή την 29.11.1978, με έναρξη συζητήσεως στη Βουλή το 1979.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, εν ονόματι του επείγοντος, επέρασαν 25 χρόνια ασκόπου απασχολήσεως, αντί με την απαιτούμενη σοβαρότητα — όπως έγινε στη Γερμανία — να γίνει ένα αιτιολογημένο σχέδιο νόμου «περί συνεταιρισμών» που να αντιμετωπίζει συστηματικά και υπεύθυνα τα ουσιαστικά και νομικά προβλήματα στον τομέα των συνεταιρισμών γενικά και να επιτρέπει μια σοβαρή συζήτηση στη Βουλή για την ψήφιση του τελικού κειμένου που δεν είναι ένας οποιοδήποτε νόμος αλλά νόμος θεσμικός που αφορά πολλά βασικά οικονομικοκοινωνικά αναπτυξιακά θέματα και έχει στενή σχέση με όλους τους κλάδους του δικαίου.

(5) Βλ. σχετικά: Αριστ. Κλήμη — Ολ. Καμινάρη: «Οι Συνεταιρισμοί και τα Ελληνικά Συντάγματα», Αθήνα 1975.

(*) Λεπτομερειακά βλ. το βιβλίο των Απ. Οικονομοπούλου — Αρ. Κλήμη — Αγγ. Καμινάρη «το Νέο Δίκαιο των Γεωργικών Συνεταιρισμών» Αθ. 1979.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ (Εγκύκλιος της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών)(*)

«Η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών, με ικανοποίηση και αισιοδοξία (για μεγαλύτερα επιτεύγματα του γεωργικού συνεταιριστικού κινήματος της χώρας μας) αναγγέλει τη σύσταση ασφαλιστικού φορέα των Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, που πραγματοποιήθηκε με την έγκριση του καταστατικού του από τον κ. υπουργό Εμπορίου και την παροχή της σχετικής άδειας λειτουργίας του...

Ανάμεσα σε 150 περίπου ασφαλιστικές εταιρείες που λειτουργούν στην Ελλάδα, η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ συγκαταλέγεται μεταξύ των 12 πρώτων, από απόψεως ύψους μετοχικού κεφαλαίου...

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ έχει δικαίωμα να ασκεί όλους τους ασφαλιστικούς κλάδους...

Χαιρετίζοντας με ενθουσιασμό τη σύστασή της, συνεχίζει η εγκύκλιος, και με πλήρη συναίσθηση της μεγάλης της αποστολής, πιστεύουμε ότι οι σκαπανείς συνεταιριστές της ελληνικής υπαίθρου και των πόλεων που όλοι μαζί συσπειρωμένοι υπηρετούν και μάχονται όπου ο καθένας τάχθηκε, για ένα κοινό υψηλό σκοπό, την προκοπή του συνεταιριστικού κινήματος στη χώρα μας για μια καλύτερη αύριο του αγροτικού μας κόσμου, θα αγκαλιάσουν το νέα φορέα με τον ίδιο ενθουσιασμό μαζί μας και θα παράσχουν τα μέσα και την δυνατότητα να λειτουργήσει με επιτυχία και να εκπληρώσει στο ακέραιο την αποστολή του που είναι υψηλή, ηθική και κοινωνική, αφού εκτός από την ασφαλιστική κάλυψη που θα παρέχει στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις με όρους ασφαλείς, μέρος από τα πλεονάσματα που θα διατίθενται... για σκοπούς γενικότερων επιδιώξεών τους».

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΕΚΑΠ.

Το όραμα που έγινε πραγματικότητα

Ιστορικό σημείωμα στα «Θέματα Συνεταιρισμών» τ. 55 σ. 3952 για την πραγματοποίηση τότε και αυτού του τεράστιου συνεταιριστικού έργου μέσα στην γενικότερη τότε αναπτυξιακή συνεταιριστική προσπάθεια. Είναι το ακόλουθο με τίτλο: **Η συνεταιριστική καπνοβιομηχανία ΣΕΚΑΠ**

« Ένα ιδιαίτερα επιβλητικό κτιριακό συγκρότημα —πάνω στον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στην Ξάνθη— διαλαλεί σε όλους την μεγαλύτερη και δυσκολότερη εμποροβιομηχανική συνεταιριστική κατάκτηση. Πρόκειται για την καπνοβιομηχανία των συνεταιριστικών οργανώσεων, της ΣΕΚΑΠ.

Το οικοδόμημα είναι η εξωτερική όψη ενός οράματος που έγινε πραγματικότητα. Ο οραματισμός και η πραγματοποίηση ανήκουν βασικά στον Αλέξανδρο Μπαλτατζή. Εδώ και 44 χρόνια η Ένωση Συνεταιρισμών Ξάνθης, με πρόεδρο τον κ. Αλ. Μπαλτατζή και Διευθυντή τον κ. Βασ. Ιλantzή, είχε την τόλμη να καταστρώσει σχέδια για την ίδρυση μιας συνεταιριστικής βιομηχανίας ανάλογης με τα δεδομένα της εποχής εκείνης.

Η δικτατορία του 1936, ο πόλεμος, η κατοχή, τα επακόλουθά τους ανέστειλαν την πραγματοποίηση. Αλλά το όραμα διατυπώθηκε ως επιδίωξη στο Καταστατικό της ΣΕΚΕ και η προεργασία περνούσε από διάφορα στάδια και προχωρούσε.

Μετά το 1974 ο οραματισμός μετατρέπεται σε έργο με την ίδρυση της ΣΕΚΑΠ η οποία ανήκει σήμερα σε πολλές συνεταιριστικές οργανώσεις από όλη την Ελλάδα. Αλλά αν το έργο φτάνει στην ολοκλήρωσή του, αυτό οφείλεται στο δυναμισμό και στις αδιάκοπες ενέργειες του κ. Αλ. Μπαλτατζή, στη γνωστή θετική εργασία του κ. Β. Ιλantzή αλλά και στις μεγάλες ικανότητες και την προσφορά νεώτερων συνεταιριστών, όπως ο παλαιός υπότροφος και σημερινός Πρόεδρος της ΣΕΚΕ κ. Πεταλωτής και άλλοι.

Η Διοίκηση της ΣΕΚΑΠ ανήγγειλε ότι σε λίγους μήνες θα κυκλοφορήσουν τα σιγαρέττα της πιο σύγχρονης βιομηχανίας (όχι μόνο της χώρας μας αλλά, ίσως, και της Ευρώπης).

Το έργο είναι τόσο μεγάλο ώστε δεν επιτρέπεται γι' αυτό άλλα λόγια περισσότερα από αυτά τα λίγα που απηχούν τα όσα ανακοινώθηκαν και αποφασίστηκαν στην τελευταία Γεν. Συνέλευση της ΣΕΚΑΠ».

(*) Βλ. αναλυτικά τις σελ. 3853 τ. 53 του περιοδικού «Θέματα Συνεταιρισμών»

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ»

Κ Α Τ Α Θ Ε Μ Α Τ Α

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ (1986) ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ 1998 (ΤΕΥΧΗ 1 - 52)

Δίδεται στη συνέχεια το γενικό Ευρετήριο της ύλης του περιοδικού μας **κατά θέματα** (1) από την έκδοση του (1986) έως το τέλος του 1998.

Η σύνταξη έγινε από την ΟΛ. ΚΛΗΜΗ – ΚΑΜΙΝΑΡΗ.

Η κατάταξη των δημοσιευμάτων του περιοδικού **έγινε στις ακόλουθες ενότητες**. (Για διευκόλυνση των ερευνητών, το κάθε κείμενο τοποθετήθηκε σε 1 ή και περισσότερες ενότητες, ανάλογα με το περιεχόμενο του).

1. ΓΕΝΙΚΑ ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΜΟΡΦΩΣΗ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ – ΓΕΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ)
2. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
3. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ – ΕΞΕΛΙΞΗ – ΙΣΤΟΡΙΚΑ κ.λπ.)
4. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ (ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΟΥΣ)
5. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
6. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ) ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΑΓΡΟΤΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
7. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ)
8. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤ. ΣΥΝΕΤ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ Η ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ
9. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ – ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ – ΜΑΝΑΤΖΕΜΕΝΤ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ – ΕΡΕΥΝΑ
10. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΑΓΡΟΤ. ΣΥΝΕΤ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ)
11. ΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΚΑΤΑ ΕΙΔΗ – ΒΑΘΜΟΥΣ κ.λπ.)
12. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΙΛΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ – ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ
13. ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
14. ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ – ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑ (Ι.Σ.Α. κ.λπ. – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ και ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ)

---

(1) Γενικό Ευρετήριο κατά συγγραφείς δημοσιεύθηκαν στο τεύχος 45 (για την την περίοδο 1986 - 1996) και στο τεύχος 52 (για την περίοδο 1997 - 1998).

1. ΓΕΝΙΚΑ ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
(Μόρφωση – Εκπαίδευση – Βιβλιογραφία – Γενικότερα κείμενα Ιδεολογικά και προβληματισμού)

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αβραμίδης Κ.	(12 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Το Συνεταιριστικό Κίνημα και οι προοπτικές για την παραπέρα ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας.
Αγαπητίδης Σωτ.	(13 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιρισμοί και ιδιωτικές επιχειρήσεις.
Δασκάλου Γεώργιος του Χρ.	(48 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Έχουν μέλλον οι Συνεταιρισμοί; • Η ριζική αναθεώρηση στους ελληνικούς συνεταιρισμούς. • Ο ρόλος των Συνεταιρισμών στην εποχή της παγκοσμιοποίησης της Οικονομίας. • Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και το γεωργικό μας πρόβλημα.
» »	(44 του 1996)	
» »	(52 του 1998)	
Δερμεντζόπουλος Απ.	(2 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική και ο ρόλος των Ελληνικών Συνεταιρισμών. • Προς μία Διανοητική Συνεταιριστική Συνεργασία στο Β.Α. Αιγαίο.
Ζουριδή Αλίκη	(30 του 1993)	<ul style="list-style-type: none"> • Η υπερ-ιδεολογία του Συνεταιρισμού σε σχέση με τις «διασπαστικές ιδεολογίες» της αριστεράς, της δεξιάς και άλλες. • Αναζήτηση διεξόδου στην κρίση των Συνεταιρισμών.
Θεοδοσίου Παν. του Α.	(43 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Προβλήματα ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών Αγροτικών Συνεταιρισμών. • Έρευνα και εκπαίδευση για τους Συνεταιρισμούς στην Ελλάδα.
Θεοφανίδης Σταύρος του Μ.	(1 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και αθέμιτος ανταγωνισμός.
Ιλαντζής Βασίλειος	(18 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • ΑΤΖΕΝΤΑ 21: Συνεταιρισμοί και Περιβάλλον. Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη.
Καμενίδης Χρ.	(25/26 του '92)	<ul style="list-style-type: none"> • Αλφαριθμητικό ευρετήριο περιοδικού «Συνεταιριστική Πορεία» ετών 1986 – 1996 (κατά συγγραφείς). • Αλφαριθμητικό Ευρετήριο περιοδικού «Συνεταιριστική Πορεία» ετών 1997 – 1998 (κατά συγγραφείς).
» »	(40 του 1995)	
Καπώνης Πάνος	(28 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Πικρές αλήθειες για τη συνεταιριστική ενημέρωση στην Ελλάδα. • Εισήγηση: Μερικές επισημάνσεις από την ιστορία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα, χρήσιμες για σήμερα και για το μέλλον.
Κάσσαβέτης Δημοσθένης	(49 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλία Συνεταιριστικά και Αγροτικής Οικονομίας – Πολιτικής στη Βιβλιοθήκη Αλεξ. Παπαναστασίου (στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης). • Εισήγηση: Πρωτοποριακές παρουσίες στην ιστορία των ελληνικών συνεταιριστικών οργανώσεων και μερικές γενικότερες επισημάνσεις.
Κλήμη – Καμινάρη Ολυμπία του Α.	(45 του 1997)	
» »	(52 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η απαραίτητη μετεξέλιξη των συνεταιρισμών με βάση τις πιθανολογούμενες συνθήκες και ανάγκες κατά τον 21^ο αιώνα: Η περίπτωση της Ελλάδος. • Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και η αναθεώρηση της ΚΑΠ.
Κλήμης Αριστείδης	(7 του 1987) (25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Η ανεξαρτησία του Συνεταιριστικού Κινήματος. • Οι Συνεταιρισμοί μπροστά στο 1992. • Η δημοκρατία ως στοιχείο αποτελεσματικότητας στο Συνεργατισμό. • Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί σ' ένα μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. • Το 18^ο Διεθνές Συνέδριο του CIRIEC για τις κοινωνικές και συνεταιριστικές επιχειρήσεις μέσα στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά. • Οι Ευρωπαϊκές Διασκέψεις της Κοινωνικής (Συνεταιριστικής) Οικονομίας.
» »	(33 του 1994)	
» »	(37 του 1995)	
» »	(50 του 1998)	
Καλυβάς Γιάννης	(29 του 1993)	
Καλύβας Νικόλαος	(2 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η ανεξαρτησία του Συνεταιριστικού Κινήματος. • Οι Συνεταιρισμοί μπροστά στο 1992. • Η δημοκρατία ως στοιχείο αποτελεσματικότητας στο Συνεργατισμό. • Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί σ' ένα μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. • Το 18^ο Διεθνές Συνέδριο του CIRIEC για τις κοινωνικές και συνεταιριστικές επιχειρήσεις μέσα στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά. • Οι Ευρωπαϊκές Διασκέψεις της Κοινωνικής (Συνεταιριστικής) Οικονομίας.
» »	(10 του 1988)	
» »	(14 του 1989)	
» »	(18 του 1990)	
» »	(19 του 1990)	
» »	(20 του 1990)	

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Κολύμβας Νικόλαος	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Η κατάσταση των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών ενόψει των μεταβολών στην Ευρώπη.
» »	(37 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • 80 χρόνια θεσμολογημένου Συνεργατισμού.
» »	(40 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Το παγκόσμιο συνεταιριστικό κίνημα και οι προοπτικές του.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Η αναγκαιότητα της αναθεώρησης των Συνεταιριστικών Αρχών.
Κολύρης Παναγιώτης	(1 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτήρια αποτελεσματικότητας των Συνεταιρισμών.
» »	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Διασυνεταιριστική συνεργασία και οικονομική ολοκλήρωση στους Συνεταιρισμούς.
» »	(37 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Παρελθόν, παρόν και μέλλον των Συνεταιρισμών.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Δημοκρατική διοίκηση και μανάτζμεντ των Συνεταιρισμών υπό το πρίσμα των νέων Αρχών.
Κάρακας Ανδρέας	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Μεταβολές στη γεωργία και οι επιπτώσεις τους στους αγροτικούς συνεταιρισμούς.
Κουτσουμάρης Γεώργιος	(3 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Γεωργικός Συνεταιρισμός στη σύγχρονη οικονομία.
Μαυρόγιαννης Διονύσιος	(2 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η θέση της γυναίκας στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις των υπό ανάπτυξη χωρών.
» »	(36 του 1994)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι προτεινόμενοι νέοι Συνεταιριστικοί Κανόνες: Προοπτικές για τον 21^ο αιώνα.
» »	(38 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Η αναθεώρηση των διεθνών κανόνων λειτουργίας των Συνεταιρισμών.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόσθετες Αρχές κατά την αναθεώρηση των Συνεταιριστικών Αρχών.
» »	(44 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Η παρέμβαση των Συνεταιρισμών στην αγροτική οικονομία.
» »	(48 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Άσκηση νομοθετικής πολιτικής στον τομέα της συνεταιριστικής και κοινωνικής οικονομίας.
» »	(49 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • ATZENTA 21: Συνεταιρισμοί και Περιβάλλον: Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη.
Μετζιδάκης Νικηφόρος	(4 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και κομματική διαμάχη.
Μουζακίτης Γ.	(5 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.
Ουσταπαιδής Κωνσταντίνος	(13 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Η συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων στην Ελλάδα.
» »	(39 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Η αποτελεσματικότητα των Συνεταιρισμών στον ανταγωνισμό.
Πάνος Αριστείδης	(10 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.
Πάνος Δημ. του Θ.	(6 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Κλήρος και οι Συνεταιρισμοί.
Παπαγεωργίου Ευθ.	(1 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Νεολαία (Γεωργική - Αστική) και Ερυθρός Σταυρός.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(2 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η πορεία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα (Μέρος Α').
» »	(3 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η πορεία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα (Μέρος Β').
» »	(6 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστική Ιδεολογία και Εξουσίες της ΠΑΣΕΓΕΣ.
» »	(7 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Σκέψεις για την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών.
» »	(14 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεργατισμός και Συνδιαχείριση.
» »	(16 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Η έννοια της κοινωνικής διάστασης των συνεταιρισμών.
» »	(19 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Συνεταιριστική Γεωργική Επιχείρηση στην Κοινοτική Ενοποιημένη Αγορά.
» »	(21 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Αλληλεξάρτηση ΑΤΕ και Συνεταιρισμών.
» »	(21 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστικά Ινστιτούτα σε άλλες χώρες.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(22 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι ελληνικοί Αγροτικοί Συνεταιρισμοί ενόψει των ευρωπαϊκών εξελίξεων.
» »	(23 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάγκη στρατηγικής για τους ελληνικούς Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.
» »	(27 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών συνεταιρισμών.
» »	(28 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Σύγχρονοι προβληματισμοί για τους θεμελιώδεις κανόνες του Συνεργατισμού.
» »	(35 του 1994)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο ρόλος των Συνεταιρισμών και των Ομάδων Παραγωγών στην Καπνοπαραγωγή.
» »	(36 του 1994)	<ul style="list-style-type: none"> • Αναζήτηση διεξόδων στα θεσμικά, οργανωτικά και χρηματο-οικονομικά προβλήματα των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
» »	(40 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Συμπεράσματα του Συνεδρίου του ΙΣΕΜ «Σύγχρονη θεώρηση του συνεταιριστικού θεσμού στην Ελλάδα».
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο χειρισμός οικονομικών πτυχών από τις νέες Συνεταιριστικές Αρχές.
» »	(45 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Καιρός να ανακαλύψουμε τους συνεταιρισμούς.
» »	(45 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε., για τους Συνεταιρισμούς: Η κατάσταση και ο ρόλος των Συνεταιρισμών μπροστά στις νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (Μετάφραση).
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Αναγκαιότητα και δυνατότητες των συνεταιρισμών.
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. Ο ρόλος των Συνεταιρισμών μπροστά στις νέες οικονομικές και κοινωνικές τάσεις (Μετάφραση).
» »	(47 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Εισήγηση για το θεσμικό πλαίσιο των Συνεταιρισμών.
» »	(48 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Μακροχρόνια προβλήματα των Συνεταιρισμών.
» »	(48 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Προσανατολισμοί για την ανασυγκρότηση των Αγροτικών Συνεταιρισμών.
Παπαδημητρίου Γεώργιος	(14 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Συνεταιρισμοί ως θεσμός του δημοκρατικού πολιτεύματος.
Παπανάνγου Σ.	(18 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Εισήγηση – Πρόταση για τη ρύθμιση και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Παπαχρίστου Χαρίλαος	(1 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Συνεργατισμός, φορέας ανθρωπιάς, προόδου και πολιτισμού.
» »	(6 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτική Οικονομία και Συνεργατισμός.
» »	(9 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Η ολοκλήρωση στην Αγροτική Οικονομία και ο ρόλος των Συνεταιρισμών.
» »	(19 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Χριστιανισμός και δημιουργική συνεργασία.
Παπουτσής Χρήστος	(37 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Η σύγχρονη έννοια των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
» »	(51 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η θέση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ομιλία κατά την εναρκτήρια συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Συνεταιρισμών, Ταμείων Αλληλασφάλισης, Ενώσεων και Ιδρυμάτων).
Πουρνάρας Γεώργιος του Β.	(13 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Ελληνικο-Αγροτοβιομηχανικός Συνεταιρισμός. Σύνθημα και Πραγματικότητα.
Σαχπάζης Ευδόκ.	(4 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις και η μεταχείρισή τους.
Σελλιανάκης Γεώργιος	(42 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Αγροτικός Συνεργατισμός.
Σιφινιώτης Κων/νος	(15 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Συνεταιρισμοί και το 1992.
» »	(21 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Η εικόνα της Κοινής Γνώμης για τους Συνεταιρισμούς.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστικές Αρχές για τον 21^ο αιώνα.
Στραγγύλης Ιωάννης	(2 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Το νόημα του Συνεργατισμού και η επίδρασή του στην Οικονομία.
» »	(3 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Μερικές συνεταιριστικές παρατηρήσεις.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Στρογγύλης Ιωάννης	(10 του 1988)	• Μερικά στοιχεία από τη δραστηριότητα των Αγροτικών συνεταιριστικών Οργανώσεων κατά το 1986.
» »	(13 του 1989)	• Προβλήματα – Επισημάνσεις – Θέσεις – Απόψεις.
Σωπασάκης Εμμανουήλ	(32 του 1993)	• Προσέγγιση στην αλήθεια σε σχέση με το Συνεργατισμό και ειδικότερα με το Γεωργικό Συνεργατισμό στην Ελλάδα.
Τζωρτζάκη Φωτεινή	(6 του 1987)	• Παιδαγωγική θέση και προσφορά του Σχολικού Συνεταιρισμού.
Φεφές Μιχ. του Β.	(41 του 1996)	• Διαγραφή και ρύθμιση των συνεταιριστικών χρεών στα πλαίσια του Κοινοτικού δικαίου.
» »	(50 του 1998)	• Η μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. και ο ρόλος των συνεταιρισμών στην Ελλάδα.
Χατζηβασιλείου Ιωάν.	(17 του 1990)	• Οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί στην Ηλεία.
H. H. Munkner	(14 του 1989)	• Ο παράγων άνθρωπος στους Συνεταιρισμούς.
Ian Mc Pherson	(35 του 1994)	• Η Συνεταιριστική Ταυτότητα στον 21 ^ο αιώνα: Εισηγητική Έκθεση.
» »	(43 του 1996)	• Οι νέες Συνεταιριστικές Αρχές.
» »	(44 του 1996)	• Εισηγητική Έκθεση για τη Δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης σχετικά με τη Συνεταιριστική Ταυτότητα.
Lars Marcus	(3 του 1986)	• Ιδεολογία και δραστηριότητα. Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί στη Σουηδία.
» »	(12 του 1988)	• Συνεταιρισμοί και βασικές αξίες.
» »	(16 του 1989)	• Προβληματισμοί για το μέλλον των Συνεταιρισμών.
Nouyrit Henri	(25/26 του 1992)	• Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ευρώπη – Ρόλος και προοπτικές.
R. Volkers, M. Lees	(42 του 1996)	• Διοίκηση και Συστήματα Ελέγχου στους Ευρωπαϊκούς Συνεταιρισμούς.
Tierney, G.	(21 του 1991)	• Ο τρόπος διάθεσης των πλεονασμάτων των Συνεταιρισμών.

2. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Δημητριάδου – Λαμπροπούλου Βαρβάρα	(1 του 1986)	• Οι αναγκαστικές συγχωνεύσεις των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ν. 1541/85). Πραγματική και Νομική Θεώρηση.
» » »	(2 του 1986)	• Η Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(3 του 1986)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(4 του 1986)	• Νομολογία στο θέμα των αναγκαστικών συγχωνεύσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών ν. 1541/1985. Έννοια της Κρατικής Προστασίας.
» » »	(5 του 1987)	• Η αντιμετώπιση της έννοιας και των αρχών του Συνεταιρισμού από τη Δικαστική και Νομοθετική Εξουσία.
» » »	(6 του 1987)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(8 του 1987)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(9 του 1988)	• Συνεταιρισμοί: Δεσμά σ' ένα Δημοκρατικό Θεσμό.
» » »	(10 του 1988)	• Η Συνεταιριστική Νομοθεσία και η συμβολή στη συνεταιριστική ενότητα.
» » »	(11 του 1988)	• Κωδικοποίηση του Νόμου 1541/85 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις».
» » »	(12 του 1988)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(13 του 1989)	• Η αναγκαιότητα τροποποίησης του Ν. 1541/85.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Δημητριάδου - Λαμπροπούλου Βαρβάρα	(14 του 1989)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(15 του 1989)	• Ενδιαφέρουσα Συνεταιριστική Νομολογία.
» » »	(16 του 1989)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(18 του 1990)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(20 του 1990)	• Θέματα ΑΤΕ και Συνεταιρισμών στο Φορολογικό Νομοσχέδιο.
» » »	(20 του 1990)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(21 του 1991)	• Αποδέσμευση της ΑΤΕ από τις Συνεταιριστικές Εταιρείες.
» » »	(29 του 1993)	• Επίκαιρη Συνεταιριστική Νομοθεσία.
» » »	(32 του 1993)	• Παρατηρήσεις - Κριτική στο Σχέδιο Νόμου τροποποίησης και συμπλήρωσης διατάξεων του ν. 2169/1993.
» » »	(38 του 1995)	• Κριτική θεώρηση της Ελλην. Συνεταιριστικής Νομοθεσίας.
Θεοδοσίου Παν. του Α.	(5 του 1987)	• Εμπειρίες από την εφαρμογή του Νόμου 1541/85 στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.
Κασσαβέτης Δημοσθένης	(37 του 1995)	• Η διαχρονική σημασία και ο ρόλος της συνεταιριστικής νομοθεσίας στην Ελλάδα.
Κινητής Σταύρος του Α.	(38 του 1995)	• Η ανάγκη μεταρρύθμισης της Νομοθεσίας για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς.
Κολύμβας Νικόλαος	(32 του 1993)	• Παρατηρήσεις - κριτική στο σχέδιο νόμου τροποποίησης και συμπλήρωσης διατάξεων του ν. 2169/1993.
Μανιτάκης Αντ.	(15 του 1989)	• Συλλογική Σύμβαση Εργασίας και το προσωπικό της Α.Σ.Ε.
Μαυρογιαννης Διονύσιος	(48 του 1997)	• Άσκηση νομοθετικής πολιτικής στον τομέα της συνεταιριστικής και κοινωνικής οικονομίας.
Νικολόπουλος Τάκης	(43 του 1996)	• Το σχέδιο Καταστατικού των Ευρωπαϊκών Συνεταιρισμών.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(30 του 1993)	• Μερικές παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις».
» » »	(32 του 1993)	• Παρατηρήσεις - Κριτική στο Σχέδιο Νόμου τροποποίησης και συμπλήρωσης διατάξεων του ν. 2169/1993.
» » »	(47 του 1997)	• Εισήγηση για το θεσμικό πλαίσιο των Συνεταιρισμών.
Παρασκευαΐδης Άγγελος	(30 του 1993)	• Απόψεις επί του Νομοσχεδίου περί Α.Σ.Ο. της 6.4.1993 που παραδόθηκε στην ΠΑΣΕΓΕΣ.
» » »	(36 του 1994)	• Προβλήματα νομιμότητας εκλογών και αναγκαίες τροποποιήσεις της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας.
Σελλιωνάκης Γεώργιος	(9 του 1988)	• Παρατηρήσεις (νομικές και ουσιαστικές) για το Καταστατικό του νέου θεσμού των Κεντρικών Κλαδικών Συνεταιριστικών Ενώσεων.
Σινίκης Ε.	(38 του 1995)	• Το Σχέδιο Καταστατικού για τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό.
Τρίχος Βασίλειος του Σ.	(23 του 1991)	• Η αποσύνδεση της Α.Τ.Ε. από Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.
Φεφές Μιχ. του Β.	(41 του 1996)	• Διαγραφή και ρύθμιση των συνεταιριστικών χρεών στα πλαίσια του Κοινωνικού Δικαίου.
» » »	(44 του 1996)	• Το σχέδιο καταστατικού για τον Ευρωπαϊκό Συνεργατικό: μερική νομική αναθεώρηση.
Χατζηβασιλείου Αντ.	(50 και 51 του 1998)	• Κωδικοποίηση των νόμων περί Αγροτικών Συνεταιρισμών 2169/93 2181/94 και 2538/97.
Ramadier Paul	(24 του 1991)	• Συνεταιριστική Νομοθεσία και Ευρώπη.
R. Volkers, M. Lees	(42 του 1996)	• Διοίκηση και Συστήματα Ελέγχου στους Ευρωπαϊκούς Συνεταιρισμούς.

**3. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
(ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ - ΕΞΕΛΙΞΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΑ κ.λπ.)**

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Θεοφανίδης Σταύρος του Μ.	(19 του 1990)	• Αυτοί που έπλασαν την ιστορία του Συνεργατισμού: Μιχαήλ Σ. Θεοφανίδης.
Ιασεμίδης Σωκράτης	(14 του 1989)	• Κεντρική Συνεταιριστική Τράπεζα.
Κλήμης Αριστείδης	(17/18 του 1990)	• Ο αγώνας των Καταναλωτικών συνεταιρισμών κατά την τριπλή κατοχή 1941 - 1944 και οι προσπάθειες συνεργασίας τους με τους γεωργικούς με κατάργηση των αναγκαστικών συγκεντρώσεων προϊόντων.
» »	(20 του 1990)	• Οι αγώνες των Συνεταιρισμών κατά το 1943.
» »	(25/26 του 1992)	• Μερικές επισημάνσεις από την ιστορία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα, χρήσιμες για σήμερα και για το μέλλον.
» »	(31 του 1993)	• Στέγαση - Στεγαστικά δάνεια και μία συνεταιριστική άποψη - λύση.
» »	(37 του 1995)	• Πρωτοποριακές παρουσίες στην ιστορία των ελληνικών συνεταιριστικών οργανώσεων και μερικές γενικότερες επισημάνσεις.
Κολύμβας Νικόλαος	(37 του 1995)	• 80 χρόνια θεσμοθετημένου Συνεργατισμού.
Κολύρης Παναγιώτης	(37 του 1995)	• Παρελθόν, παρόν και μέλλον των Συνεταιρισμών.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(2 και 3 του 1986)	• Η πορεία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα.
» »	(13 του 1989)	• Ναυτικές Συνεργασίες κατά το 1821.
» »	(17 του 1990)	• Η εικόνα των μεγάλων Συνεταιριστικών Εταιρειών.
Σολάρης Ιωάννης του Α.	(7 του 1987)	• Συνεταιριστικά Χρονικά Σύρου (1922 - 1925).
» »	(15 του 1989)	• 25 χρόνια πριν: Η Συνεταιριστική Γαλακτοβιομηχανία Σύρου.
Στρογγύλης Ιωάννης	(2 του 1986)	• Ιστορικές Μηνίμες: Κιλελέρ.
» »	(10 του 1988)	• Μερικά στοιχεία από την δραστηριότητα των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων κατά το 1986.
Σωπασάκης Εμμανουήλ	(42 του 1996)	• Η γενικότερη κοινωνικο-οικονομική υποδομή στο ξεκίνημα και στην εξέλιξη της γεωργικής συνεταιριστικής κίνησης στην Ελλάδα.

**4. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ
(ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ ΤΟΥΣ)**

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αγαπητίδης Σωτ.	(10 του 1988)	• Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί.
Ιακωβίδου Όλγα	(27 του 1992)	• Ο ρόλος των γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών στην προώθηση του αγροτουρισμού στην Ελλάδα.
Μανωλόπουλος Ι. Β.	(34 του 1994)	• Η σημασία του γεωργικού Συνεταιρισμού Βελβενδού (Σ.Ε.ΕΠ.Ο.Π.) στην ανάπτυξη της περιοχής.
Ουσταπασιδής Κων/νος	(13 του 1989)	• Η συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων στην Ελλάδα.
» »	(33 του 1994)	• Ανάλυση της δομής και ανταγωνιστικότητας των συνεταιρισμών της περιφέρειας Κρήτης. Η περίπτωση των Ελαιουργικών και Οινόποιητικών συνεταιρισμών.
Σολάρης Ιωάννης του Α.	(7 του 1987)	• Συνεταιριστικά Χρονικά Σύρου 1922 - 1925.

5. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΩΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ(*)

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αρχοντάκης Κων/νος Σ.	(5 του 1987)	• Η συγχώνευση των Ενώσεων Συνεταιρισμών.
Ουσταπασίδης Κων/νος	(13 του 1989)	• Η συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων στην Ελλάδα.
» »	(33 του 1994)	• Ανάλυση της δομής και ανταγωνιστικότητας των συνεταιρισμών της περιφέρειας Κρήτης. Η περίπτωση των Ελαιουργικών και Οινοποιητικών συνεταιρισμών.
Σολάρης Ιωάννης του Α.	(1 του 1986)	• Από τη συνεταιριστική κίνηση της Σύρου.
» »	(15 του 1989)	• 25 χρόνια πριν... Η Συνεταιριστική Γαλακτοβιομηχανία Σύρου.

**6. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΠΑΣΕΓΕΣ)
ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΑΓΡΟΤΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αβραμίδης Κ.	(12 του 1988)	• Το συνεταιριστικό κίνημα και οι προοπτικές για την παραπέρα ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.
Αργύρης Ευάγγελος	(30 του 1993)	• Προβλήματα και Προοπτικές των Αγροτικών Συνεταιρισμών.
Δαμιανός Δημητρ.	(40 του 1995)	• Πολιτικές για την ανάπτυξη της υπαίθρου.
Δερμεντζόπουλος Απ.	(2 του 1986)	• Οι γεωργικοί Συνεταιρισμοί και το γεωργικό μας πρόβλημα.
Δημητριάδου – Λαμπροπούλου Βαρβάρα	(2 του 1986)	• Οι Συνεταιρισμοί στο 5ετές πρόγραμμα.
» »	(7 του 1987)	• Η ουδετερότητα των Συνεταιρισμών.
» »	(9 του 1988)	• Συνεταιρισμοί: Δεσμά σ' ένα Δημοκρατικό θεσμό.
» »	(17 του 1990)	• Ερωτήματα και Ερωτηματικά.
Ζανιάς Γ. του Π.	(50 του 1998)	• Προσδιοριστικοί παράγοντες και μελλοντικοί προσανατολισμοί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).
Ζουριδή Αλίκη	(30 του 1993)	• Η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική και ο ρόλος των Ελληνικών Συνεταιρισμών.
Κολυβάς Γιάννης	(29 του 1993)	• Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και η αναθεώρηση της ΚΑΠ.
Κόρακας Ανδρέας	(25/26 του 1992)	• Μεταβολές στη γεωργία και οι επιπτώσεις τους στους αγροτικούς συνεταιρισμούς.
» »	(46 του 1997)	• Που βαδίζει η Κοινή Αγροτική Πολιτική.
Μαραβέγιας Ναπολέων	(46 του 1997)	• Αγροτικός Τομέας και Αγροτική Πολιτική: Προβλήματα και Προοπτικές.
Μαρτίνος Ν.	(46 του 1997)	• Αγροτικός Τομέας και Αγροτική Πολιτική: Προβλήματα και Προοπτικές.
Μαυρογιάννης Διονύσιος	(44 του 1996)	• Η παρέμβαση των Συνεταιρισμών στην αγροτική οικονομία.
Μετζιδάκης Νικηφόρος	(4 του 1986)	• Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και κομματική διαμάχη.
Μπουρδάρης Δ. του Ν.	(45 του 1997)	• Η ενδιάμεση κατανάλωση της ελληνικής γεωργίας 1980 – 1995: Στατιστική απεικόνιση και συμπεράσματα.

(*) Για τις Κοινοπραξίες Ενώσεων βλ. και στο 7: Κεντρικές Οικονομικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Ουσταπασίδης Κων/νος	(13 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Η συμβολή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων στην Ελλάδα.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(1 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Εξελίξεις του γεωργικού εισοδήματος.
» »	(2 και 3 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η πορεία των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα.
» »	(6 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστική Ιδεολογία και Εξουσίες της ΠΑΣΕΓΕΣ.
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Προβλήματα του γεωργικού τομέα και σκέψεις για την αντιμετώπισή τους.
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτικός τομέας και Αγροτική Πολιτική: Προβλήματα και Προοπτικές.
Παπανάννου Σ.	(18 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόταση για τη ρύθμιση και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Παπαχρίστου Χαρίλαος	(6 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτική Οικονομία και Συνεργατισμός.
» »	(9 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Η ολοκλήρωση στην Αγροτική Οικονομία και ο ρόλος των συνεταιρισμών.
Πουρνάρας Γεώργιος	(13 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Ελληνο-Αγροτοβιομηχανικός Συνεταιρισμός, Σύνθημα και Πραγματικότητα.
Σάρρος Παναγιώτης	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας
Σειτανίδης Ηλίας	(17 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Προβλήματα και Προοπτικές του Συνεταιριστικού Κινήματος.
Σελλιανάκης Γεώργιος	(3 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Ελληνική Αγροτική Οικονομία και οι εξελίξεις για τη σύγκλιση των Οικονομιών στην ΕΟΚ.
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Κτηνοτροφία: Ο μεγάλος ασθενής της Αγροτικής μας Οικονομίας.
Στρατηγοπούλου – Φάσσου Γ.	(40 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και τα οικονομικά των συναλλαγών.
Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών	(52 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η 45η συνέλευση του 1998. Η ομιλία του Προέδρου της.
Φεφές Μιχ. του Β.	(50 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. και ο ρόλος των συνεταιρισμών στην Ελλάδα.
Χρήστου Κώστας του Δ.	(40 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Ρύθμιση σφειλών συνεταιριστικών οργανώσεων: Ο ρόλος της Πολιτείας, των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ.

**7. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
(ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ)**

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Ιλιαντζής Βασίλειος	(8 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • 40 χρόνια προσφοράς της Συνεταιριστικής Ένωσης Καπνοπαραγωγών Ελλάδας (ΣΕΚΕ).
» »	(50 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Τα 50 χρόνια της ΣΕΚΕ.
Κουνατιάδης Δημ.	(48 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Η επέτειος των 50 χρόνων της ΣΕΚΕ.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(17 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Η εικόνα των μεγάλων Συνεταιριστικών Εταιρειών.
Σελλιανάκης Γεώργιος	(9 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Παρατηρήσεις (νομικές και ουσιαστικές) για το Καταστατικό του νέου θεσμού των Κεντρικών Κλαδικών συνεταιριστικών Ενώσεων.
Σπαθούλας Π.	(27 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • ΚΥΔΕΠ: Ανάλυση του προβλήματος.
Τρίχος Βασίλειος	(23 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Η αποσύνδεση της ΑΤΕ από τις Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.

8. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ή ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Ανδριανόπουλος Α.	(18 του 1989)	• Εισήγηση: Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Αρχοντάκης Κωνστ. του Σ.	(1 του 1986)	• Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας Συνεταφ. Γεωργ. Βιομηχανιών στην αύξηση του εισοδήματος αγρωτών.
Δημητριάδου – Λαμπροπούλου Βαρβάρα	(21 του 1991)	• Αποδέσμευση της ΑΤΕ από τις Συνεταιριστικές Εταιρίες.
Ιασεμίδης Σωκράτης	(14 του 1989)	• Κεντρική Συνεταιριστική Τράπεζα.
Καββαδίας Χρ.	(18 του 1990)	• Εισήγηση – Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Καζάκης	(18 του 1990)	• Εισήγηση – Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Καφετζάκης Γ.	(18 του 1990)	• Εισήγηση – Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Κοντός Β.	(18 του 1990)	• Εισήγηση – Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Μουζακίτης Γ.	(9 του 1988)	• Το μέλλον της Αγροτικής Τράπεζας.
Μπέλλας Α.	(39 του 1995)	• Νέοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Συνεταιριστικές Τράπεζες και Εταιρίες Αμοιβαίας Εγγύησης.
Ορφανός Στ.	(18 του 1990)	• Εισήγηση – Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Ουσταπασιδής Κων/νος	(33 του 1994)	• Ανάλυση της δομής και ανταγωνιστικότητας των Συνεταιρισμών της περιφ. Κρήτης. Η περίπτωση των Ελαιουργικών και Οινοποιητικών Συνεταιρισμών.
Παναγιωτόπουλος Φώτιος	(43 του 1996)	• Αγροτική πίστη: Η θέση του τραπεζικού συστήματος απέναντι στον γεωργικό τομέα.
»	(52 του 1998)	• Το πρόβλημα των χρεών και η κρίση στις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(21 του 1991)	• Αλληλεξάρτηση ΑΤΕ και Συνεταιρισμών.
»	(27 του 1992)	• Παρατηρήσεις για τις ζημιογόνες Βιομηχανίες Συνεταιρισμών και ΑΤΕ.
»	(35 του 1994)	• Ο ρόλος των Συνεταιρισμών και των Ομάδων Παραγωγών στην Καπνοπαραγωγή.
»	(36 του 1994)	• Αναζήτηση διεξόδων στα θεσμικά, οργανωτικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Πατρίκιος Νικόλαος του Ε.	(16 του 1989)	• Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.
»	(17 του 1990)	• Η Αλιεία.
»	(18 του 1990)	• Εργασίες Αλιευτικών Συνεταιρισμών.
Σελλιανάκης Γεώργιος	(8 του 1987)	• Μερκές σκέψεις και σχόλια με αφορμή τη δήλωση του κ. Διοικητού ΑΤΕ για τα χρέη των Συνεταιρισμών.
»	(46 του 1997)	• Κτηνοτροφία: Ο μεγάλος ασθενής της Αγροτικής μας Οικονομίας.
»	(47 του 1997)	• Τα χρέη των Αγροτικών Συνεταιρισμών.
Σιφινιώτης Κων/νος	(25/26 του 1992)	• Προβλήματα χρηματοδότησης των Συνεταιρισμών.
»	(39 του 1995)	• Χρηματοδότηση φορέων Κοινωνικής Οικονομίας.
Σταματούκος Γ.	(40 του 1995)	• Οι εξελίξεις στο τραπεζικό σύστημα και η δανειδότηση των ΑΣΟ.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Στεριώτης Κ.	(39 του 1995)	• Ελληνική και διεθνής τραπεζική αγορά: Εξελίξεις και προοπτικές.
Στρατηγοπούλου - Φάσσου Γ.	(40 του 1995)	• Οι Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και τα οικονομικά των συναλλαγών.
Σολλάρης Ιωάννης του Α.	(1 του 1986)	• Από τη συνεταιριστική κίνηση της Σύρου.
» »	(7 του 1987)	• Συνεταιριστικά Χρονικά Σύρου (1922-1925).
» »	(15 του 1989)	• 25 χρόνια πριν... Η Συνεταιριστική Γαλακτοβιομηχανία Σύρου.
Τρίχος Βασίλειος του Σ.	(23 του 1991)	• Η αποσύνδεση της ΑΤΕ από Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.
Τσάτρος Π.	(18 του 1990)	• Εισήγηση - Πρόταση για τη ρύθμιση των χρεών και την εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
Χατζηβασιλείου Ιωάν.	(17 του 1990)	• Οι Σχολικοί Συνεταιρισμοί της Ηλείας.
Χρήστου Κώστας του Δ.	(40 του 1995)	• Ρύθμιση οφειλών συνεταιριστικών οργανώσεων: Ο ρόλος της Πολιτείας, των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και της ΑΤΕ.

9. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ - ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Βασιλακόπουλος Παν.	(10 του 1988)	• Προσοχή εις την εγγραφήν των Μελών.
Βλάχος Η.	(31 του 1993)	• Πληροφοριακό Σύστημα «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις».
» »	(47 του 1997)	• Logistics και Συνεταιρισμοί.
Βόσκολγου Μιχ. του Γρ.	(24 του 1991)	• Εφαρμογές της επιχειρησιακής έρευνας σε προβλήματα συνεταιρισμών (Ένα ερευνητικό πρόγραμμα του Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου).
» » »	(33 του 1994)	• Συστήματα αποφάσεων και πληροφοριών σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις.
» » »	(42 του 1996)	• Εφαρμογές του Γραμμικού Προγραμματισμού στους Συνεταιρισμούς.
» » »	(47 του 1997)	• Εφαρμογές των Αλυσίδων Μαρκεν σε Συνεταιρισμούς.
Δασκάλου Γεώργιος του Χ.	(22 του 1991)	• Βασικές αδυναμίες του Μάνατζμεντ των Συνεταιρισμών.
» » »	(39 του 1995)	• Ανάγκη μιας νέας θεώρησης του συνεταιριστικού μάνατζμεντ.
Δημητριάδη Ζωή	(22 του 1991)	• Εσωτερική Οργάνωση και Στρατηγικές Συνεταιριστικών Οργανώσεων στην Ελλάδα.
» » »	(23 του 1991)	• Η εφαρμογή συστημάτων αξιολόγησης προσωπικού, κινήτρων και αμοιβών σε ελληνικές συνεταιριστικές οργανώσεις και επιχειρήσεις.
Ευθυμιάδης Σ.	(22 του 1991)	• Προβλήματα Διοίκησης και Διαχείρισης των Αγροτικών Συνεταιρισμών.
Καπώνης Πάνος	(28 του 1992)	• Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και αθέμετος ανταγωνισμός.
Κολύρης Παναγιώτης	(19/20 του 1990)	• Ιδιαιτερότητες και σύγχρονα προβλήματα Μάνατζμεντ στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις και Επιχειρήσεις.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Κολύρης Παναγιώτης	(41 του 1996)	• Δημοκρατική διοίκηση και μανάτζμεντ των Συνεταιρισμών υπό το πρίσμα των νέων Αρχών.
Κουμουκλής Φ.	(31 του 1993)	• Πληροφοριακό Σύστημα και «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις».
Μαυζακίτης Γ.	(5 του 1987)	• Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.
Ουσταπασίδης Κων/νος	(22 του 1991)	• Εσωτερική Οργάνωση και Στρατηγικές Συνεταιριστικών Οργανώσεων στην Ελλάδα.
» » »	(23 του 1991)	• Η εφαρμογή συστημάτων αξιολόγησης προσωπικού, κινήτρων και αμοιβών σε ελληνικές συνεταιριστικές οργανώσεις και επιχειρήσεις.
Πάνος Αριστείδης	(27 του 1992)	• Η συμβολή των δημοσίων σχέσεων στο ρόλο και την αποστολή του συνεταιριστικού κινήματος.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(14 του 1989)	• Συνεργατισμός και Συνδιαχείριση.
» »	(23 του 1991)	• Ανάγκη στρατηγικής για τους Ελληνικούς Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.
» »	(27 του 1992)	• Η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών συνεταιρισμών.
» »	(36 του 1994)	• Αναζήτηση διεξόδων στα θεσμικά, οργανωτικά και χρηματο-οικονομικά προβλήματα των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
» »	(41 του 1996)	• Ο χειρισμός οικονομικών πτυχών από τις νέες Συνεταιριστικές Αρχές.
» »	(48 του 1997)	• Μακροχρόνια προβλήματα των Συνεταιρισμών.
Παπαλιόγκας Αναστάσιος	(36 του 1994)	• Η εξέλιξη της ρευστότητας και της ανταγωνιστικότητας των αγροτοσυνεταιριστικών οργανώσεων παραγωγής τροφίμων.
Πολύμερος Α.	(31 του 1993)	• Πληροφοριακό Σύστημα και «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις».
Tierney, G.	(21 του 1991)	• Ο τρόπος διάθεσης των πλεονασμάτων των Συνεταιρισμών.

10. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΑΓΡΟΤ. ΣΥΝΕΤ. ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ)

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Μανιτάκης Αντ.	(15 του 1989)	• Γνωμάτευση: Συλλογική Σύμβαση Εργασίας και το προσωπικό της Α.Σ.Ε.
Ουσταπασίδης Κων/νος	(23 του 1991)	• Η εφαρμογή συστημάτων αξιολόγησης προσωπικού, κινήτρων και αμοιβών σε ελληνικές συνεταιριστικές οργανώσεις και επιχειρήσεις.

11. ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΚΑΤΑ ΕΙΛΗ - ΒΑΘΜΟΥΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ κ.λπ.)

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αλεξανδρόπουλος Ιωσήφ	(10 του 1988)	• Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί.
» »	(25/26 του 1992)	• Οι Ελληνικοί Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί ενόψει της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς.
Αρχοντάκης Κων/νος	(14 του 1989)	• Οι Λαϊκές Εταιρείες.
» »	(32 του 1993)	• Η Λαϊκή Εταιρεία είναι Συνεταιρισμός;

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αρχοντάκης Κων/νος	(42 του 1996)	• Εταιρεία Λαϊκής Βάσης και Συνεταιρισμοί.
» »	(52 του 1998)	• Οι Ναυτιλιακές Εταιρείες Λαϊκής Βάσης.
Γοργογιάννης Ιωάν. του Αθ.	(34 του 1994)	• Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες και η Ελληνική Περιφέρεια.
Δασκάλου Γεώργιος του Χρ.	(52 του 1998)	• Τα 30 χρόνια από την ίδρυση του Συνεταιρισμού Ηλεκτρολόγων Νομού Αχαΐας.
» »	(52 του 1998)	• Ο εορτασμός της 76 ^{ης} Ημέρας του Συνεργατισμού από τον Συνεταιρισμό Ηλεκτρολόγων Νοτίου Ελλάδος στο Γύθειο.
Καμενίδης Χρ.	(16 του 1989)	• Καταναλωτής - Consump Θεσσαλονίκης. 25 χρόνια συνεχούς προσφοράς.
Καπώνης Πάνος	(28 του 1992)	• Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και αθέμιτος ανταγωνισμός.
Κιντής Σταύρος του Α.	(38 του 1995)	• Η ανάγκη μεταρρύθμισης της Νομοθεσίας για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς.
Κλήμης Αριστείδης	(17/18 του 1990)	• Ο αγώνας των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών κατά την τριπλή κατοχή 1941 - 1944 και οι προσπάθειες συνεργασίας τους με τους γεωργικούς για κατάργηση των αναγκαστικών συγκεντρώσεων προϊόντων.
» »	(31 του 1993)	• Στέγαση - Στεγαστικά δάνεια και μία συνεταιριστική άποψη - λύση.
» »	(52 του 1998)	• Οι Ναυτιλιακές Εταιρείες Λαϊκής Βάσεως.
Κολύμβας Νικόλαος	(40 του 1995)	• Το παγκόσμιο συνεταιριστικό κίνημα και οι προοπτικές του.
Κοσμόπουλος Δ.	(15 του 1989)	• Εργατικό Κίνημα και Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί.
Μπέλλας Α.	(39 του 1995)	• Νέοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Συνεταιριστικές Τράπεζες και Εταιρείες Αμοιβαίας Εγγύησης.
Παπαγεωργίου Γιάννης	(4 του 1986)	• Το καταναλωτικό συνεταιριστικό κίνημα σήμερα στην Ελλάδα.
Παπαγεωργίου Κων του Λ.	(13 του 1989)	• Ναυτικές Συνεργασίες κατά το 1821.
» »	(51 του 1998)	• Η σύγχρονη Λαϊκή Εταιρεία. Μία εφαρμογή της στην Ελλάδα συγγενική με τον θεσμό των Συνεταιρισμών.
Χουρμουζιάδης Κώστας	(51 του 1998)	• Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί. Ο Καταναλωτής - KONSUM Θεσσαλονίκης.
Lars Marcus	(3 του 1986)	• Ιδεολογία και δραστηριότητα. Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί στη Σουηδία.
Schöne Albrecht	(25/26 του 1992)	• Ο ρόλος της EURO - COOP και οι προοπτικές των Ευρωπαϊκών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.
Ravoet Guido	(25/26 του 1992)	• Ο ρόλος των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αγορά.

**12. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΙΛΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ -
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (ΙΣΕΜ)**

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού	(52 του 1998)	• Η Γενική Συνέλευση του 1998. Το νέο Δ.Σ.
Κλήμης Αριστείδης	(49 του 1998)	• Αντιφώνηση του στην τιμητική Εκδήλωση ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για τον ίδιο και τον Ν. Κολύμβια.
Κολύμβας Νικόλαος	(21 του 1991)	• Η ίδρυση του Ι.Σ.Ε.Μ. Η πραγματοποίηση ενός οράματος.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Κολύμβας Νικόλαος	(49 του 1998)	• Αντιφώνηση του στην τιμητική εκδήλωση ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για τον ίδιο και τον Αριστ. Ν. Κλήμη.
Πάνος Δημήτριος του Θ.	(10 του 1988)	• Αντιφώνηση στην τιμητική εκδήλωση της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού στον Παρνασσό.
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(40 του 1995)	• Συμπεράσματα του Συνεδρίου ΙΣΕΜ: «Σύγχρονη θεώρηση του συνεταιριστικού θεσμού στην Ελλάδα».

13. ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Γαμβρούλης Δημητρ.	(49 του 1998)	• Αυτοί που φεύγουν: Γεράσιμος Δηλαράς.
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο	(52 του 1998)	• Η Τελετή Αναγόρευσης του Αριστ. Ν. Κλήμη σε Επίτιμο Διδάκτορα.
Θεοφανίδης Σταύρος	(19 του 1990)	• Αυτοί που έπλασαν την ιστορία του Συνεργατισμού: Μιχαήλ Σ. Θεοφανίδης.
ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ	(49 του 1998)	• Τιμητική εκδήλωση των Ινστιτούτων ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για Ν. Κολύμβα και Αριστ. Ν. Κλήμη.
Κλήμης Αριστείδης	(7 του 1987)	• Αλέξανδρος Μπαλατατζής (1902 – 1987).
» »	(13 του 1989)	• Σωκράτης Περ. Ιασεμίδης.
» »	(23 του 1991)	• Φωτεινή Θ. Τζωρτζάκη.
» »	(28 του 1992)	• Επικήδεια ομιλία για τον Ανδρόνικο Σιβρόπουλο.
» »	(33 του 1994)	• Αλ. Παπαναστασίου: Η αγροτική – συνεταιριστική Βιβλιοθήκη του στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
» »	(43 του 1996)	• Συνεταιριστικές φυσιογνωμίες: Χαρίλαος Χρ. Παπαχρίστου.
» »	(47 του 1997)	• Ευριπίδης Τζουμέρτης και Βασίλειος Τρίχος.
» »	(51 του 1998)	• Μικρή αναφορά στον μεγάλο συνεταιριστή Βασ. Ιλαντζή.
Κολύμβας Νικ.	(51 του 1998)	• Βασίλειος Ιλαντζής: (Επικήδειος).
Κυρίσης Σπυρ.	(49 του 1998)	• Ομιλία του στην τιμητική εκδήλωση ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για Αριστ. Κλήμη και Ν. Κολύμβα.
» »	(52 του 1998)	• Ομιλία του ως Πρύτανη του Γεωπονικού Πανεπιστημίου κατά την Αναγόρευση του Α.Ν. Κλήμη σε Επίτιμο Διδάκτορα.
Λυκίδης Παν.	(7 του 1987)	• Μερικά ακόμα λόγια για τον Αλέξανδρο Μπαλατατζή.
Μαραγκουδάκης Εμμ.	(50 του 1998)	• Μνήμη Συνεταιριστών: Μανιός Καλούδης.
Μαρτίνος Νικ.	(52 του 1998)	• Αναγόρευση του Αριστ. Ν. Κλήμη σε Επίτιμο Διδάκτορα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
Μαυρογιάννης Διονύσιος	(49 του 1998)	• Η προσωπικότητα και το έργο του Νικ. Κολύμβα.
Μπαλατατζής Αλέξανδρος	(7 του 1987)	• Θεόδωρος Τζωρτζάκης.
Πάνος Αριστείδης	(9 του 1988)	• Φρειδερίκος – Γουλιέλμος Ραϊφφάιζεν.
Πάνος Δημ. του Θ.	(10 του 1988)	• Αντιφώνηση (στην τιμητική εκδήλωση της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού).

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Παπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(49 του 1998)	• Προσφώνηση στην Τιμητική Εκδήλωση ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για Αριστείδη Κλήμη και Νικόλαο Κολύμβα.
» »	(51 του 1998)	• Βασίλειος Ιλαντζής, ένας άρχοντας συνεταιριστής.
» »	(52 του 1998)	• Παρουσίαση του έργου του Αριστ. Ν. Κλήμη κατά την τελετή Αναγόρευσης του σε Επίτιμο Διδάκτορα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
Ποπαχρίστου Χαρίλαος	(10 του 1988)	• Δύο παλαιοί Συνεταιριστές: Γ. Ιωαννίδης, Κ. Πρωτόπαπας.
Πατρίκιος Νικόλαος του Ε.	(14 του 1989)	• Γιάννης Σ. Στρογγύλης.
» »	(19 του 1990)	• Εκείνοι που φεύγουν: Δημήτριος Γ. Στρογγύλης.
» »	(46 του 1997)	• Εκείνοι που φεύγουν: Μανώλης Ι. Σωπασάκης.
Προβατάς Δημητρ.	(49 του 1998)	• Προσφώνηση στην Τιμητική Εκδήλωση ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για Αριστείδη Κλήμη και Νικόλαο Κολύμβα.
Σελλιανάκης Γεώργιος	(47 του 1997)	• Μανώλης Καλούδης.
Σιφινιώτης Κωνσταντ.	(49 του 1998)	• Η προσωπικότητα και το έργο του Αριστείδη Κλήμη (Ομιλία στην τιμητική εκδήλωση ΙΣΕΜ και ΙΑΓΕ για Α. Ν. Κλήμη και Ν. Κολύμβα).

14. ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ – ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥΣ (ICA κ.λπ. – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ)

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Αγαπητίδης Σωτ.	(8 του 1987)	• Κιμπούτς: Ένας ιδιότυπος συνεργατικός θεσμός.
Βαβούρας Ιωάν.	(39 του 1995)	• Χρηματοδότηση φορέων κοινωνικής Οικονομίας.
Δημητριάδου – Λαμπροπούλου Βαρβάρα	(8 του 1987)	• Διεθνείς Οργανώσεις στην υπηρεσία των Συνεταιρισμών
Ζονιάς Γ του Π.	(50 του 1998)	• Προσδιοριστικοί παράγοντες και μελλοντικοί προσανατολισμοί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
Ηλιόπουλος Κ.	(32 του 1993)	• Η εφαρμογή των Συνεταιριστικών Αρχών στους Συνεταιρισμούς της Κίνας.
Κολυβάς Γιάννης	(29 του 1993)	• Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και η αναθεώρηση της Κ.Α.Π.
Κολύμβας Νικόλαος	(16 του 1989)	• Οι εξελίξεις στη γεωργία στους συνεταιρισμούς και στα αγροτικά κόμματα στην Ανατολική Ευρώπη.
» »	(19 του 1990)	• Το 18 ^ο Διεθνές Συνέδριο του CIRIEC για τις κοινωνικές και συνεταιριστικές επιχειρήσεις μέσα στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά.
» »	(20 του 1990)	• Οι Ευρωπαϊκές Διασκέψεις της Κοινωνικής (Συνεταιριστικής) Οικονομίας.
» »	(40 του 1995)	• Το παγκόσμιο συνεταιριστικό κίνημα και οι προοπτικές του.
» »	(41 του 1996)	• Η αναγκαιότητα της αναθεώρησης των Συνεταιριστικών Αρχών.
Κολύρης Παναγιώτης	(21 του 1991)	• Η ΕΟΚ για τους Συνεταιρισμούς.
» »	(25/26 του 1992)	• Διασυνεταιριστική συνεργασία και οικονομική ολοκλήρωση στους Συνεταιρισμούς.
Κόρακας Ανδρέας	(25/26 του 1992)	• Μεταβολές στη γεωργία και οι επιπτώσεις στους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Κόρακας Ανδρέας	(37 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • ΚΑΠ και GATT και τα μνημόνια που μπορούν να αντληθούν για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς.
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Που βαδίζει η Κοινή Αγροτική Πολιτική.
Μαραβέγιος Ναπολέων	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτικός Τομέας και Αγροτική Πολιτική: Προβλήματα και Προοπτικές.
Μαρτίνος Ν.	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτικός Τομέας και Αγροτική Πολιτική: Προβλήματα και Προοπτικές.
Μαυρογιάννης Διονύσιος	(2 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η θέση της γυναίκας στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις των υπό ανάπτυξη χωρών.
» »	(36 του 1994)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι προτεινόμενοι νέοι Συνεταιριστικοί Κανόνες: Προοπτικές για τον 21^ο αιώνα.
» »	(38 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Η αναθεώρηση των κανόνων λειτουργίας των Συνεταιρισμών.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόσθετες Αρχές κατά την αναθεώρηση των Συνεταιριστικών Αρχών.
» »	(48 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Άσκηση νομοθετικής πολιτικής στον τομέα της συνεταιριστικής και κοινωνικής οικονομίας.
Μέργος Γ.	(5 του 1987)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο Συνεταιρισμός του ANAND της Ινδίας.
Νικολόπουλος Τάκης	(43 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Το σχέδιο Καταστατικού των Ευρωπαϊκών Συνεταιρισμών.
Πάνας Αριστείδης	(9 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Φρειδερίκος - Γουλιέλμος Ραϊφφάιζεν.
Ποπαγεωργίου Κων/νος του Α.	(1 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Η παγκόσμια συνεταιριστική κίνηση.
» »	(4 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί στις 12 χώρες της ΕΟΚ. Συγκριτική παρουσίαση.
» »	(19 του 1990)	<ul style="list-style-type: none"> • Η συνεταιριστική γεωργική επιχείρηση στην Κοινοτική Ενοποιημένη αγορά.
» »	(21 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστικά Ινστιτούτα σε άλλες χώρες.
» »	(22 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι ελληνικοί Αγροτικοί Συνεταιρισμοί ενόψει των ευρωπαϊκών εξελίξεων.
» »	(28 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Σύγχρονοι προβληματισμοί για τους θεμελιώδεις κανόνες του Συνεργατισμού.
» »	(32 του 1993)	<ul style="list-style-type: none"> • 4^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Κοινωνικής Οικονομίας.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο χειρισμός οικονομικών πτυχών από τις νέες Συνεταιριστικές Αρχές.
» »	(45 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε., για τους Συνεταιρισμούς: Η κατάσταση και ο ρόλος των Συνεταιρισμών μπροστά στις νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (Μετάφραση).
» »	(46 του 1977)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτικός τομέας και Αγροτική Πολιτική. Προβλήματα και προοπτικές.
» »	(46 του 1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε.: Ο ρόλος των Συνεταιρισμών μπροστά στις νέες οικονομικές και κοινωνικές τάσεις (Μετάφραση).
» »	(51 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Γενικό συμπέρασμα της 6^{ης} Ευρωπαϊκής Διάσκεψης για την Κοινωνική Οικονομία (Μετάφραση).
Ποπαχρίστου Χαρίλαος	(12 του 1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση.
Παπουτσή Χρήστος	(37 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Η σύγχρονη έννοια των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
» »	(51 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η θέση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Συγγραφέας	τεύχος	Τίτλος του κειμένου
Σελλιανάκης Γεώργ.	(3 του 1986)	<ul style="list-style-type: none"> • Ελληνική Αγροτική Οικονομία και οι εξελίξεις για την σύγκληση των οικονομιών της ΕΟΚ.
Σινίκης Ε.	(38 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Το σχέδιο καταστατικού για τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό.
Σιφινιώτης Κων/νος	(39 του 1995)	<ul style="list-style-type: none"> • Χρηματοδότηση φορέων Κοινωνικής Οικονομίας.
» »	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστικές Αρχές για τον 21^ο αιώνα.
Φεφές Μιχ. του Β.	(41 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Διαγραφή και ρύθμιση των συνεταιριστικών χρεών στα πλαίσια του Κοινοτικού Δικαίου.
» »	(44 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Το σχέδιο καταστατικού για τον Ευρωπαϊκό Συνεργατισμό: Μερική νομική αναθεώρηση.
» »	(50 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και ο ρόλος των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα.
Φωτίου Γεώργιος του Ι.	(13 του 1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Κρατικός ή Ελεύθερος ο Συνεργατισμός της Κύπρου;
Ian Mc Pherson	(35 του 1994)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Συνεταιριστική Ταυτότητα στον 21^ο αιώνα: Εισηγητική Έκθεση.
» »	(43 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι νέες Συνεταιριστικές Αρχές.
» »	(44 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Εισηγητική Έκθεση για τη Δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης σχετικά με τη Συνεταιριστική Ταυτότητα.
Kellner Herbert	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το μέσον εξασφάλισης της επιβίωσης και περαιτέρω ανάπτυξης των οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της αγροτικής κοινωνίας.
Mac Kenzie L.D.M.	(52 του 1998)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Κοινωνική Οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ανταγωνισμός και Συνεργασία στην Ευρώπη.
Nouyrit Henri	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ευρώπη. Ρόλος και προοπτικές.
Ravoet Guido	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο ρόλος των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αγορά.
R. Volkens, M. Lees	(42 του 1996)	<ul style="list-style-type: none"> • Διοίκηση και Συστήματα Ελέγχου στους Ευρωπαϊκούς Συνεταιρισμούς.
Ramadier Paul	(24 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Συνεταιριστική Νομοθεσία και Ευρώπη.
S. K. Saxena	(34 του 1994)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Συνεταιριστική Κίνηση: Μία Διεθνής Επισκόπηση.
Schöne Albrecht	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο ρόλος της EURO - COOP και οι προοπτικές των Ευρωπαϊκών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών.
Thordarson Bruce	(25/26 του 1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Η Διεθνής Συνεταιριστική Κίνηση μπροστά στις κυρίαρχες τάσεις και προκλήσεις.
Tierney, G.	(21 του 1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Ο τρόπος διάθεσης των πλεονασμάτων των Συνεταιρισμών.

PRIMA

γεύση
στη ζωή!

ΕΛΛΙΟΥΡΓΙΚΗ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΛΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΕΤΩΝ ΕΛΙΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΤΩΝ

«SINETERISTIKI PORIA»

COOPERATIVE REVIEW

Published by the «FRIENDS OF COOPERATION SOCIETY»,
25 Koumoundourou Str., 104 37 Athens Greece.

CONTENTS OF No 54/1999

	Page
☐ T. Karamihas, On the Reconstruction and Modernisation of the Greek Agricultural Co-operative Movement	65
☐ C.L.P. Towards a New Approach Regarding the Greek Farmers and their Co-operatives	76
☐ B.C. Lassen, External Capital – a Threat to the Ideas and Objectives of Co-ops?	79
☐ C.L. Papageorgiou, Conclusions of the 6 th European Conference on the Social Economy and the Role of Co-operatives in the Era of Globalisation of the Economy	85
☐ G. Sellianakis, European Funds: Farmers are Unaware	93
☐ The General Meeting of the Institute of Co-operation	94
☐ Books and Periodicals	98
☐ 70 Years of the Agricultural University of Athens	102
☐ 20 Years Ago – a Useful Retrospect	104
☐ O. Klimi - Kaminari, Analytical Index of the Co-operative Review for the period 1986-1998	107

« ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ »

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τρίμηνη έκδοση Επιστημονικού - Ιδεολογικού προβληματισμού

Ιδιοκτήτης: ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Γραφεία: Κουμουνδούρου 25 (4ος όροφος) Αθήνα 10437

Εκδότης - Διευθυντής: ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Εταιρείας:

Κώστας Παπαγεωργίου, Θησέως 10, Μαρούσι 151 24 - Αθήνα - Τηλ. 8027.807

Επιμέλεια: για τη συγκέντρωση της ύλης, έκδοση, κυκλοφορία και οικονομικά του περιοδικού: Τα μέλη του Διοικ. Συμβουλίου

Εισφορές προαιρετικές ετήσιες για την έκδοση του περιοδικού:

- **Για Ενώσεις Συνεταιρισμών, Κεντρικές Οργανώσεις, Τράπεζες, Οργανισμούς : (όχι κατώτερες των 10.000 δρχ).**
- **Για Πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς, άλλα Νομικά Πρόσωπα: (Οχι κατώτερες των 5.000 δρχ).**
- **Για άτομα (όχι κατώτερες των 4.000 δρχ).**
- **Για φοιτητές και νέους αγρότες (1.000 δρχ.)**

Εμβάσματα παρακαλούμε να γίνονται με ταχυδρομική επιταγή στον Ταμία της Εταιρείας Φίλων Συνεργατισμού κ. Γεωργ. Καφετζάκη, οδός Θράκης 30 - Νέα Σμύρνη 17 121 (τηλ. 93.55.394)

Τυπογραφείο: Νικήτα Κ. Καράλη, Γερανίου 7 - Τηλ. - FAX: 5233.965

Κυκλοφορία: ΙΟΥΛΙΟΣ 1999

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΑΠΛΟΤΗΤΑΣ

Συνδετήρας.

Ένα πολυσύνθετο... απλό «εργαλείο».

Λιτό, λειτουργικό, έξυπνο, σίγουρο, ξεχωριστό, οικονομικό,
αποτελεσματικό, αξιεπέραστο...

Κάπως έτσι φανταζόμαστε στη ΣΥΝΕΔΙΑ τη Διαφήμιση και κάπως
έτσι προσπαθούμε να την αξιοποιούμε καλύτερα.

Κάπως έτσι, κοντά της, μάθαμε να ΣΥΝΔΕΟΥΜΕ ΤΟ ΑΠΛΟ ΜΕ ΤΟ
ΧΡΗΣΙΜΟ.

SYNEDIA S.A.

A D V E R T I S I N G

Καλλιρρόης 103 & Λεωφ. Συγγρού, 176 71 Καλλιθέα - Αθήνα

Τηλεφωνικό Κέντρο: 9213370, Fax: 9213045

ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΑΣ ΑΝΟΙΞΗ!

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
με ανθρώπινο πρόσωπο